

Renhållningsordning

Avfallsplan för Nyköpings och Oxelösunds kommuner

Gäller från och med 1 juli 2023

Antagen av Kommunfullmäktige i Nyköping 2023-06-13 § 97

Styrande dokument	
Dokumenttitel	Renhållningsordning. Avfallsplan för Nyköpings och Oxelösunds kommuner
Diarienummer	KK23/30
Kategori av styrdokument	Aktiverande
Fastställd av	Kommunfullmäktige
Beslutsdatum	2023-06-13
Giltighetstid	Tills vidare
Omfattar	Kommunfullmäktige samt alla nämnder och verksamheter i Nyköpings kommun
Dokumentansvarig	Tekniska divisionen
Uppföljning	Årlig uppföljning

Kategorier av styrdokument	
Organiserande	Förklarar, tydliggör och reglerar kommunens roll- och ansvarsfördelning samt vem som har rätt att fatta beslut.
Normerande	Beskriver kommunens förhållningssätt i en viss fråga eller ger direktiv för hur något ska utföras och syftar till att styra beteenden utifrån en gemensam värdegrund.
Aktiverande	Beskriver vad kommunen vill förändra eller uppnå inom specifika områden och syftar till att ge ett uppdrag att handla på ett visst sätt.
Reglerande	Anger villkoren för kommunal service och vilka krav kommunen ställer på de som lever, verkar och vistas i Nyköping.

Förord

Avfallsplanen för Nyköpings och Oxelösunds kommuner har tagits fram under år 2022-2023. Föregående avfallsplan fastställdes av kommunfullmäktige i respektive kommun i oktober 2017. Denna avfallsplan är en revidering och omarbetning av tidigare avfallsplan med anpassning till nya bestämmelser och lokala förhållanden som gäller för avfallshanteringen idag. Arbetet med att ta fram avfallsplanen har genomförts av en projektgrupp med stöd av Miljö- och avfallsbyrån i Mälardalen.

Projektgruppen bestod av följande personer:

Stina Karlsson, Projektledare, Nyköpings kommun
Sofia Rappestad, Miljö- och renhållningschef, Oxelö Energi
Emelie Nylund, Renhållningschef, Nyköpings kommun
Maria Brantö, Miljöstrateg, Nyköpings kommun
Jonas Andersson, Sakkunnig miljö- och samhällsbyggnadsnämnden, Nyköpings kommun
Sara Carlsson, Miljö- och hälsoskyddsinspektör, Nyköpings kommun
Catharina Edelsvärd, Miljö- och hälsoskyddsinspektör, Nyköpings kommun
Elin Glanell, Kommunikatör, Nyköpings kommun
Julia Bergman, Marknadschef, Oxelö Energi och Kustbostäder
Marianne Heman, Personal/marknadsassistent, Oxelö Energi och Kustbostäder
Jörgen Leander, Konsult, Miljö- och avfallsbyrån i Mälardalen

Styrgruppen bestod av följande personer fram till 2022-12-31:

Björn Fredlund (S, Nyköping)
Kjell Johansson (C, Nyköping)
Tommy Jonsson (M, Nyköping)
Benita Vikström (S, Oxelösund)
Tommy Karlsson (S, Oxelösund)
Bengt Björkhage (M, Oxelösund)
Kent Nyman, chef Tekniska divisionen, Nyköpings kommun
Emelie Nylund, Renhållningschef, Nyköpings kommun
Per Koman Alm, VD Oxelö Energi, Oxelösunds kommun
Maria Ljungblom, chef Samhällsbyggnad, Nyköpings kommun
Nils-Erik Selin, chef Miljö- och samhällsbyggnad, Oxelösunds kommun

Från 2023-01-01 bestod styrgruppen av följande personer:

Tommy Jonsson (M, Nyköping)
Jonas Wallin (S, Nyköping)
Stefan Landmark (KD, Nyköping)
Annsofie Karlsson (M, Oxelösund)
Tomas Stenbäck (M, Oxelösund)
Tommy Karlsson (S, Oxelösund)

Kent Nyman, chef Tekniska divisionen, Nyköpings kommun
Emelie Nylund, Renhållningschef, Nyköpings kommun
Per Koman Alm, VD Oxelö Energi, Oxelösunds kommun
Maria Ljungblom, chef Samhällsbyggnad, Nyköpings kommun
Nils-Erik Selin, chef Miljö- och samhällsbyggnad, Oxelösunds kommun

Nyköpings kommun, 2023-06-13

Oxelösunds kommun, 2023-06-14

Sammanfattning

Avfallshanteringen i Nyköpings och Oxelösunds kommuner har utvecklats genom tidigare avfallsplaner, och genom samarbetet mellan kommunerna har avfallsfrågorna prioriterats högre i kommunernas miljöarbete. Genom mål och aktiviteter i avfallsplanen vill kommunerna minska avfallsmängderna samt öka återanvändning och återvinning, vilket lägger grunden för en tydlig inriktning för en hållbar avfallshanteringen och resurshushållning.

Planen innehåller fyra målområden för avfallshanteringen vilka identifierats utifrån bland annat nationella miljömål, den nationella avfallsplanen och aktuell lagstiftning samt diskussioner i avfallsplaneringsprocessen. Till målområdena finns mål, önskade resultat och aktiviteter som beskriver vad som ska uppnås och hur det ska nås.

Målområden:

- Minskade avfallsmängder och ökad återanvändning
- Ökad återvinning
- Minskad miljöbelastning
- Människan i fokus

Uppföljning och ajourhållning av avfallsplanen kommer att ske regelbundet och under ledning av representanter från respektive kommun.

Genomförandet av de aktiviteter som är nödvändiga för att uppnå avfallsplanens mål förutsätter engagemang från flera olika delar av kommunernas verksamheter och kan kräva ökade resurser.

Läsanvisning

Avfallsplanen består av ett huvuddokument med tillhörande bilagor. Huvuddokumentet innefattar bland annat avfallsplanens syfte, mål för avfallshanteringen inom kommunerna, styrmedel för att uppnå målen, konsekvenser av genomförande av planen samt en beskrivning av hur planen ska följas upp.

I bilagor till planen presenteras handlingsplan med aktiviteter, nulägesbeskrivning, nedlagda deponier, uppföljning av tidigare avfallsplan, framtida avfallshantering och miljöbedömning.

Innehåll

1 Inledning	8
1.1 Bakgrund och syfte	8
1.2 Fakta om Nyköping och Oxelösund	8
1.3 Avfallshanteringen idag	9
1.4 Framtida utmaningar	10
1.5 Innehåll i en kommunal avfallsplan	11
1.6 Genomfört samråd	11
2 Målbild	12
3 Mål och aktiviteter.....	12
3.1 Bakgrund till mål och aktiviteter.....	12
3.2 Målstruktur	15
3.3 Målområden.....	15
3.3.1 Minskade avfallsmängder och ökad återanvändning.....	15
3.3.2 Ökad återvinning	16
3.3.3 Minskad miljöbelastning.....	17
3.3.4 Människan i fokus	18
4 Styrmedel	19
4.1 Avfallsföreskrifter.....	19
4.2 Avfallstaxa.....	20
4.3 Kommunikation	21
4.4 Upphandling.....	21
4.5 Fysisk planering.....	22
4.6 Tillsyn	23
5 Fortsatt planeringsprocess och uppföljning	23
6 Konsekvenser av avfallsplanen	24
6.1 Miljö	24
6.2 Ekonomi.....	24
6.2.1 Personella resurser	24
6.2.2 Övriga kostnader	25
6.2.3 Avfallstaxa	25

6.2.4	Ekonomiska konsekvenser på längre sikt.....	25
6.3	Service	26
6.4	Sociala aspekter	26
7	Ordlista.....	27

Bilagor

Bilaga 1 Handlingsplan med aktiviteter

Bilaga 2 Nulägesbeskrivning

Bilaga 3 Nedlagda deponier

Bilaga 4 Uppföljning av tidigare avfallsplan

Bilaga 5 Framtida avfallshantering och avfallsflöden

Bilaga 6 Miljöbedömning (MKB) av avfallsplanen

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Enligt 15 kap 41 § Miljöbalken ska varje kommun ha en renhållningsordning som innehåller de föreskrifter om hantering av avfall som gäller för kommunen och en avfallsplan. Avfallsplanen ska enligt Miljöbalken innefatta allt avfall som uppstår i kommunen. Enligt 9 kap 8 § Avfallsförordningen (2020:614) ska avfallsplanen ses över minst vart fjärde år och revideras vid behov.

Denna avfallsplan har tagits fram av Nyköpings och Oxelösunds kommuner.

Syftet med avfallsplanen är att:

- Ange mål och aktiviteter för minskade avfallsmängder och ökad återanvändning och återvinning.
- Minska avfallsets farlighet, säkra hanteringen av farligt avfall och minska miljöbelastningen från avfallshanteringssystemet och nedskräpning.
- Stärka avfallsfrågan som en del av kommunens fysiska planering.
- Vara ett aktivt och tydligt ramverk som bidrar till kunskap och engagemang för det gemensamma arbetet med avfallsfrågor i kommunerna.
- Skapa förutsättningar för att kommunala planer och styrmedel strävar i samma riktning så att en hållbar avfallshantering främjas.

Fokus i denna avfallsplan ligger på avfall som ingår inom kommunalt ansvar beträffande beskrivning av hantering, statistik över avfallsmängder, mål och aktiviteter. Uppgifter avseende övriga avfallsslag och anläggningar redovisas översiktligt, i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter. Mål bör alla berörda aktörer arbeta efter, medan önskade resultat och aktiviteter i första hand avser de avfallsslag kommunerna har rådighet över. Kommunerna har möjlighet att genom exempelvis dialog med olika aktörer och tillsyn påverka hanteringen av avfallsslag som inte ingår i det kommunala ansvaret – såsom industriavfall och producentansvarsmaterial – vilket kan bidra till att avfallsplanens mål och övriga samhälleliga miljömål nås.

1.2 Fakta om Nyköping och Oxelösund

Hur mycket avfall som uppstår och dess sammansättning påverkas bland annat av folkmängd, boendeform och näringslivet i kommunerna.

Nyköping och Oxelösund ligger vid kusten, mitt i det sörmländska kulturlandskapet. Här bor cirka 70 000 invånare fördelade på cirka 38 000 hushåll och de flesta bor i de två centralorterna. Kommunernas gemensamma folkökning är cirka 600 invånare per år. Läget är strategiskt till följd av närheten till Stockholm och god infrastruktur, vilket medför goda pendlingsmöjligheter. Det sker en omfattande pendling, både mellan kommunerna och från/till omkringliggande regioner. Till följd av det kustnära läget finns säsongsvariationer i antal invånare

och turister vilket påverkar avfallets mängd. Variationerna består främst i att en stor del av fritidshusen på fastlandet och på öarna i skärgården mestadels är bebodda under sommaren och att turister kommer sjövägen under samma period.

Näringslivet i kommunerna domineras av verksamheter inom tillverkningsindustrin och offentlig sektor samt av en av Sveriges största djuphamnar och en av Sveriges mest trafikerade flygplatser. SSAB:s stålverk i Oxelösund är också en betydelsefull verksamhet. I kommunerna finns många små och medelstora företag där flera anknyter till stål- och tillverkningsindustrin, olika typer av maritima verksamheter och offentlig sektor. Besöksnäringen är också viktig i kommunerna.

1.3 Avfallshanteringen idag

Dagens avfallshantering fokuserar i allt större utsträckning på att förebygga uppkomsten av avfall och öka återbruk för att minska avfallsmängderna, att underlätta för människor att sortera och lämna avfall samt att minska avfallets farlighet. Att förebygga uppkomsten av avfall är prioriterat i både den europeiska och nationella lagstiftningen.

I Nyköpings och Oxelösunds kommuner samlas nästan 15 000 ton mat- och restavfall in från hushållen varje år. Restavfallet förbränns och energin utvinns i form av el och fjärrvärme. Matavfallet behandlas biologiskt genom rötning, vilket producerar biogas samt biogödsel. Miljöbelastningen från insamlingen av mat- och restavfall i kommunerna har minskat eftersom dessa fordon drivs av förnyelsebara bränslen.

Insamlingen av hushållens grovavfall, farliga avfall och elavfall sker främst via kommunernas återvinningscentraler. Elavfall omfattas av producentansvar och kan även lämnas in till butiker som säljer elektriska och elektroniska produkter. Årligen samlas cirka 8 000 ton grovavfall in, varav lite mer än hälften går till energiåtervinning. Insamlingen av grovavfall har utvecklats för att förbättra tillgängligheten för medborgarna, öka resurshushållningen och minska mängden deponiavfall. I Oxelösund finns en återvinningscentral och i Nyköping finns en mobil återvinningscentral och fem fasta återvinningscentraler. Den mobila återvinningscentralen besöker regelbundet strategiska platser i och kring centralorten samt på landsbygden i Nyköping.

Förpackningar och returpapper samlas in vid återvinningsstationer eller fastighetsnära i separata kärl i avfallsutrymmen i flerbostadshus, villaföreningar och verksamheter. Från 1 januari 2024 är det kommunalt ansvar på insamling av förpackningar och kommunerna kan då också komma att ta över ansvaret för återvinningsstationerna från Förpackningsinsamlingen (FTI). Producentansvaret för återvinningen av förpackningar kvarstår. Den totala mängden insamlade förpackningar och returpapper uppgår till cirka 5 000 ton årligen. Insamlade förpackningar och returpapper återvinns i huvudsak genom materialåtervinning. En del insamlade plastförpackningar återvinns genom energiåtervinning. Den

fastighetsnära insamlingen av förpackningar och returpapper i kommunerna ger förbättrad service samt medför ökad källsortering och resurshushållning.

1.4 Framtida utmaningar

Nyköping och Oxelösund är kommuner i tillväxt, vilket innebär möjligheter men också utmaningar för framtida avfallshantering. Att minska avfallsmängderna kräver ett brett engagemang i samhället inom alla sektorer och förändrade konsumtionsvanor. Det krävs kommunikationsinsatser för att öka kunskapen men även beteendeförändringar för att nå hela vägen fram. Det är viktigt att bra lösningar bibehålls och tas med i den framtida planeringen men även att det ges plats för nya lösningar som strävar uppåt i avfallstrappan.

Återvinningscentralerna är viktiga för insamling av grovavfall, men en utmaning är att utveckla dem mot ökad resurshushållning och förbättra förutsättningarna för återbruk. Nyköpings och Oxelösunds kommuner behöver också bli bättre på återbruk internt i kommunernas organisationer för att föregå med gott exempel. Textil är en särskilt viktig fraktion att hitta lösningar för ökad återanvändning och återvinning på grund av dess stora miljöpåverkan och för att möta ny lagstiftning. Det krävs också ett arbete för att minska matsvinnet och minska mängden avfall som går till energiåtervinning.

Den 1 januari 2024 tar kommunerna över ansvaret för att samla in hushållens förpackningar. Dessutom ska insamlingen ske fastighetsnära senast 1 januari 2027. Från 1 januari 2026 ska kommunerna också ordna möjligheter att källsortera förpackningar på större populära platser utomhus, till exempel torg och parker av viss storlek, och plastförpackningar ska samlas in separat på fler platser utomhus. Detta innebär stora förändringar för Nyköpings och Oxelösunds kommuner och det behövs ett fortsatt arbete för moderna och smarta insamlingssystem som styr allt mer avfall till återvinning, minskade avfallsmängder och en bättre service till medborgarna.

I arbetet med revideringen av avfallsplanen har ett antal behov och utvecklingsområden identifierats utifrån bland annat svensk lagstiftning, en nulägesanalys och diskussioner i styr- och projektgrupperna samt genomförda workshoppar. Följande utvecklingsområden har identifierats, där behovet av mål och aktiviteter bedömts vara särskilt stort:

- Förebyggande av avfall.
- Återanvändning och återvinning av bygg- och rivningsavfall.
- Ökad materialåtervinning.
- Utsortering av matavfall som ska behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara samt minskat matsvinn.
- Planering och införande av nytt insamlingssystem för att uppfylla kommande krav på insamling av förpackningar.
- Insamling av textil för återanvändning och återvinning.

- Hantering och förebyggande av farligt avfall, nedlagda deponier och nedskräpning.

1.5 Innehåll i en kommunal avfallsplan

Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner för förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6) reglerar innehållet i en kommunal avfallsplan. Till föreskrifterna finns även en vägledning (Naturvårdsverket rapport 6760).

I arbetet med att ta fram avfallsplanen ska fokus ligga på att ta fram mål och aktiviteter för att förebygga och hantera avfall. Mål och aktiviteter ska utgå från de nationella miljökvalitetsmålen, etappmålen samt andra relevanta mål, strategier och planer. Mål och aktiviteter för minskad nedskräpning ska finnas.

För det avfall som kommunen ansvarar för ska planen innehålla mål och aktiviteter för att förebygga och hantera avfallet. Det omfattar kommunalt avfall, vilket innebär avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, slam från enskilda avlopp, latrin och bygg- och rivningsavfall som inte uppkommer i yrkesmässig verksamhet samt avfall som uppkommer i kommunernas egna verksamheter. Planen ska även innehålla mål och aktiviteter för avfall som inte omfattas av kommunalt ansvar, i den utsträckning som kommunen kan påverka detta.

Planen ska beskriva de aktiviteter som planeras för att uppnå de uppsatta målen samt hur målen kommer att följas upp. Planen ska även beskriva vilka styrmedel kommunen planerar att använda för att genomföra aktiviteterna och uppnå målen.

1.6 Genomfört samråd

En viktig del i arbetet med revideringen av avfallsplanen har varit att samråda om mål och aktiviteter med berörda aktörer och att fånga upp önskemål och erfarenheter utifrån olika perspektiv. Interna diskussioner har skett i både projektgruppen och styrgruppen. Ett brett samråd, i enlighet med lagkraven i Miljöbalken, har skett genom bland annat politisk förankring i kommunerna.

Genomfört samråd omfattade även en lagstadgad utställning som pågick 13 februari - 19 mars 2023. Det informerades om utställningen på respektive kommuns webbplats. Hela renhållningsordningen fanns tillgänglig i Nyköpings kommuns stadshus och på biblioteket i Oxelösund. Materialet fanns även tillgängligt på respektive kommuns webbplats. Det publicerades också nyheter om arbetet med renhållningsordningen med länkar till remissversionen på kommunernas webbplatser, kommunernas intranät och på Facebook.

Utställningen innefattade även utskick till alla politiska nämnder och berörda styrelser, berörda kommunala verksamheter och bolag, närliggande kommuner, Länsstyrelsen, Regionen, insamlingsentreprenörer och andra mottagare av avfall

från kommunerna, större fastighetsägare och bostadsbolag, bygg- och rivningsföretag, livsmedelsbutiker, större företag, hotell, restauranger, Svenska kyrkan och organisationer/föreningar.

Inkomna synpunkter har diskuterats och bidragit till att avfallsplanen och avfallsföreskrifterna i vissa delar förtydligats. Inkomna synpunkter och kommunernas bemötande av dessa finns dokumenterade i en samrådsredogörelse.

2 Målbild

Vårt arbete med avfallsplanens mål och aktiviteter har lett till att avfallsmängderna minskat samt att medborgarnas engagemang och medvetenhet ökat. Genom att se till att det skapas så lite avfall som möjligt har vi klättrat uppåt i avfallstrappan. Sambandet mellan konsumtion och avfallsproduktion har brutits och i stället konsumerar vi hållbart. Genom att dela, hyra, låna, reparera och uppgradera har vi minskat resursanvändningen.

Fysiska förutsättningar tillsammans med uthålliga kommunikationsinsatser har bidragit till beteendeförändringar som lett till att avfallet och nedskräpningen har minskat och att mer avfall återanvänds. Återvinningscentralerna är en viktig kontaktyta för kommunikation som uppmuntrar till materialåtervinning och återbruk.

I våra kommuner underlättar vi vardagen genom att erbjuda god tillgänglighet och service så att det är lätt att göra rätt när medborgare och verksamheter sorterar allt sitt avfall. Medborgare och verksamheter är nöjda med vår service inom avfallshanteringen.

Det avfall som samlas in återvinns på bästa möjliga sätt i form av materialråvara, biogas, biogödsel och energi. Det farliga avfallet sorteras ut och lämnas in på rätt sätt och på rätt plats. Med god kunskap om kommunernas deponier och med genomförda aktiviteter har den negativa miljöpåverkan minskat.

3 Mål och aktiviteter

3.1 Bakgrund till mål och aktiviteter

Nedan beskrivs de mål och bestämmelser på olika nivåer som varit utgångspunkter för framtagna mål och aktiviteter i avfallsplanen.

FN:s globala hållbarhetsmål, Agenda 2030, består av 17 globala mål för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Framför allt mål 12, Hållbar konsumtion och produktion, berör avfallshantering med delmål som exempelvis:

- Halverat matsvinn
- Väsentligt minska avfallsmängderna

- Hållbar upphandling
- Information och medvetenhet
- Ansvarsfull hantering av kemikalier och avfall

Det finns inom Agenda 2030 också andra avfallsrelaterade mål om exempelvis hälsa, vattenförsörjning, infrastruktur, städer, klimat och hav.

En annan utgångspunkt är EU:s avfallsdirektiv som delvis är inarbetat i det svenska miljömålssystemet. Avfallsdirektivet innehåller bland annat mål om ökad materialåtervinning, minskat matsvinn och krav på insamling av textil, farligt avfall och matavfall. I avfallsdirektivet ingår även avfallstrappan som Nyköpings och Oxelösunds kommuner arbetar enligt. Avfallstrappan är inarbetad i den svenska miljöbalken, som styr hur vårt avfall ska tas om hand på bästa möjliga sätt för människors hälsa och miljön, se Figur 1. Målet är att kliva uppåt i avfallstrappan för att minska användningen av jordens resurser och påverkan på miljön. Detta gör vi genom att i första hand förebygga avfall, alltså att se till så det skapas så lite avfall som möjligt, i andra hand återanvända produkter, i tredje hand återvinna material, i fjärde hand energiåtervinna och bara som sista utväg deponera avfall.

Figur 1 Avfallstrappan.

EU har också klimatmål som innehåller mål om minskade växthusgasutsläpp, minskad energiförbrukning och mer förnyelsebara bränslen. Sverige har nationella mål kopplat till detta, exempelvis om minskade växthusgasutsläpp från inrikes transporter. Det finns också ett krav från EU att alla medlemsländer ska ha en nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program. I Sveriges nationella avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018-2023 lyfts följande strömmar som extra viktiga att arbeta med: mat, textil, elektronik, bygg- och rivningsavfall, plast och nedskräpning.

Nedskräpning innefattar också marin nedskräpning. I havs- och vattenmyndighetens åtgärdsprogram för havsmiljön finns en åtgärd som innefattar att kommuner ska identifiera och belysa hur avfallshanteringen kan bidra till att minska uppkomsten av marint skräp. En dominerande del av det skräp som

återfinns i den marina miljön kommer från landbaserade källor. Därför har aktiviteter för att minska nedskräpning på land och även avfallshantering en koppling till mängden avfall i den marina miljön, något som också behöver förebyggas.

Sveriges riksdag har beslutat om 16 nationella miljö kvalitetsmål samt etappmål. Avfallshantering är viktig för att miljö kvalitetsmålen ska kunna nås och berörs främst av målen *God bebyggd miljö*, *Begränsad klimatpåverkan* och *Giftfri miljö*. Till målet *God bebyggd miljö* finns en precisering som handlar om hållbar avfallshantering. Här framgår att avfallshantering ska vara effektiv för samhället, ska vara enkel att använda för konsumenterna, avfall ska förebyggas samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår ska tas tillvara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö ska minimeras. Etappmål i miljömålssystemet som berör avfallsområdet är:

- Senast år 2023 ska minst 75 % av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara.
- Förberedande för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av icke-farligt bygg- och rivningsavfall, med undantag av jord och sten, ska årligen fram till 2025 uppgå till minst 70 %.
- Senast 2025 ska förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ha ökat till minst 55 %, 2030 till minst 60 % och 2035 till minst 65 %.
- Matsvinnet ska minska med 20 % per capita från 2020 till 2025.
- En ökad andel av livsmedelsproduktionen ska nå butik och konsument år 2025 jämfört med år 2021.

Mål och aktiviteter i avfallsplanen ska också utgå från Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner för förebyggande och hantering av avfall.

Mål och aktiviteter ska dessutom utgå från lokala mål, strategier och planer. Avfallsplanen ska styra i samma riktning som andra planer i kommunerna och bidra till att mål i andra planer nås. Lokala mål och styrdokument av betydelse för avfallsplanen i kommunerna är exempelvis översiktsplaner, hållbarhetsprogram, strategi för hållbar utveckling samt kostpolicy/måltidspolicy och grundar sig bland annat på följande:

- Agenda 2030 och de nationella miljö kvalitetsmålen är vägledande.
- Avfall och resursanvändning ska minska.
- Återanvändning och återvinning ska öka.
- Kommunerna ska arbeta för en hållbar avfallshantering, hållbar utveckling, cirkulär ekonomi samt hållbar produktion och konsumtion.
- Matsvinnet ska minimeras.
- Upphandling nämns som verktyg för att nå hållbar utveckling och bättre arbetsmiljö.

Vissa aspekter har valts att inte tas med i avfallsplanens mål och aktiviteter. Exempelvis har delar som hanteras inom tillstånd för Björshults avfallsanläggning inte tagits med.

Uppföljningen av den tidigare avfallsplanen har också varit en grund för framtagande av mål och aktiviteter. Uppföljningen visade bland annat att avfallsmängderna ökar och att en stor del av det som slängs hade kunnat återvinnas om det hade sorterats rätt. Därför krävs mål och aktiviteter för att vända denna trend.

3.2 Målstruktur

Avfallsplanen har fyra prioriterade målområden. Inom varje målområde finns mål samt önskade resultat och aktiviteter som beskriver vilka resultat som ska uppnås och hur de ska nås. För att uppfylla målen krävs genomgripande förändringar av produktions- och konsumtionsmönster i samhället vilket kräver långsiktighet och avfallsplanen är ett viktigt verktyg för att på lång sikt bidra till en hållbar utveckling.

Strukturen beskrivs enligt följande:

- **Mål.** Anger riktningen med arbetet inom de olika målområdena. Dessa mål har sikte på år 2030 och är vägledande för alla som ger upphov till avfall, såväl kommunala verksamheter som medborgare och företag.
- **Önskade resultat.** Anger på en mer konkret nivå vad som ska uppnås. De önskade resultaten är mätbara och anger den nivå som minst ska uppnås för att resultaten ska anses uppfyllda. Varje önskat resultat innefattar ett mått som används vid uppföljning. Målen ska av kommunstyrelsen och ansvariga nämnder lyftas upp och arbetas in i den av kommunfullmäktige beslutade budgeten, överenskommelser samt verksamhetsplaner.
- **Aktiviteter.** Anger hur mål och önskade resultat ska uppnås. Aktiviteterna, som är formulerade på ett övergripande sätt, arbetas in och konkretiseras i ansvarig divisions, förvaltnings eller bolags plan och budget genom detaljerade aktiviteter. Aktiviteterna redovisas i handlingsplanen i bilaga 1.

3.3 Målområden

3.3.1 Minskade avfallsmängder och ökad återanvändning

Enligt avfallstrappan ska avfall i första hand förebyggas och i andra hand återanvändas. Eftersom vårt mål är att kliva uppåt i avfallstrappan är dessa trappsteg de viktigaste att arbeta med. Att se till att det uppstår så lite avfall som möjligt ger miljövinster som ofta är betydligt större än de miljövinster som avfallet ger vid energi- eller materialåtervinning. Målområdet *Minskade avfallsmängder och ökad återanvändning* visar på vår ambition att förebygga att avfall uppstår genom att på olika sätt skapa förutsättningar för återanvändning och genom att öka medvetenheten om hållbar konsumtion.

Mål

Hushåll och verksamheter bidrar till att minska avfallsmängderna och öka återanvändningen. Sambandet mellan konsumtion och avfallsproduktion bryts genom hållbara val. Kommunernas egna verksamheter och bolag agerar förebilder och driver omställningen framåt.

Önskade resultat:

2023-2026	2027-2030	Uppföljning
Senast år 2026 ska mängden insamlat kommunalt avfall, exklusive trädgårdsavfall, vara 10 % under medelvärdet för alla kommuner i Sverige.	Senast år 2030 ska mängden insamlat kommunalt avfall, exklusive trädgårdsavfall, vara 15 % under medelvärdet för alla kommuner i Sverige.	Insamlade mängder i båda kommunerna enligt Avfall Web. Utgångsvärde 2021: 1 % under medelvärdet för alla kommuner i Sverige.
Mängden material till återanvändning ska öka under perioden.	Mängden material till återanvändning ska öka under perioden.	Insamlade mängder till återanvändning enligt Avfall Web. Utgångsvärde 2021: Nyköping 95 ton. Oxelösund 18 ton.
Senast år 2025 ska mängden matsvinn ha minskat med 20 % jämfört med 2021.	Senast år 2030 ska mängden matsvinn ha minskat med 50 % jämfört med 2021.	Plockanalyser av mat- och restavfall. Utgångsvärde 2021: Nyköping 6,7 kg/invånare/år. Oxelösund 12,3 kg/invånare/år. Statistik över matsvinn i kommunala kostverksamheter. Utgångsvärde VT 2022: Nyköping 62 gram/portion/dag. Oxelösund 59 gram/portion/dag.

3.3.2 Ökad återvinning

Vi behöver bli bättre på att ta hand om de råvaror som redan finns i omlopp i samhället och minska utnyttjandet av jordens resurser. Ett led i detta är att öka återvinningen av avfall. Målområdet *Ökad återvinning* visar vår ambition att öka

insamlingen och återvinningen av avfall samt att återföra näringsämnen till kretsloppet - detta genom att exempelvis möjliggöra sortering och insamling av avfall vid hushåll, återvinningsstationer och återvinningscentraler, kommunicera kring sortering samt säkerställa att det som samlas in faktiskt återvinns.

Mål

Hushåll och verksamheter sorterar det avfall som uppstår, så att det kan återvinnas på bästa sätt för en hållbar utveckling. Återvinningen av material och näringsämnen ökar. Kommunernas egna verksamheter och bolag agerar förebilder och driver omställningen framåt.

Önskade resultat:

2023-2026	2027-2030	Uppföljning
Senast år 2025 ska andelen kommunalt avfall som materialåtervinns ha ökat till minst 55 %.	Senast år 2030 ska andelen kommunalt avfall som materialåtervinns ha ökat till minst 60 %.	Nyckeltal i Avfall Web. Utgångsvärde 2021: Nyköping 44 %. Oxelösund 31 %.
Senast år 2023 ska andelen matavfall som sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara ha ökat till minst 75 %.	Efter år 2023 ska andelen matavfall som sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara bibehållas på 75 %.	Nyckeltal i Avfall Web. Utgångsvärde 2021: Nyköping 56%. Oxelösund 59%.
Senast år 2026 ska mängden avfall till energiåtervinning från kommunernas återvinningscentraler ha minskat med minst 20 % jämfört med år 2020.	Senast år 2030 ska mängden avfall till energiåtervinning från kommunernas återvinningscentraler ha minskat med minst 30 % jämfört med år 2020.	Nyckeltal i Avfall Web. Utgångsvärde 2020: Nyköping 3 390 ton. Oxelösund 1 730 ton.

3.3.3 Minskad miljöbelastning

Avfall, i synnerhet farligt avfall, innehåller farliga ämnen som kan orsaka stor miljöpåverkan om avfallet hamnar fel. Därför är det viktigt att farligt avfall som exempelvis glödlampor, batterier och smått elavfall sorteras ut och lämnas in på rätt sätt och på rätt plats. Nedskräpning är ett annat problem som påverkar miljön. I båda kommunerna finns dessutom gamla deponier som innebär en risk för miljöpåverkan i form av förorening av mark, grundvatten och ytvatten. Hanteringen av avfall innebär också utsläpp av växthusgaser som påverkar vårt klimat.

Målområdet *Minskad miljöbelastning* visar vår ambition att minska miljöpåverkan från avfallshanteringen genom att säkra insamlingen av hushållens farliga avfall, förebygga nedskräpning, utreda samt vidta åtgärder på nedlagda deponier med stor risk för miljöpåverkan och minska utsläppen av växthusgaser.

Mål

Avfallets farlighet minskar och hanteringen av farligt avfall säkras. Miljöbelastningen från avfallshanteringsystemet och nedskräpningen minskar.

Önskade resultat:

2023-2026	2027-2030	Uppföljning
Nedskräpningen i kommunerna ska minska.	Nedskräpningen i kommunerna ska minska.	Statistik gällande nedskräpning som rapporteras till Naturvårdsverket (från och med 2022) och kundundersökningar om inställning till nedskräpning. Utgångsvärde kundundersökningar 2022: Nyköping 88 % positiva. Oxelösund 80 % positiva.
Mängden farligt avfall och elavfall i restavfallet ska minska.	Mängden farligt avfall och elavfall i restavfallet ska minska.	Plockanalyser av restavfall. Utgångsvärde 2021: Nyköping 0,395 kg/invånare/år. Oxelösund 0,689 kg/invånare/år.
Senast år 2026 ska all insamling av avfall som kommunen ansvarar för utföras med förnybara drivmedel.	Efter år 2026 ska all insamling av avfall som kommunen ansvarar för fortsatt utföras med förnybara drivmedel.	Statistik över drivmedelsanvändning. Utgångsvärde 2021: Nyköping 33 %. Oxelösund 100 %.

3.3.4 Människan i fokus

Målområdet *Människan i fokus* visar på vår ambition att med lättillgängliga insamlingssystem och tydlig kommunikation underlätta för medborgarna att sortera sitt avfall på bästa möjliga sätt. Kommunerna arbetar också med de fysiska förutsättningar som kan underlätta avfallshanteringen för medborgarna och göra det lätt att göra rätt. Tillgänglighet och service är två nyckelord. Om det är lätt att

göra rätt har vi också bättre förutsättningar att uppnå även övriga mål i avfallsplanen.

Mål

Insamlingssystemet präglas av service, nytta för medborgaren och omtanke om människan. Estetiskt tilltalande lösningar med god tillgänglighet är viktiga förutsättningar för att uppnå samhällets mål på avfallsområdet. Det ska vara lätt att göra rätt.

Önskade resultat:

2023-2026	2027-2030	Uppföljning
Senast år 2026 är minst 95 % av invånarna i kommunerna nöjda med hämtningen av avfall vid sin bostad.	År 2030 är fortsatt minst 95 % av invånarna i kommunerna nöjda med hämtningen av avfall vid sin bostad.	Kundundersökningar i respektive kommun. Utgångsvärde 2022: Nyköping 93 %. Oxelösund 89 %.
Senast år 2026 är minst 90 % av invånarna i kommunerna nöjda med tillgängligheten till återvinningscentraler.	År 2030 är fortsatt minst 90 % av invånarna i kommunerna nöjda med tillgängligheten till återvinningscentraler.	Kundundersökningar i respektive kommun. Utgångsvärde 2022: Nyköping 70 %. Oxelösund 89 %.
Senast år 2026 är 80 % av hushållen i kommunen anslutna till fastighetsnära insamling av returpapper och förpackningar.	Senast år 2027 är 100 % av hushållen i kommunen anslutna till fastighetsnära insamling av returpapper och förpackningar.	Bedömning av anslutningsgrad i respektive kommun. Utgångsvärde 2022: Nyköping ca 30 %. Oxelösund ca 30 %.

4 STYRMEDEL

I följande kapitel beskrivs de styrmedel som kommunerna kommer att använda för att uppnå målen och genomföra aktiviteterna i avfallsplanen.

4.1 Avfallsföreskrifter

För varje kommun ska det enligt Miljöbalken finnas en renhållningsordning. Renhållningsordningen innefattar lokala föreskrifter om hantering av avfall som gäller för kommunen samt denna avfallsplan.

Föreskrifterna innehåller de kommunala bestämmelserna om avfallshantering. Dessa bestämmelser är ett verktyg för att styra hanteringen av avfall och en rättslig grund i det dagliga arbetet och vid tvister. Här kan exempelvis

fastighetsinnehavare och verksamhetsutövare se vilka skyldigheter och vilket ansvar som vilar på olika aktörer. Föreskrifterna utgör komplement till gällande lagstiftning på området.

4.2 Avfallstaxa

De vanligaste ekonomiska styrmedlen som förekommer inom avfallsområdet är skatter, miljöavgifter/subventioner, pantsystem och differentierade taxor. En utgångspunkt vid utformandet av ekonomiska styrmedel där syftet är minskad miljöbelastning och/eller ökad resurshushållning är principen om att förorenaren ska betala. Avfallsekonomin regleras i lagstiftningen (Miljöbalken och Kommunallagen) genom självkostnadsprincipen, rätten till miljöstyrning och likställighetsprincipen.

För att kunna stimulera till minskad miljöbelastning från avfallshanteringen och en ökad återvinning av avfall har kommunerna enligt Miljöbalken möjlighet att differentiera renhållningsavgiften. Differentieringen bör dock inte vara orimligt stor, det vill säga alternativen som differentieras måste vara ekonomiskt möjliga för kunden. Dramatiska skillnader i avgiftsnivåerna riskerar att leda till att hushåll som inte vill bidra till en fungerande hantering väljer en viss avfallshanteringslösning enbart av ekonomiska skäl, vilket ofta innebär att man inte uppnår förbättrad sortering och miljönytta. För små skillnader leder å andra sidan inte till avsedd miljönytta. För att en differentierad avgift ska uppnå en effektiv miljöstyrning måste den också kombineras med en god kommunikation där syftet och miljönyttan tydliggörs.

Både Nyköpings och Oxelösunds kommuner tillämpar en miljöstyrande taxa som ska stimulera återanvändning, återvinning eller annan miljövänlig avfallshantering samt främja en effektiv hämtning. Som exempel kan nämnas att minskade avfallsvolymer premieras genom lägre avgifter. I Nyköpings kommun är matavfallsinsamlingen obligatorisk och abonnemang för restavfall inkluderar därmed även hämtning av matavfall. I Oxelösunds kommun är matavfallsinsamlingen frivillig men avfallstaxan stimulerar utsortering av matavfall genom att avgiften är högre för de som väljer att inte sortera ut matavfall. Matavfallsinsamlingen kommer dock bli obligatorisk även i Oxelösunds kommun eftersom det från den 1 januari 2024 är lagkrav på separat insamling av matavfall. Hemkompostering av matavfall förekommer i båda kommunerna och ska anmälas till tillsynsansvarig nämnd enligt avfallsföreskrifterna. I handlingsplanen finns en aktivitet som handlar om att årligen utveckla avfallstaxan som styrmedel mot ökad återvinning.

Andra ekonomiska styrmedel än de kommunala är exempelvis skatt på avfall som deponeras, pantsystem, förbränningskatt, producentansvarets förpackningsavgifter och avgifter på miljöfarliga batterier. Sådana avgifter och pantsystem är i huvudsak lagreglerade.

4.3 Kommunikation

För att få en beteendeförändring, och få invånarna att agera på rätt sätt, är det viktigt med enkelhet och tillgänglighet i insamlingssystemet. Praktiska förutsättningar, tillsammans med kommunikation, kan på ett påtagligt sätt göra det enklare för människor att göra miljömedvetna val, så som att sortera sitt avfall bättre, minska nedskräpningen och förebygga att avfall uppstår. Det ger i förlängningen en bättre avfallshantering. God kommunikation om avfall och återvinning kan därigenom bidra till att kommunernas verksamhet inom avfallsområdet blir mer effektiv, ur både ett ekonomiskt och miljömässigt perspektiv. I handlingsplanen finns flera aktiviteter i form av kommunikationsinsatser som exempelvis kommunikation kring hantering av farligt avfall, minskad nedskräpning och sorteringstips.

Kommunerna har ett lagstadgat ansvar att kommunicera om avfallsförebyggande aktiviteter och hantering av avfall, både sådant avfall som omfattas av kommunalt renhållningsansvar och producentansvar.

Miljökommunikation är i allmänhet komplex och syftar till både en attityd- och beteendeförändring, och det tar tid att få genomslag. Avfallsfrågorna präglas av att hushåll och verksamheter förväntas att ändra sin attityd och därmed även sitt beteende, vilket kan handla om att göra avfall på sin egen bekvämlighet. Det krävs ett visst mått av engagemang och ansträngning att sätta sig in i hur avfallet ska sorteras samt att även lämna det till rätt insamlingssystem. Men även att konsumera mindre, börja återbruka eller låna kräver en förändrad attityd till konsumtion och produkters livslängd.

Exempel på informations- och kommunikationskanaler som används inom avfallshanteringen i våra kommuner är:

- Kommunernas webbplatser.
- Utskick med information om avfallshanteringen.
- Kommunernas facebook-sidor.
- Annonsering i lokalpress.
- Event, mässor och informationsmöten.
- Särskild information till nyinflyttade.
- Återvinningscentralerna.
- Budskap på sopbilar.

4.4 Upphandling

Kommuner och kommunala bolag är upphandlande myndigheter och ska tillämpa upphandlingsreglerna vid köp av varor och tjänster. Offentlig upphandling regleras genom Lagen (2016:1145) om offentlig upphandling.

Kommunerna har möjlighet att använda sina offentliga upphandlingar och inköp som ett viktigt styrmedel för att uppnå målen och genomföra aktiviteterna i

avfallsplanen. Genom offentlig upphandling kan kommunerna ställa relevanta och rimliga krav på avfallsförebyggande aktiviteter, återanvändning och återvinningsbarhet vid inköp av varor, tjänster och byggentreprenader. Genom bättre hållbarhetskrav i offentlig upphandling, både miljökrav och sociala krav, kan belastningen på miljö och hälsa minska samt bidra till hållbara konsumtions- och produktionsmönster. En aktivitet i handlingsplanen handlar om att i upphandlingar, där så är möjligt, ställa krav på exempelvis förebyggande av avfall, återbruk och möjlighet till reparation och materialåtervinning.

4.5 Fysisk planering

I byggandet av det hållbara samhället är avfallshanteringen en grundläggande infrastruktur. Det är därför viktigt att planera för avfallshandling i den fysiska planeringsprocessen så att det ska finnas ändamålsenliga, tilltalande och praktiska ytor och anläggningar för återanvändning, sortering och övrig avfallshandling. Utgångspunkten är att samla in och få bort avfall på ett effektivt sätt så att samhället kan fortsätta att fungera och att öka materialåtervinningen genom att ge möjlighet till källsortering.

I översiktsplan Nyköping 2040 tas det höjd för fortsatt stark befolkningstillväxt i kommunen och förtätning av staden. I översiktsplanen framgår att kommunen jobbar för att uppkomsten av avfall förebyggs, produkter återanvänds, material återvinns och energi utvinns. God tillgänglighet till anläggningar och system för insamling, sortering, återvinning och återbruk för alla kommuninvånare skapar goda förutsättningar för långsiktig och hållbar avfallshandling. I översiktsplanen framgår också att det bör planeras för en ny återvinningscentral i Nyköpings tätort och att det i samband med detaljplan för ny- eller ombyggnation ska reserveras plats för återvinningsstationer och bostadsnära insamling av förpackningar och returpapper. Avfallshandling ska också planeras så att framkomlighet garanteras för både hämtningsfordon och hämtningspersonal. Dessutom ska tillgängligheten för avfallslämnare vara god.

I översiktsplan Oxelösund 2030 framgår det att kommunen verkar för ökad återanvändning och materialåtervinning samt minskade mängder restavfall och material till deponi. För att uppnå detta krävs det enligt översiktsplanen att kommunen ökar möjligheterna till återbruk och tillhandahåller återvinningscentraler med möjlighet till återbruk och återvinning. Dessa bör vara av hög kvalitet samt tillgängliga för medborgarna. Kommunen ska också förbättra möjligheterna till fastighetsnära insamling hos både villor och flerbostadshus, vid nybyggnation men även inom redan befintliga bostadsområden.

En aktivitet i handlingsplanen handlar om att vid nybyggnation säkerställa att det skapas fysiska förutsättningar för avfallshandling och källsortering samt säkerställa att detta beaktas i detaljplaner och bygglov.

4.6 Tillsyn

Tillsyn syftar till att kontrollera så att grundläggande krav vad gäller avfallshantering efterlevs och att främja en hållbar utveckling.

Miljöenheterna i kommunerna utövar tillsyn på uppdrag av den tillsynsansvariga nämnden i respektive kommun över bland annat tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter samt anmälningsärenden från till exempel kommuninvånare.

Tillsynsområden som omfattar avfall är bland annat avfallsverksamheter, dispenser för eget omhändertagande av avfall (exempelvis kompost, fosforfällor, slam och latrin), Björshults avfallsanläggning, trädgårdstippar samt verksamheter där det uppkommer farligt avfall, exempelvis småbåtshamnar, hygieniska behandlingar, verkstäder och lantbruk/jordbruk. Länsstyrelsen utövar tillsyn över större verksamheter.

Tillsynsmyndigheterna har ofta med sig frågor om verksamheters och kommuninvånares avfallshantering vid tillsyn. Tillsynsmyndigheternas arbete innebär också att informera verksamhetsutövare om gällande lagstiftning och myndighetsbeslut och i samråd med dem försöka lösa eventuella problem på bästa sätt. Tillsynsmyndigheterna kan också ställa krav på verksamhetsutövare att förbättra sin avfallshantering.

5 Fortsatt planeringsprocess och uppföljning

Denna avfallsplan är ett verktyg för kommunerna i arbetet med att anpassa avfallshandlingen i riktning mot hållbarhet. Avfallsplaner ska ses över minst vart fjärde år och vid behov revideras. Uppföljning och utvärdering av avfallsplanens mål och aktiviteter sker årligen, och översyn av hela avfallsplanen påbörjas senast år 2026.

En arbetsgrupp i respektive kommun bestående av tjänstepersoner från de förvaltningar och bolag som ansvarar för genomförandet av olika aktiviteter, ska göra den årliga uppföljningen av mål och aktiviteter. Avfallsplaneringen sker som en kontinuerlig process inför den årliga budgetprocessen och därmed blir avfallsplanen ett levande dokument. Renhållningen i Nyköping respektive Oxelö Energi i Oxelösund är sammankallande i arbetet. Uppföljningen ska dokumenteras i en lägesrapport som presenteras för ansvarig nämnd i båda kommunerna och delges till ansvariga för olika aktiviteter enligt avfallsplanens handlingsplan.

Avfallsplanen kommer att finnas tillgänglig för företag och allmänheten på kommunernas webbplatser. Uppdaterade faktaunderlag som är kopplade till målen i avfallsplanen, såsom uppgifter om avfallsmängder inom kommunalt avfallsansvar och producentansvar samt eventuella förändringar av avfallshandlingen i kommunerna, kommer att sammanställas årligen i samband med uppföljning av mål och aktiviteter.

6 Konsekvenser av avfallsplanen

6.1 Miljö

Avfallsplanen kräver en miljöbedömning eftersom den på olika sätt påverkar följdverksamheter som anses kunna ge betydande miljöpåverkan. Bedömningen om betydande miljöpåverkan samt avgränsning och innehåll i miljökonsekvensbeskrivningen har stämts av genom samråd med Länsstyrelsen. Genomförd miljöbedömning av avfallsplanen redovisas i sin helhet i miljökonsekvensbeskrivningen i Bilaga 6.

Sammanfattningsvis bedöms genomförandet av avfallsplanen främst medföra positiv miljöpåverkan, exempelvis till följd av att utveckla avfallstaxan som styrmedel mot ökad återvinning, säkerställa att matavfall samlas in genom uppföljning samt genom att kommunerna ställer krav i relevanta upphandlingar. Det är även viktigt att de utredningar och informations- och kommunikationsinsatser som föreslås i avfallsplanen omsätts i förändrade vanor och rutiner så att mängden avfall verkligen minskar och att mängden som materialåtervinns verkligen ökar. Det är viktigt att kommunerna föregår med gott exempel. Alla kommunernas verksamheter har ett ansvar för att minska avfallet och vara förebilder för kommuninvånarna.

Negativ miljöpåverkan bedöms som liten vid genomförande av avfallsplanens aktiviteter och bedöms kunna uppstå främst om mängden transporter ökar, vilket ger upphov till klimatpåverkande gaser och buller.

Det som bedöms vara viktigast att beakta vid genomförande av planens aktiviteter är att ha uthållighet beträffande kommunikationsinsatser kring exempelvis förebyggande av avfall och ökad sortering för återvinning, eftersom det tar lång tid att förändra beteenden.

Avfallsplanens mål bedöms också bidra till att uppfylla Sveriges nationella miljökvalitetsmål, etappmål och de globala målen. Avfallsplanens genomförande bedöms inte leda till att relevanta miljökvalitetsnormer överskrids.

6.2 Ekonomi

6.2.1 Personella resurser

Genomförandet av aktiviteterna i avfallsplanens handlingsplan förutsätter engagemang från flera olika delar av kommunernas verksamheter. Renhållningen i Nyköping och Oxelö Energi i Oxelösund är nyckelaktörer i arbetet men ett engagemang krävs även från andra kommunala verksamheter. Många av aktiviteterna bedöms dock kunna genomföras med befintliga personella resurser. Samverkan mellan Nyköpings och Oxelösunds kommuner bedöms också underlätta genomförandet av avfallsplanen.

6.2.2 Övriga kostnader

Kostnaderna för avfallshantering ökar genom de aktiviteter som behövs för att nå uppställda lokala och nationella mål. Vissa av aktiviteterna kan också innebära behov av investeringar. Exempel på aktiviteter som kan generera ökade kostnader är:

- Utveckla förutsättningar för återbruk.
- Ta fram utbildningsmaterial och genomföra utbildningsinsatser.
- Säkerställa att det finns källsorteringsmöjligheter på kontor, sammankomstsalar och andra utrymmen i kommunala verksamheter samt följa upp att dessa används.
- Utredda hur insamling, återbruk och återvinning av textilier kan utvecklas utifrån nya lagkrav.
- Aktivt arbeta för en hållbar masshantering i kommunerna.
- Inte tillåta osorterade säckar på återvinningscentralerna.
- Minska nedskräpningen på populära platser.
- Utveckla servicenivån och möjligheterna till återvinning på återvinningscentraler, andra insamlingsplatser och vid större evenemang i kommunerna.
- Planera för och införa fastighetsnära insamling av förpackningar samt insamling av skrymmande förpackningar på lättillgängliga insamlingsplatser.
- Ett flertal kommunikationsinsatser.
- Fortsatt kvalitetssäkring av insamlat avfall innefattande bland annat plockanalyser, rutiner och kontroll vid insamling och omlastning samt återkoppling till fastighetsägare och verksamheter.

6.2.3 Avfallstaxa

Den kommunala avfallsverksamheten är helt finansierad via avgifter, inga skattemedel används. Avgifterna för avfallshantering används för att täcka planerings-, kapital- och driftskostnader för verksamheten.

Avfallstaxorna i Nyköpings och Oxelösunds kommuner ska finansiera avfallsverksamheten och samtidigt bidra till att avfallsplanens mål uppfylls. Taxorna ska också leda till effektiv insamling med enhetligt behållarsystem och god arbetsmiljö samt bidra till en ökad valfrihet.

En aktivitet i handlingsplanen handlar om att utveckla avfallstaxan som styrmedel mot ökad återvinning. Det finns också aktiviteter rörande kommunernas insamling av förpackningar vilket kommer påverka avfallstaxan i kommunerna.

6.2.4 Ekonomiska konsekvenser på längre sikt

På längre sikt kan vissa aktiviteter i handlingsplanen leda till ökade kostnader. Det gäller exempelvis om utredningar enligt handlingsplanen leder till ytterligare aktiviteter, exempelvis om utredningar visar att ett nytt insamlingssystem för textil

ska införas eller om särskilda lösningar för att utöka servicen gällande avfallshantering på offentliga platser behövs.

Vissa aktiviteter kan i stället antas ge besparingar på sikt. Om kommunala verksamheter och bolag blir bättre på att återanvända exempelvis möbler kan behov av inköp minska, minskat matsvinn leder till minskade inköp av livsmedel och minskad nedskräpning leder till minskade kostnader för skräpplockning. Om avfallet sorteras bättre leder det till återvinningsbara fraktioner av bättre kvalitet, vilket ofta leder till ett högre ekonomiskt värde på materialet samtidigt som kostnaden för avfallsförbränning minskar när mindre avfall går till energiåtervinning utan i stället materialåtervinns. Om kommunerna arbetar för en hållbar masshantering kan det i början leda till ökade kostnader men på sikt kommer det troligtvis leda till besparingar.

6.3 Service

Flera mål och aktiviteter, särskilt inom målområdet *Människan i fokus*, syftar till att öka servicen gällande avfallshanteringen. Det ska finnas lättillgängliga insamlingssystem, tydlig kommunikation och det ska vara lätt att göra rätt.

Aktiviteter i handlingsplanen av särskild betydelse gällande service för avfallslämnarna handlar om att utveckla servicenivån på återvinningscentralerna och på populära platser i kommunerna, planera för och införa fastighetsnära insamling av förpackningar samt insamling av skrymmande förpackningar på lättillgängliga insamlingsplatser, kommunikationsinsatser samt utveckla tydlig och lättillgänglig information och använda mer bilder.

6.4 Sociala aspekter

Avfallsplanen har också en påverkan på de sociala aspekterna inom hållbarhet. Grunden till alla aktiviteter i avfallsplanen är att kommunerna ska ta hänsyn till alla grupper i samhället och deras olika förutsättningar. Detta innebär bland annat att avfallshanteringen ska vara tillgänglig för alla, både fysiskt tillgänglig och att informationen ska vara tillgänglig, oavsett exempelvis språkbarriärer, ålder, funktionsvariationer, var information inhämtas eller tillgång till bil.

En viktig grupp som påverkas av avfallsplanens genomförande är barn och ungdomar. De påverkas exempelvis av farliga ämnen i kretsloppet, trafiksäkerhet vid insamling av avfall, nedskräpning i deras närmiljöer samt framtida klimatförändringar och resursbrist.

7 Ordlista

Avfall - alla föremål eller ämnen som innehavaren vill göra sig av med eller är skyldig att göra sig av med.

Avfallstrappan - prioriteringsordning som visar i vilken ordning olika behandlingsmetoder för avfall bör användas för att minimera miljöpåverkan. Översta steget är förebyggande, därefter följer återanvändning, materialåtervinning, annan återvinning och sist deponering.

Avfall under kommunalt ansvar - kommunalt avfall inklusive annat avfall under kommunalt ansvar (slam och latrin samt bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet).

Avfall Web - ett internetbaserat verktyg för uppföljning och benchmarking av kommunens avfallshantering.

Energiåtervinning - förbränning av avfall där energin utvinns i form av el och fjärrvärme.

Farligt avfall - avfall som är farligt därför att det är explosivt, brandfarligt, frätande, smittförande eller giftigt för människa och miljön.

Fastighetsnära insamling (FNI) - insamling vid fastighetsgränsen eller vid överenskommen eller anvisad plats inom rimligt avstånd från fastigheten.

Förebyggande av avfall - åtgärder som vidtas för att förebygga att det över huvud taget uppkommer avfall till exempel genom minskad konsumtion eller delat ägande.

Förpackningar - en produkt som framställts för att innehålla, skydda eller presentera en vara.

Grovavfall - avfall som är tungt eller skrymmande eller har andra egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i kärl eller säck, till exempel gamla och trasiga möbler och leksaker.

Kommunalt avfall - avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll.

Matavfall - biologiskt nedbrytbart avfall som består av livsmedel eller som uppstår i samband med hantering av livsmedel, till exempel kaffesump, olika skal och slaktrester.

Materialåtervinning - uppabetning av avfall till nya produkter, material eller ämnen.

Matsvinn - onödigt matavfall som hade kunnat ätas upp, exempelvis öppnade och oöppnade förpackningar med mat, mat med passerat datum, matrester, ätbar frukt och grönsaker.

MIFO - Naturvårdsverkets metodik för inventering av förorenade områden.

Nedlagda deponier - ett avfallsupplag som inte längre är i drift och som inte omfattas av deponeringsförordningen (SFS 2001:512).

Plockanalys - en metod för att undersöka avfallets sammansättning med fokus på andelen förpackningar, returpapper, matavfall, matsvinn, farligt avfall och el-avfall i mat- och restavfallet.

Producentansvar - skyldighet för producenter att se till att avfall samlas in, transporteras bort, återvinns, återanvänds eller bortscaffas på ett sätt som kan krävas för en miljö- och hälsomässigt godtagbar avfallshantering.

Restavfall - det avfall som finns kvar i soppåsen sedan matavfall, förpackningar, returpapper, farligt avfall och el-avfall sorterats ut.

Returpapper - dags- och veckotidningar, tidskrifter, kataloger, reklamblad, broschyrer, skriv- och ritpapper, pocketböcker.

Revaq - ett certifieringssystem för slamproduktion från avloppsreningsverk med syfte att återföra växtnäring till produktiv mark.

SCB - Statistiska centralbyrån.

Återanvändning - när en produkt eller komponent som inte är avfall används igen för att fylla samma funktion som den ursprungligen var avsedd för.

Återbruk - ett samlat begrepp för återanvändning, inkluderar även avfall som efter kontroll, rengöring eller reparation kan återanvändas.

Återvinningscentral (ÅVC) - bemannad större anläggning för insamling av exempelvis grovavfall, trädgårdsavfall, farligt avfall, el-avfall. Ibland även med verksamhet för återanvändning.

Återvinningsstation (ÅVS) - obemannad mindre anläggning för mottagning av förpackningar och returpapper.

Bilaga 1

Handlingsplan med aktiviteter

13 juni 2023

1 Introduktion

I denna bilaga presenteras aktiviteter för att uppnå målen i avfallsplanen. Syftet med föreslagna aktiviteter är bland annat att förebygga avfall och att omhändertagandet av det avfall som uppstår ska förbättras ur miljö- och resurshushållningssynpunkt.

För varje aktivitet anges vilken politisk organisation samt vilken division, verksamhet, förvaltning eller bolag (framöver benämnt verksamhet) som ansvarar för genomförandet av aktiviteten. För varje aktivitet anges också tidsramen för när aktiviteten ska vara genomförd. Angivet årtal betyder att aktiviteten ska vara genomförd senast vid utgången av det året om inte annat anges. Om det anges ett intervall ska aktiviteten genomföras under den perioden. Årligen innebär att aktiviteten ska genomföras minst en gång per år. Löpande innebär att aktiviteten ska genomföras när behov uppstår, vilket kan variera från flera gånger per år till varje eller vartannat år.

För varje aktivitet anges också bedömning av resursbehov enligt följande skala:

- Låg kostnad som kan rymmas inom ordinarie budgetnivå.
- Måttlig kostnad som inte säkert kan rymmas inom ordinarie budgetnivå.
- Hög kostnad som innebär behov av personalförstärkningar eller större investeringar.

Resursbehovet för genomförande gäller både ekonomiska och personella resurser. Observera att flera aktiviteter som berör samma verksamhet tillsammans kan kräva personalförstärkningar, även om de var för sig kan rymmas inom ordinarie budgetnivå för respektive verksamhet. Vissa aktiviteter kan i förlängningen leda till ytterligare aktiviteter som kan innebära ett ökat resursbehov. Men bedömningen av resursbehov enligt denna skala gäller bara för den aktuella aktiviteten.

Aktiviteter listas inom ett visst målområde för att det ligger närmast det området, men aktiviteter kan också bidra till mål inom andra områden. Ett exempel är aktiviteter inom målområdet *Människan i fokus*. När dessa aktiviteter genomförs kommer det också bli lättare att nå mål kopplade till målområdena *Minskade avfallsmängder och ökad återanvändning* samt *Ökad återvinning*. Ett exempel är aktiviteten "Säkerställa att samtliga hushåll har tillgång till fastighetsnära insamling av förpackningar". Om detta säkerställs kommer troligtvis också målet om ökad återvinning vara lättare att nå. Det finns också kopplingar mellan aktiviteter då vissa med fördel genomförs tillsammans som en gemensam aktivitet snarare än separata aktiviteter, exempelvis när det gäller kommunikation som i flera fall kommer genomföras tillsammans med andra aktiviteter.

Följande förkortningar används i handlingsplanen:

Nyköpings kommun

Politiska organisationer

KS	Kommunstyrelsen
MSN	Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden
BUN	Barn- och ungdomsnämnden

Verksamheter

TEK	Tekniska divisionen
SHB	Samhällsbyggnad
DU	Division utbildning
DSO	Division social omsorg
RH	Renhållningen
PE	Projektenheten
K-fast	Kommunfastigheter
GPH	Gata Park Hamn
VA	Nyköping vatten
MÅS	Måltidsservice
MEX	Mark- och exploatering

Oxelösunds kommun

Politiska organisationer

KS	Kommunstyrelsen
MSN	Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden
UN	Utbildningsnämnden

Verksamheter

KLK	Kommunledningsgruppen
MSF	Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
UF	Utbildningsförvaltningen
ÄF	Äldreomsorgsförvaltningen
SOF	Social- och omsorgsförvaltningen
KBAB	Kustbostäder
RH	Renhållningen, Oxelö Energi
VA	Vatten och Avlopp, Oxelö Energi
GP	Gata Park, Kustbostäder
KE	Kostenheten
MEX	Mark- och exploatering

1.1 Målområde: Minskade avfallsmängder och ökad återanvändning

Mål	Önskade resultat		Uppföljning
	2023-2026	2027-2030	
Hushåll och verksamheter bidrar till att minska avfallsmängderna och öka återanvändningen. Sambandet mellan konsumtion och avfallsproduktion bryts genom hållbara val. Kommunernas egna verksamheter och bolag agerar förebilder och driver omställningen framåt.	Senast år 2026 ska mängden insamlat kommunalt avfall ¹ , exklusive trädgårdsavfall, vara 10 % under medelvärdet för alla kommuner i Sverige.	Senast år 2030 ska mängden insamlat kommunalt avfall, exklusive trädgårdsavfall, vara 15 % under medelvärdet för alla kommuner i Sverige.	Insamlade mängder i båda kommunerna enligt Avfall Web. Utgångsvärde 2021: 1 % under medelvärdet ² för alla kommuner i Sverige.
	Mängden material till återanvändning ska öka under perioden.	Mängden material till återanvändning ska öka under perioden.	Insamlade mängder till återanvändning enligt Avfall Web. Utgångsvärde 2021: Nyköping 95 ton. Oxelösund 18 ton.
	Senast år 2025 ska mängden matsvinn ³ ha minskat med 20 % jämfört med 2021.	Senast år 2030 ska mängden matsvinn ha minskat med 50 % jämfört med 2021.	Plockanalyser av mat- och restavfall. Statistik över matsvinn i kommunala kostverksamheter.

¹ Med kommunalt avfall, exklusive trädgårdsavfall, avses mat- och restavfall, grovavfall (exkl. trädgårdsavfall), förpackningar, returpapper, farligt avfall, elavfall, batterier och visst bygg- och rivningsavfall, som gips och planglas, från hushåll.

² Medelvärdet hämtas från Avfall Web och beräknas på nyckeltal för de kommuner som matat in värden i Avfall Web.

³ Matsvinn är onödigt matavfall (öppnade och oöppnade förpackningar med mat, mat med passerat datum, matrester, ätbar frukt och grönsaker) som slängts i mat- och restavfallet.

			<p>Utgångsvärde plockanalys 2021⁴: Nyköping 6,7 kg/invånare/år. Oxelösund 12,3 kg/invånare/år.</p> <p>Utgångsvärde kommunala kostverksamheter VT 2022⁵: Nyköping 62 gram/portion/dag. Oxelösund 59 gram/portion/dag.</p> <p>Önskade resultat baseras på Sveriges etappmål för matsvinn och globala mål om matsvinn.</p>
--	--	--	---

⁴ Utgångsvärdet är ett viktat medelvärde baserat på antal hushåll och beräknas genom en sammanvägning av plockanalysresultat över mängden matsvinn i mat- och restavfall från villor och flerbostadshus.

⁵ Inkluderar ej äldreomsorgen.

Aktiviteter	Tidsram	Ansvarig verksamhet (Nyköping/Oxelösund)	Ansvarig politisk org. (Nyköping/Oxelösund)	Bedömning av resurs- behov
Utveckla förutsättningarna för återbruk på kommunernas återvinningscentraler.	Löpande	RH/RH	MSN/KS	●
Utveckla samarbeten med återbruksaktörer gällande exempelvis insamling, försäljning och reparationer.	2024	RH/RH	MSN/KS	●
Vid bygg- och rivningsåtgärder göra en materialinventering för att identifiera vilka byggprodukter som kan återbrukas och hur dessa ska tas om hand.	Löpande	PE, K-fast, MEX, Nyköpingshem/KBAB, MSF	KS/KS	●
Undersöka hur kommunerna kan möjliggöra och underlätta för återbruk av bygg- och rivningsavfall, exempelvis genom insamling, försäljning och samarbeten med andra aktörer.	2024	RH/RH	MSN/KS	●
I varje upphandling, där så är möjligt, ställa krav på exempelvis förebyggande av avfall, återbruk och möjlighet till reparation och materialåtervinning. Använda interna eller externa resurser med miljö- eller annan relevant kompetens som stöd för att kunna ställa relevanta och rimliga krav.	Löpande	Alla verksamheter/Alla verksamheter	KS/KS	●
Minska avfallet och öka återbruket i kommunala verksamheter och bolag genom att exempelvis se över möjligheter till flergångsalternativ i stället för engångsprodukter, använda kranvatten i stället för buteljerat vatten och se över arbetssätt för att minska användningen av produkter.	Löpande	Alla verksamheter/Alla verksamheter	KS/KS	●

Utveckla kommunernas möjligheter att återbruka befintliga material och produkter internt inom den kommunala organisationen samt skapa en organisation för hanteringen.	2024	TEK/KLG	KS/KS	●
Arbeta med att förebygga matsvinn i kommunernas verksamheter, framför allt på skolor, förskolor, fritidshem och inom omsorgen.	Löpande	MÅS, DU, DSO/KE, UF, SOF, ÄF	KS/KS	●
Sprida goda exempel i befintliga kommunikationskanaler på vad kommunerna gör för att minimera avfall och bidra till mer återbruk och återvinning. Inspirera andra internt men också utanför kommunerna.	Årligen	Alla verksamheter/Alla verksamheter	KS/KS	●
Ta fram utbildningsmaterial om exempelvis förebyggande, återbruk och återvinning för att stötta både kommunala verksamheter, externa aktörer och privatpersoner.	2025	RH/RH	MSN/KS	●
Genomföra utbildningsinsatser inom kommunernas verksamheter, exempelvis utbilda barn och lärare/pedagoger i förskolor och skolor om exempelvis förebyggande, återbruk och återvinning.	Årligen	DU/ UF	BUN/UN	●

1.2 Målområde: Ökad återvinning

Mål	Önskade resultat		Uppföljning
	2023-2026	2027-2030	
Hushåll och verksamheter sorterar det avfall som uppstår, så att det kan återvinnas på bästa sätt för en hållbar utveckling. Återvinningen av material och näringsämnen ökar. Kommunernas egna verksamheter och bolag agerar förebilder och driver omställningen framåt.	Senast år 2025 ska andelen kommunalt avfall ⁶ som materialåtervinns ha ökat till minst 55 %.	Senast år 2030 ska andelen kommunalt avfall som materialåtervinns ha ökat till minst 60 %.	Nyckeltal i Avfall Web. Utgångsvärde 2021 ⁷ : Nyköping 44 %. Oxelösund 31 %. Önskade resultat baseras på Sveriges etappmål om materialåtervinning.
	Senast år 2023 ska andelen matavfall som sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara ha ökat till minst 75 %.	Efter år 2023 ska andelen matavfall som sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara bibehållas på 75 %.	Nyckeltal i Avfall Web. Utgångsvärde 2021: Nyköping 56%. Oxelösund 59%. Önskade resultat baserat på Sveriges etappmål om matavfall.

⁶ Kommunalt avfall som inkluderas är förpackningar, returpapper, elavfall, batterier, visst farligt avfall, metallskrot, wellpapp, kommunplast, textilavfall, övrigt grovavfall till materialåtervinning samt matavfall och trädgårdsavfall till biologisk behandling och som är till nytta för jordbruket eller förbättrar miljön.

⁷ I utgångsvärdet ingår avfall som förbereds för återanvändning eftersom det är så etappmålet är formulerat.

	Senast år 2026 ska mängden avfall till energiåtervinning från kommunernas återvinningscentraler ha minskat med minst 20 % jämfört med år 2020.	Senast år 2030 ska mängden avfall till energiåtervinning från kommunernas återvinningscentraler ha minskat med minst 30 % jämfört med år 2020.	Nyckeltal i Avfall Web. Utgångsvärde 2020: Nyköping 3 390 ton. Oxelösund 1 730 ton.
--	--	--	--

Aktiviteter	Tidsram	Ansvarig verksamhet (Nyköping/Oxelösund)	Ansvarig politisk org. (Nyköping/Oxelösund)	Bedömning av resurs- behov
Följa upp att matavfall sorteras ut och genomföra kommunikation/uppmaning om det inte görs samt vid behov utveckla befintliga rutiner kring uppföljning.	2023 och sedan löpande	RH, K-fast, Nyköpingshem/RH, KBAB	MSN, KS/KS	●
Säkerställa att det finns källsorteringsmöjligheter på kontor, sammankomstsalar och andra utrymmen i kommunala verksamheter samt följa upp att dessa används.	2023 och sedan löpande	Alla verksamheter/Alla verksamheter	KS/KS	●
Utveckla samarbete med fastighetsägare för att skapa förutsättningar för bättre sorteringsmöjligheter i bostaden, exempelvis genom att ge tips och råd till fastighetsägare hur de kan förbättra de fysiska förutsättningarna eller inspirera sina hyresgäster.	2023-2026	RH/RH	MSN/KS	●
Vid ny- och ombyggnation säkerställa att det skapas fysiska förutsättningar för avfallshantering och källsortering, säkerställa att detta beaktas i översiktlig planering, detaljplaner och bygglov samt utveckla och kommunicera riktlinjer gällande storlek, placering och annan utformning av avfallslösningar.	Löpande	RH, Stadsplanering, Bygglov/RH, Bygglov, MEX, Plan	MSN/MSN	●
Ta fram ett koncept för sortering och avfallshantering i samband med större evenemang.	2024	RH/RH	MSN/KS	●
Utöka antal skåp för insamling av matolja och matfett.	2026	RH/RH	MSN/KS	●

Utveckla kommunikationen i olika kanaler med sorteringstips, varför avfall ska sorteras på ett visst sätt, hur olika typer av avfall återvinns, sorteringsresultat och vad återvinningen ger för miljövinster.	Årligen	RH/RH	MSN/KS	●
Ha tätare dialoger med företag och organisationer för att förbättra avfallshandlingen samt öka utsortering och renhet i avfallet. Exempelvis genom kommunikation, rådgivande inspektioner, följa upp utsortering av matavfall och särskild kommunikation kring hantering av farligt avfall.	Löpande	RH/RH	MSN/KS	●
Utreda hur insamling, återbruk och återvinning av textilier kan utvecklas utifrån nya lagkrav.	2024	RH/RH	MSN/KS	●
Utveckla avfallstaxan som styrmedel mot ökad återvinning.	Årligen	RH/RH	MSN/KS	●
Vid bygg- och rivningsåtgärder kontrollera att det i kontrollprogrammet finns information om hur bygg- och rivningsavfallet ska tas om hand för att möjliggöra materialåtervinning av hög kvalitet och säker hantering av farliga ämnen.	Löpande	Bygglov/Bygglov	MSN/KS	●
Inte tillåta osorterade säckar på återvinningscentralerna.	2023	RH/RH	MSN/KS	●
Aktivt arbeta för en hållbar masshantering i kommunerna.	Löpande	SHB, TEK/VA, MSF, MEX	KS, MSN/KS	●
Genomföra plockanalyser av mat- och restavfall.	2024, 2027, 2030	RH/RH	MSN/KS	●

1.3 Målområde: Minskad miljöbelastning

Mål	Önskade resultat		
	2023-2026	2027-2030	Uppföljning
Avfallens farlighet minskar och hanteringen av farligt avfall säkras. Miljöbelastningen från avfallshanteringssystemet och nedskräpningen minskar.	Nedskräpningen i kommunerna ska minska ⁸ .	Nedskräpningen i kommunerna ska minska.	Statistik gällande nedskräpning som rapporteras till Naturvårdsverket (från och med 2022) och kundundersökningar om inställning till nedskräpning. Utgångsvärde kundundersökningar 2022: Nyköping 88 % positiva. Oxelösund 80 % positiva.
	Mängden farligt avfall och elavfall i restavfallet ska minska.	Mängden farligt avfall och elavfall i restavfallet ska minska.	Plockanalyser av restavfall. Utgångsvärde 2021 ⁹ : Nyköping 0,395 kg/invånare/år. Oxelösund 0,689 kg/invånare/år.
	Senast år 2026 ska all insamling av avfall som kommunen ansvarar för utföras med förnybara drivmedel ¹⁰ .	Efter år 2026 ska all insamling av avfall som kommunen ansvarar för fortsatt utföras med förnybara drivmedel.	Statistik över drivmedelsanvändning. Utgångsvärde 2021: Nyköping 33 %. Oxelösund 100 %.

⁸ Inkluderar även marin nedskräpning.

⁹ Utgångsvärdet är ett viktat medelvärde baserat på antal hushåll och beräknas genom en sammanvägning av plockanalysresultat över mängden farligt avfall och elavfall i restavfall från villor och flerbostadshus.

¹⁰ Förnybara drivmedel innebär bränslen som framställs av förnybara råvaror och inte av fossila råvaror. Exempel på förnybara drivmedel är biogas, HVO, RME och el från förnybara källor som vind, vatten och sol.

Aktiviteter	Tidsram	Ansvarig verksamhet (Nyköping/Oxelösund)	Ansvarig politisk org. (Nyköping/Oxelösund)	Bedömning av resurs- behov
Undersöka möjligheten till alternativa insamlingsystem för farligt avfall och elavfall i samband med planering för införande av fastighetsnära insamling av förpackningar från hushåll.	2023-2026	RH/RH	MSN/KS	●
Minska nedskräpningen av fimpar genom samarbete med producentansvarsorganisation, exempelvis genom kommunikationsinsatser, uppsättning av askkoppar och utdelning av fickaskkoppar.	Löpande	GPH/GP, MSF	MSN/KS	●
Delta i nationella kampanjer och lokalt samordna aktiviteter som exempelvis Håll Sverige Rent och strandstädning.	Årligen	GPH/MSF	MSN/KS	●
Genomföra riktade kommunikationsinsatser om nedskräpning till olika målgrupper, exempelvis förskolor och skolor samt allmänheten.	Årligen	GPH/MSF	MSN/KS	●
Minska nedskräpningen på populära platser ¹¹ , exempelvis genom att öka antalet eller ändra placeringen av papperskorgar och hundlatriner samt säkerställa insamling av förpackningar på populära platser.	1/1 2026 och sedan löpande	GPH/MSF	MSN/KS	●

¹¹ Exempelvis torg och parker men även andra populära platser där det uppkommer avfall, exempelvis hamnar, naturområden, campingplatser, öar eller badplatser.

Effektivisera och minska miljöpåverkan från avfallstransporter. Exempelvis ruttoptimering, utreda hur avfallstransporter kan samordnas bättre, upphandla fordon som uppfyller senaste miljöklassning, användning av förnybara drivmedel samt se över andra möjliga bränslen som el eller gas.	Löpande	RH/RH	MSN/KS	
Upprätta ett samlat program för åtgärder, exempelvis städning och förbättrad täckning, och vid behov kontrollprogram för nedlagda deponier där kommunerna varit verksamhetsutövare.	2026	RH/MSF	MSN/MSN	
Bedriva ett aktivt uppströmsarbete ¹² för att identifiera och eliminera föroreningskällor gällande slam.	Löpande	VA/VA	MSN/KS	

¹² Uppströmsarbete innebär att arbeta för att stoppa miljöföroreningar redan vid källan så att dessa aldrig hamnar i sjöar, vattendrag eller avloppsvatten.

1.4 Målområde: Människan i fokus

Mål	Önskade resultat		Uppföljning
	2023-2026	2027-2030	
Insamlingsystemet präglas av service, nytta för medborgaren och omtanke om människan. Estetiskt tilltalande lösningar med god tillgänglighet är viktiga förutsättningar för att uppnå samhällets mål på avfallsområdet. Det ska vara lätt att göra rätt.	Senast år 2026 är minst 95 % av invånarna i kommunerna nöjda med hämtningen av avfall vid sin bostad.	År 2030 är fortsatt minst 95 % av invånarna i kommunerna nöjda med hämtningen av avfall vid sin bostad.	Kundundersökningar i respektive kommun. Utgångsvärde 2022: Nyköping 93 %. Oxelösund 89 %.
	Senast år 2026 är minst 90 % av invånarna i kommunerna nöjda med tillgängligheten till återvinningscentraler.	År 2030 är fortsatt minst 90 % av invånarna i kommunerna nöjda med tillgängligheten till återvinningscentraler.	Kundundersökningar i respektive kommun. Utgångsvärde 2022: Nyköping 70 %. Oxelösund 89 %.
	Senast år 2026 är 80 % av hushållen i kommunen anslutna till fastighetsnära insamling av returpapper och förpackningar.	Senast år 2027 är 100 % av hushållen i kommunen anslutna till fastighetsnära insamling av returpapper och förpackningar.	Bedömning av anslutningsgrad i respektive kommun. Utgångsvärde 2022 ¹³ : Nyköping ca 30 %. Oxelösund ca 30 %.

¹³ Inkluderar en- och tvåbostadshus (permanentboende), fritidshus och flerbostadshus.

Aktiviteter	Tidsram	Ansvarig verksamhet (Nyköping/Oxelösund)	Ansvarig politisk org. (Nyköping/Oxelösund)	Bedömning av resurs- behov
Utveckla servicenivån på återvinningscentralerna i kommunerna. Exempelvis genom att se över skyltning, utbilda personal i kundbemötande och se över platser och frekvenser för mobil återvinningscentral (Nyköping).	Löpande	RH/RH	MSN/KS	
Utreda hur servicen kan utökas gällande avfallshantering på populära platser, exempelvis i hamnar, naturområden, campingplatser, på öar eller badplatser.	2026	RH/RH	MSN/KS	
Utveckla samarbetet med fastighetsägare för att skapa en välfungerande avfallshantering i områden med särskilda utmaningar, som exempelvis låg sorteringsgrad och dumpning av avfall.	Löpande	RH/RH	MSN/KS	
Planera och förbereda för att kommunerna övertar ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll, exempelvis ta fram plan för utbyggnad av fastighetsnära insamling, säkerställa omlastningsstation, upphandlingar och kommunikation.	2023	RH, GPH, SHB/RH, MSF, MEX	MSN/KS	
Ta över ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll, inklusive ta över insamlingen från återvinningsstationer och befintlig fastighetsnära insamling samt säkerställa att kraven på sorteringsmöjligheter på kommunernas återvinningscentraler uppfylls.	1/1 2024	RH/RH	MSN/KS	

Säkerställa att samtliga hushåll har tillgång till fastighetsnära insamling av förpackningar samt insamling av skrymmande förpackningar på lättillgängliga insamlingsplatser.	2024-2026	RH/RH	MSN/KS	
Riktade kommunikationsinsatser till särskilda målgrupper eller inom ett visst tema för att minska avfallsmängderna och öka återbruk och materialåtervinning, exempelvis till flerbostadshus, nyinflyttade, medverka i olika kampanjer och erbjuda studiebesök på exempelvis återvinningscentraler.	Löpande	RH/RH	MSN/KS	
Utveckla tydlig och lättillgänglig information om exempelvis avfallshantering, förebyggande av avfall, återbruk och materialåtervinning samt använda mer bilder.	I all kommunikation	RH/RH	MSN/KS	

Bilaga 2

Nulägesbeskrivning

13 juni 2023

Innehåll

1 Inledning	4
2 Beskrivning av kommunerna.....	4
2.1 Geografiskt läge och infrastruktur.....	4
2.2 Befolkning och bebyggelse	4
2.3 Näringslivsstruktur.....	5
2.4 Ansvar för avfallsfrågor.....	6
3 Avfall som omfattas av kommunalt ansvar	8
3.1 Förebyggande och återbruk.....	8
3.2 Avfallsslag och mängder	8
3.3 Insamling och behandling.....	10
3.3.1 Mat- och restavfall.....	10
3.3.2 Returpapper.....	11
3.3.3 Grovavfall och trädgårdsavfall.....	12
3.3.4 Latrinavfall	12
3.3.5 Slam från små avloppsanläggningar	13
3.3.6 Fett och matolja.....	13
3.3.7 Fettavskiljarslam	13
3.3.8 Textilavfall	14
3.3.9 Farligt avfall.....	14
3.4 Kundnöjdhet	14
4 Avfall från kommunal verksamhet	14
4.1 Förebyggande och återbruk.....	14
4.2 Skolor, förskolor och storkök	15
4.3 Äldreomsorg och hälso- och sjukvård.....	16
4.4 Fastighet och lokalvård	16
4.5 Vatten- och avloppsreningsverk.....	17
4.6 Gata och park	17
4.7 Administration	18
4.8 Evenemang	18
5 Avfall som omfattas av producentansvar.....	19
5.1 Avfallsslag och mängder	19
5.2 Förpackningar	20

5.3 Däck.....	21
5.4 Batterier.....	21
5.5 Bilar.....	22
5.6 Avfall från elektriska och elektroniska produkter.....	22
5.7 Läkemedel.....	22
6 Övrigt avfall.....	22
6.1 Avfallsslag och mängder.....	23
6.2 Hantering av avfall från företag och andra verksamheter.....	24
7 Anläggningar för återvinning och bortskaffande av avfall.....	25
7.1 Avfallsanläggningar i kommunerna.....	25
7.1.1 Återvinningscentraler.....	25
7.1.2 Björshults avfallsanläggning.....	25
7.1.3 Övriga anläggningar.....	27
7.2 Anläggningar utanför kommunerna.....	28
7.2.1 Övriga anläggningar.....	28

1 Inledning

I denna bilaga beskrivs nuläget i Nyköpings och Oxelösunds kommuner. I kapitel 2 beskrivs förhållanden i kommunerna som påverkar avfallens mängd och sammansättning. I kapitel 3-6 beskrivs olika typer av avfall, indelat efter avfall som omfattas av kommunalt ansvar, avfall från kommunal verksamhet, avfall som omfattas av producentansvar samt övrigt avfall. Slutligen i kapitel 7 beskrivs anläggningar för återvinning och bortskaffande av avfall.

2 Beskrivning av kommunerna

I följande kapitel beskrivs förhållanden i kommunerna som påverkar avfallens mängd och sammansättning. Kapitlet innehåller uppgifter om antal invånare, antal hushåll fördelat på boendeform, kommunernas näringslivsstruktur samt en översiktlig beskrivning av den kommunala avfallsorganisationen i kommunerna.

2.1 Geografiskt läge och infrastruktur

Nyköpings kommun har en landareal på 1 419 km² medan Oxelösunds kommun, som är en av de till ytan minsta kommunerna i Sverige, har en landareal på 35 km². I både Nyköpings och Oxelösunds kommuner är störst andel av den totala landarealen skogsmark, enligt statistik från SCB 2015. Efter skogsmark kommer i Nyköpings kommun åkermark och i Oxelösunds kommun bebyggd mark och tillhörande mark.

Nyköping och Oxelösund har ett kustnära läge vid Östersjön, cirka 10 mil söder om Stockholm. Läget är strategiskt till följd av närheten till Stockholm och god infrastruktur. Motorväg E4 sträcker sig från Stockholm, förbi Nyköping och vidare mot Linköping och Helsingborg. I Nyköpings kommun finns även Sveriges tredje största flygplats, Stockholm-Skavsta flygplats. Andra viktiga delar i infrastrukturen är Oxelösunds djuphamn och järnvägen. I framtiden kommer Sveriges första höghastighetsjärnväg Ostlänken att medföra förbättrade kommunikationer både norrut och söderut från Nyköping.

2.2 Befolkning och bebyggelse

Kommunerna har tillsammans cirka 69 800 invånare, varav 57 633 invånare i Nyköpings kommun och 12 132 invånare i Oxelösunds kommun (år 2021). I Tabell 1 presenteras antal invånare och bebyggelsestruktur i kommunerna.

Tabell 1 Antal invånare i kommunerna 2021-12-31, antal hushåll fördelat på olika boendeformer samt antal fritidshus. Källa: SCB.

	Invånare	Hushåll i villa	Hushåll i flerbostadshus	Fritidshus
Nyköping	57 633	11 423	16 050	3 252
Oxelösund	12 132	2 566	3 590	817

Till följd av kommunernas kustnära läge finns säsongsvariationer i antal invånare och turister, vilket påverkar avfallets mängd. Variationerna består främst i att en stor del av fritidshusen på fastlandet och på öarna i skärgården mestadels är bebodda under sommaren och att turister kommer sjövägen under samma period.

Bebyggelsen i Nyköpings kommun är fördelad över flera större och mindre tätorter och mellan orterna finns en relativt stor landsbygd. Cirka 33 % av villorna (nära 4 000 hushåll) finns i andra tätorter än Nyköpings tätort och 26 % av villorna (drygt 3 000 hushåll) finns inom utpräglad landsbygd. Oxelösunds kommun består av tätortsbebyggelse och i kommunen förekommer i princip ingen landsbygd, hela 28 % av marken i kommunen är bebyggd. De större tätorterna (över 600 invånare) i kommunerna är Nyköping, Oxelösund, Jönåker, Tystberga, Nävekvarn, Vrena och Stigtomta.

I Nyköping har befolkningen de senaste 5 åren ökat med cirka 2 700 personer eller cirka 5 % medan befolkningen i Oxelösund har ökat med cirka 200 personer eller cirka 2 %. En fortsatt befolkningsökning kan utifrån utvecklingen de senaste 5 åren förväntas i båda kommunerna, vilket även innebär nybyggnation av både villor, flerbostadshus och verksamhetslokaler de närmaste åren. En större andel äldre och yngre har också lett till ett ökat behov av förskolor, skolor och äldreboenden. Denna utveckling förväntas fortsätta. Enligt Nyköpings kommuns befolkningsprognos förväntas antal invånare i Nyköpings kommun öka till 62 864 personer år 2030, vilket innebär en ökning med i genomsnitt ungefär 580 personer per år. Enligt SCB:s befolkningsprognos från 2021 förväntas antal invånare i Oxelösund ha ökat till cirka 12 300 personer år 2030.

2.3 Näringslivsstruktur

Näringslivet i kommunerna domineras av verksamheter inom tillverkningsindustrin, där SSAB:s stålverk i Oxelösund är störst och mest betydelsefullt, samt offentlig sektor, en av Sveriges största djuphamnar och en av Sveriges mest trafikerade flygplatser. I kommunerna finns många små och medelstora företag där flera anknyter till stål- och tillverkningsindustrin, olika typer av maritima verksamheter och offentlig sektor. Besöksnäringen är också viktig i kommunerna.

I Nyköping etablerar sig allt fler företag inom byggbranschen och tjänstesektorn. På landsbygden i Nyköping finns även flera verksamma mikroföretag, främst inom jord- och skogsbruk, entreprenad och bygg, konsulttjänster och besöksnäringen. Nyköpings och Oxelösunds kommuner samt de kommunala bolagen Nyköpingshem, Kustbostäder och Oxelö energi är också stora arbetsgivare i kommunerna.

Det sker en omfattande pendling, både mellan kommunerna och från/till omkringliggande regioner. Den största pendlingen sker till och från Nyköping. I Tabell 2 presenteras antal personer som pendlar in till och ut från respektive kommun. Totalt sett är utpendlingen större än inpendlingen. I respektive kommuns siffror ingår pendlingen mellan Nyköping och Oxelösund.

Tabell 2 Antal personer som pendlar till respektive från kommunerna, år 2020. Källa: SCB.

	Inpendlare	Utpendlare
Nyköpings kommun totalt, varav:	5 182	6 738
- män	2 666	4 253
- kvinnor	2 516	2 485
Oxelösunds kommun totalt, varav:	2 252	2 151
- män	1 491	1 064
- kvinnor	761	1 087
Totalt	7 434	8 889

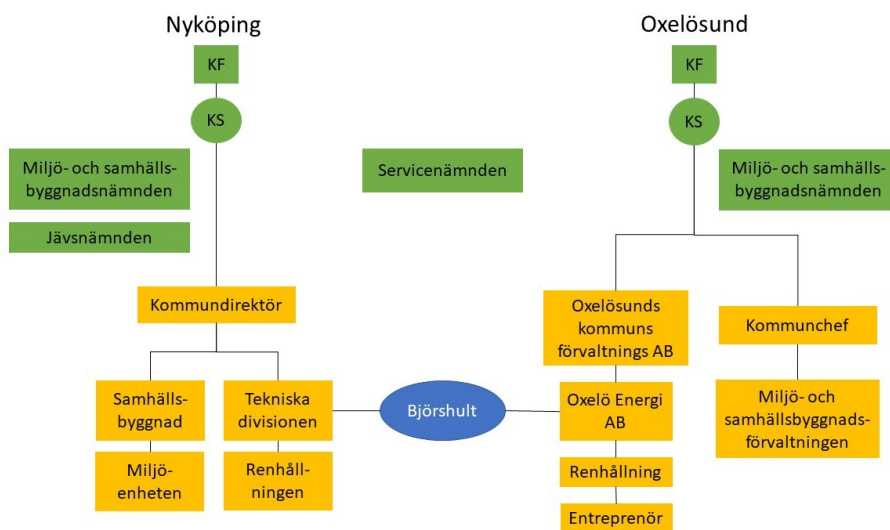
2.4 Ansvar för avfallsfrågor

Hanteringen av avfall inom det kommunala avfallsansvaret innefattar insamling, transport och behandling av kommunalt avfall, vilket innebär avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, slam från små avloppsanläggningar, latrin och bygg- och rivningsavfall som inte uppkommer i yrkesmässig verksamhet samt avfall som uppkommer i kommunernas egna verksamheter.

I Nyköpings kommun har Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden det politiska ansvaret för de frågor inom avfallsområdet som kommunen ansvarar för. Renhållningen är ansvarig för förvaltning och insamlingen av avfall utförs i egen regi. Se figur 2.

I Oxelösunds kommun har det kommunala bolaget Oxelö Energi ansvaret för avfallsfrågorna enligt direktiv från Kommunfullmäktige. För insamling av avfall anlitas av Oxelö Energi upphandlad entreprenör. Se Figur 1.

Kommunerna äger tillsammans Björshults avfallsanläggning. Driften av anläggningen sköts av Tekniska divisionen/Renhållningen i Nyköping.

Figur 1 Nyköpings och Oxelösunds organisation för avfallshanteringen.

Kommunerna samverkar sedan år 1964 genom ett civilrättsligt avtal avseende Björshults avfallsanläggning. Kommunerna samverkar även genom gemensamma upphandlingar av behandling av avfall, gemensamt framtagande av avfallsplan och avfallsföreskrifter samt genom ett löpande utbyte mellan tjänstepersoner.

Avfallshanteringen består av en kedja med flera olika aktörer som alla har sitt ansvar. Avfallslämnaren har ett ansvar att sortera sitt avfall i de fraktioner som finns. Fastighetsinnehavare har skyldighet att främja en miljöriktig och effektiv avfallshandling, exempelvis genom att hålla vägar i framkomligt skick.

Kommuner ansvarar för insamling, transport och återvinning eller bortskaffande av kommunalt avfall samt avfall under kommunalt ansvar, vilket regleras i Miljöbalken. Insamlingen kan ske i egen regi av kommunerna eller genom att anlita en entreprenör. Kommuner kan också anlita entreprenörer för transport av avfall till behandlingsanläggning samt själva behandlingen av avfallet som samlats in.

Övrigt avfall som kommunen inte ansvarar för kan samlas in av godkända entreprenörer. I Sverige finns lagstadgade producentansvar för flera olika avfallskategorier. Producenterna ansvarar i dessa fall för att samla in och ta hand om uttjänta produkter, vilket innebär att det ska finnas lämpliga insamlingssystem och behandlingsmetoder för återvinning. Vad som ingår i ett producentansvar kan dock skilja sig åt mellan olika producentansvar.

Den som tar emot avfall för behandling eller annan hantering ska ha de tillstånd eller ha gjort de anmälningar som krävs för hanteringen. Den ska

också se till att hanteringen görs på ett sätt som skyddar människors hälsa och miljön.

3 Avfall som omfattas av kommunalt ansvar

I nedanstående kapitel beskrivs kommunernas hantering av avfall som omfattas av kommunalt avfallsansvar.

Från 1 januari 2024 är det kommunalt ansvar för insamling av förpackningar men det är fortsatt producentansvar på återvinningen av förpackningar. Hanteringen av förpackningar beskrivs därför i kapitel 5.

3.1 Förebyggande och återbruk

På samtliga återvinningscentraler i Nyköpings och Oxelösunds kommuner går det att lämna avfall för återbruk. På flera platser i kommunerna finns också klädinsamlingsboxar utplacerade, oftast i anslutning till återvinningsstationerna, samt secondhandbutiker där invånare också kan lämna in saker som kan återanvändas av någon annan.

3.2 Avfallslag och mängder

I Tabell 3 redovisas avfallsmängder som omfattas av kommunalt avfallssansvar i Nyköpings och Oxelösunds kommuner. Redovisningen är uppdelad per insamlad fraktion samt utifrån vilka behandlingsmetoder som tillämpas.

Tabell 3 Insamlade och behandlade mängder avfall som omfattas av kommunalt ansvar år 2021, ton. Källa: Avfall Sverige (Avfall Web).

	Material- åter- vinning	Biologisk behand- ling	Energi- åter- vinning	Depo- nering	Annan behand- ling	Totalt
Mat- och restavfall¹	10	4 121	10 553			14 684
Returpapper	1 055					1 055
Grovavfall²	3 615		4 272	39		7 926
Trädgårdsavfall³		2 679	625			3 304
Latrinavfall⁴		12				12
Slam totalt⁵, varav:						5 826
- slam från små anläggningar		4 898				
- fettavskiljarslam		928				
Farligt avfall totalt, varav:						897
- tryckimpregnerat trä ⁶			721			
- asbest ⁷				0,2		
- övrigt farligt avfall ⁸				176		
Summa, cirka	<i>4 680</i>	<i>12 638</i>	<i>16 171</i>	<i>215</i>		33 704

¹ Avser matavfall och restavfall enligt Avfall Webs positioner Å5, Å1 och Å33.

² Avser grovavfall enligt Avfall Webs positioner Å31, Å3 och D2.

³ Avser trädgårdsavfall enligt Avfall Webs positioner Å6, Å6a och Å2.

⁴ Avser latrin enligt Avfall Webs position S8.

⁵ Avser slam och fett enligt Avfall Webs positioner S7 och S9.

⁶ Avser farligt avfall enligt Avfall Webs position F4.

⁷ Avser farligt avfall enligt Avfall Webs position F9.

⁸ Avser farligt avfall enligt Avfall Webs positioner F2, F3, F10, F23 och F24

I Tabell 4 redovisas mängd avfall i kg/invånare för mat- och restavfall, returpapper, grovavfall, trädgårdsavfall och farligt avfall samt en jämförelse med det nationella genomsnittet.

Tabell 4 Mängd avfall i kg/invånare för olika avfallstyper, 2021. Källa: Avfall Sverige (Avfall Web).

	Nyköpings kommun	Oxelösunds kommun	Nationellt
Matavfall	58	76	39
Restavfall	148	149	150
Returpapper	15	12	15
Grovavfall	114	169	166
Trädgårdsavfall	53	15	44
Farligt avfall²	24	27	26

² Farligt avfall inklusive elavfall och batterier.

Vid en översiktlig jämförelse med nationell statistik avseende insamlade mängder avfall under kommunalt ansvar kan konstateras att Nyköpings och Oxelösunds kommuner samlar in mer matavfall än det nationella genomsnittet. Nyköping ligger lite lägre på insamlade mängder grovavfall och Oxelösund ligger lite lägre på insamlade mängder trädgårdsavfall men i övrigt ligger kommunerna på ungefär samma nivåer som det nationella genomsnittet.

3.3 Insamling och behandling

3.3.1 Mat- och restavfall

Mat- och restavfall uppkommer i hushåll och verksamheter. Avfallet samlas in i två separata kärl - ett brunt kärl för matavfall och ett kärl för brännbart restavfall som oftast är grönt. Insamlingen av matavfall sker i grön plastpåse gjord av 100 % återvunnen plast eller papperspåse. I Nyköpings kommun är matavfallsinsamlingen obligatorisk medan matavfallsinsamlingen i Oxelösunds kommun är frivillig med miljöstyrande taxa. Matavfallsinsamlingen kommer dock bli obligatorisk även i Oxelösunds kommun. Insamling utförs i egen regi i Nyköping och av Oxelö Energi upphandlad entreprenör i Oxelösund.

För villor i kommunerna är den vanligaste behållartypen för både matavfall och restavfall 140 liter kärl med tömning varannan vecka. Under en begränsad period varje sommar sker hämtning av hushållens avfall varje vecka i Oxelösunds kommun. Motsvarande lösning är vanlig även för fritidshus men det är också vanligt att dessa är anslutna till olika typer av gemensamhetslösningar, där det även förekommer att restavfall samlas in i

container med bruna kärl som komplement för matavfall. Från fritidshus sker hämtning under perioden från vecka 15 till vecka 45 i Oxelösund varje vecka under högsommaren och glesare i början och slutet av perioden. I Nyköping sker hämtning från fritidshus normalt varannan vecka under perioden vecka 19 till vecka 40. I flerbostadshus är den vanligaste behållartypen för restavfall 660 liter kärl och för matavfall 240 liter kärl, båda med tömning varje vecka. I Nyköping förekommer även underjordsbehållare som vanligtvis töms varje vecka eller varannan vecka. I både Nyköping och Oxelösund finns också containrar och komprimatorer på några ställen.

I både Oxelösunds och Nyköpings kommuner finns skärgård. Ingen insamling av avfall sker från öarna. Hushåll på öarna lämnar sitt avfall vid uppsamlingsplatser på fastlandet.

Hemkompostering av matavfall förekommer i båda kommunerna. För att få hemkompostera matavfall från fastigheten ska en anmälan göras till tillsynsansvarig nämnd.

Allt insamlat mat- och restavfall omlastas på Björshults avfallsanläggning och transporteras av entreprenör till behandlingsanläggning. Restavfallet förbränns och energin utvinns i form av el och fjärrvärme. Matavfallet behandlas biologiskt genom rötning, vilket producerar biogas som uppgraderas till fordonsgas samt biogödsel som används i jordbruket.

3.3.2 Returpapper

I Nyköpings kommun samlas ungefär hälften av returpappret in vid återvinningsstationer och hälften samlas in fastighetsnära i separata kärl i avfallsutrymmen i flerbostadshus, samfälligheter och verksamheter. I Oxelösunds kommun samlas returpapper framför allt in vid återvinningsstationer men det förekommer även att returpapper samlas in fastighetsnära. Återvinningsstationerna drivs idag av Förpackningsinsamlingen (FTI) men från 1 januari 2024 när kommunerna tar över insamlingsansvaret för förpackningar kan kommunerna också komma att ta över ansvaret för återvinningsstationerna.

Nyköpings kommun och Oxelö Energi erbjuder fastighetsnära insamling av returpapper via upphandlad entreprenör för fastighetsägare, privatpersoner och verksamheter.

Upphandlad entreprenör levererar returpappret direkt till behandlingsanläggning¹, både från återvinningsstationer och den fastighetsnära insamlingen. Insamlat returpapper återvinns i huvudsak genom materialåtervinning.

¹ Stena Recyclings anläggning i Nyköpings kommun när detta skrivs.

3.3.3 Grovavfall och trädgårdsavfall

Grovavfall från hushåll lämnas främst till bemannade återvinningscentraler vid Björshults avfallsanläggning, Näveksvarn, Stigtomta, Jönåker och Tystberga i Nyköping och Föreningsgatan i Oxelösund. I Nyköping finns dessutom en mobil återvinningscentral som regelbundet besöker strategiska platser i och kring centralorten samt på landsbygden. Mindre mängder grovavfall från verksamheter i Nyköpings kommun får lämnas till återvinningscentralen på Björshult.

Det finns även möjlighet till fastighetsnära insamling via grovavfallsflak genom särskild avgift i båda kommunerna. Grovavfallet samlas in i egen regi i Nyköping och av entreprenör i Oxelösund. Osorterat grovavfall transporteras till Björshult för sortering. Utsorterat material transporteras vidare till mottagare av olika återvinningsmaterial. Brännbart avfall transporteras till behandlingsanläggning för förbränning, energin utvinns i form av el och fjärrvärme. Deponirest deponeras i huvudsak på Björshults avfallsanläggning men en del av deponiresten transporteras till annan mottagare för deponering.

Trädgårdsavfall lämnas på återvinningscentralen på Björshults avfallsanläggning i Nyköping och på Föreningsgatan i Oxelösund. Det finns även kompletterande system för insamling av trädgårdsavfall enligt följande:

- Fastighetsnära insamling under perioden vecka 14 till vecka 45 genom abonnemang i Nyköpings kommun.
- Enklare fraktioner av trädgårdsavfall såsom ris och grenar kan lämnas till kommunernas mellanlager för trädgårdsavfall så kallade trädgårdstippar/ristippar. Dessa trädgårdstippar/ristippar är avsedda för privatpersoner. Verksamheter hänvisas till Björshults avfallsanläggning.

I huvudsak behandlas trädgårdsavfall i form av grenar och ris genom flisning och vidare transport till en förbränningsanläggning. Gräsklipp och liknande trädgårdsavfall komposteras på Björshult och kompostprodukten används som jordförbättringsmedel i kommunen. Privatpersoner kan också hämta kompostjord under sommarhalvåret på trädgårdstippen på Brandholmen i Nyköpings kommun.

Hemkompostering av trädgårdsavfall förekommer i båda kommunerna.

3.3.4 Latrinavfall

Latrinavfall från hushåll samlas in i särskilda latrinkärl. Insamlingen sker i egen regi i Nyköpings kommun och av entreprenör i Oxelösunds kommun. Latrinet transporteras till Björshults avfallsanläggning för mellanlagring. Latrinet omhändertas av en lantbrukare som våtkomposterar latrinet för att därefter använda det som gödsel i jordbruket. Latrinkärlet går till förbränning. Energin som produceras används till fjärrvärme och el. Hämtning sker på beställning i Nyköping och enligt schema i Oxelösund under perioden vecka 15 till vecka 45. Hemkompostering av latrin förekommer i båda kommunerna. Det finns

också två tömningsstationer för latrinavfall från fritidsbåtar i respektive kommun. Hanteringen av dessa sköts i egen regi i Nyköpings kommun och av Kustbostäder i Oxelösunds kommun.

3.3.5 Slam från små avloppsanläggningar

Slam från hushåll och verksamheter och som omfattas av kommunalt avfallsansvar uppstår i små avloppsanläggningar. Inom Nyköpings och Oxelösunds kommuner finns cirka 5 000 små avloppsanläggningar. Tömning av små avloppsanläggningar ska ske så ofta att en god funktion upprätthålls i anläggningen och enligt fastställda intervall. Tömning sker i enlighet med abonnemang eller på beställning. Insamlingen av slam från små avloppsanläggningar sker i egen regi i Nyköping och via entreprenör i Oxelösund. Hämtning av slam från skärgårdsöar sker i båda kommunerna via entreprenör.

Slammet transporteras till Brandholmens avloppsreningsverk i Nyköping för behandling. Avloppsreningsverket byggdes om under 2016 och har två röt-kammare. Slammet förtjockas genom mekanisk förtjockare efter tillsatts av polymer innan det går vidare till nästa steg. I rötningsprocessen bryts slammet ned anaerobt (utan tillgång till syre) och rötgas bildas, vilken används till uppvärmning av avloppsreningsverkets lokaler och elproduktion. Röt-slammet avvattnas och mellanlagras därefter på Björshult innan borttransport till extern mottagare för avyttring till deponitäckning, åkermark eller som jordförbättringsmedel.

3.3.6 Fett och matolja

I båda kommunerna samlas fett och matolja in i plastflaskor på återvinningscentralerna eller i särskilda insamlings-skåp som finns på olika platser i kommunerna. Oxelö Energi och Nyköpings kommun delar ut miljötrattar till invånare för att möjliggöra en enklare insamling av matolja. Insamlat fett och matolja går till återvinning. Återvunnen matolja kan användas till framställning av biogas, biodiesel och fjärrvärme. Den kan också användas som råvara till nya produkter såsom tvål, tvättmedel och gummi.

3.3.7 Fettavskiljarslam

Slam från hushåll och verksamheter och som omfattas av kommunalt avfallssansvar uppstår i fettavskiljare.

Slam från fettavskiljare samlas in av entreprenör i båda kommunerna, rötas och blir till biogas och biogödsel. Tömning av fettavskiljare ska ske så ofta att en god funktion upprätthålls i anläggningen, dock minst en gång per år. Tömning sker i enlighet med abonnemang eller efter beställning.

3.3.8 Textilavfall

I Nyköpings och Oxelösunds kommuner har aktörer² skåp för insamling av textil på alla stationära återvinningscentraler. Det finns också insamlingsstationer för textil runt om i kommunerna, ofta i anslutning till återvinningsstationer.

Textil som aktörerna samlar in återanvänds eller återvinns i Sverige eller utomlands. Det som inte kan återanvändas eller materialåtervinnas går till energiåtervinning.

3.3.9 Farligt avfall

Farligt avfall i form av kemikalier och kemiska produkter från hushåll samlas i huvudsak in genom återvinningscentralerna, som har godkända containrar för mottagande, sortering och mellanlagring av farligt avfall. Tömning sker av extern godkänd entreprenör. Verksamheter lämnar sitt farliga avfall till externa mottagare.

3.4 Kundnöjdhet

Kundundersökningar har genomförts i Nyköpings och Oxelösunds kommuner med frågor om exempelvis hämtning av avfall vid bostaden, tillgänglighet på återvinningscentraler, återvinningsmöjligheter och nedskräpning. Resultaten visar att medborgare i båda kommunerna generellt sett är nöjda med avfallshanteringen i kommunerna. I Nyköping är de flesta nöjda med hur hämtningen av avfall vid bostaden fungerar medan många tycker att möjligheterna att kunna återvinna avfall utan att behöva transportera bort det med bil eller annat motordrivet fordon behöver bli bättre. I Oxelösund är flest invånare positivt inställda till hur det fungerar för dem att lämna avfall vid återvinningscentralen.

4 Avfall från kommunal verksamhet

Avfall från kommunal verksamhet utgörs av avfall som omfattas av kommunalt ansvar och som uppstår i exempelvis förskolor, skolor, äldreomsorg och kommunkontor samt kommunalt verksamhetsavfall från bland annat avloppsreningsverk, fastighetskötsel och gatudrift.

4.1 Förebyggande och återbruk

Avfall som uppkommer i kommunala verksamheter i Nyköping och Oxelösund återanvänds sällan. I Nyköping finns dock några goda exempel på hur olika kommunala verksamheter försöker öka återanvändningen och minska avfallet, som Ta-Ge-hyllor på arbetsplatser och återbruk av exempelvis IT-utrustning,

² Myrorna när detta skrivs.

olika emballage och sopsand. Porslin, möbler och annat skickas också till Returen, som är kommunens egen återbruksservice, för att kunna återanvändas i en annan verksamhet. Returen används idag i liten utsträckning. Förskolor i kommunen använder i viss utsträckning återbrukat pedagogiskt material som har lämnats i en särskild container på Björshults återvinningscentral. Vid ny- och ombyggnationer i kommunen görs en återanvändningsanalys där det bedöms om något material kan återanvändas. Krav på nybyggnadsregler gällande exempelvis brandsäkerhet gör dock att mycket tyvärr inte kan återanvändas. Det finns även några få exempel på ombyggnationer där möbler har återanvänts, antingen som de är eller efter att de genomgått möbeltvätt, klätts om eller lackats om, samt att när nya möbler köpts har försök gjorts att köpa återbrukade möbler. Det pågår också ett arbete med att ta fram standardkrav för att framöver öka återanvändningen och minska avfallet via upphandlingar.

I Oxelösund är det vanligt att verksamheter har bokhyllor där det går att låna och lämna böcker. Kommunen återanvänder också exempelvis IT-utrustning och sopsand. Kommunen har dessutom ett intranät som samtliga anställda inom kommunen har tillgång till. På intranätet ges möjlighet för anställda att återbruka kontorsmöbler. Det har också införts Ta-Ge-skåp på förskolor i kommunen och skolor uppger att de jobbar mycket med återbruk och återbrukar det som är möjligt i Benjamins återbruk på kommunens återvinningscentral. Återbruket på återvinningscentralen är känt inom kommunen och där är det en stor omsättning på möbler, husgeråd och heminredning.

4.2 Skolor, förskolor och storkök

På skolor, förskolor och storkök i Nyköpings och Oxelösunds kommuner källsorteras mat- och restavfall, returpapper samt förpackningar av glas, papper, plast och metall. I Nyköpings kommun samlar renhållningen in mat- och restavfall samt förpackningar från kommunala fastigheter medan upphandlad entreprenör samlar in returpapper. I Oxelösunds kommun samlar entreprenör, på uppdrag av Oxelö Energi, in mat- och restavfall samt returpapper, medan valfri entreprenör samlar in resterande fraktioner.

Farligt avfall i form av exempelvis lysrör, färg, lösningsmedel, kemikalier och batterier uppkommer i mindre utsträckning i dessa verksamheter i kommunerna. På skolor sorterar och lämnar vanligtvis personal över farligt avfall till vaktmästeriet som åker med det till någon av kommunernas återvinningscentraler enligt skolornas egenkontrollplaner. Ibland när exempelvis stora, skrymmande möbler ska slängas beställs en container där grovavfall kan slängas. Vissa skolor, förskolor och storkök har matavfallskvarn kopplad till slutna tank som töms med slambil. På vissa skolor i Nyköping finns även insamling av petflaskor som pantas av verksamheterna själva.

4.3 Äldreomsorg och hälso- och sjukvård

På kommunala verksamheter inom området social omsorg i Nyköpings och Oxelösunds kommuner källsorteras vanligen mat- och restavfall, förpackningar av glas, papper, wellpapp, plast och metall samt returpapper. Mest förekommande avfall är förbrukningsmaterial som blöjor, papper och rengöringsmaterial som slängs i restavfallet, samt wellpapp som allt material som beställts har varit förpackat i.

Farligt avfall och smittförande avfall som uppkommer inom verksamheterna behandlas enligt verksamheternas policy. Stickande, skärande och smittförande avfall placeras i så kallade safe clips eller i andra förslutna kärl som hämtas av ett företag för destruktion. Mediciner tas om hand i slutna påsar och skickas till Apoteket. Verksamheter inom social omsorg har ofta vaktmästare som sköter om övrigt avfall, exempelvis elavfall, glödlampor och porslin och transporterar samt sorterar det på någon av kommunernas återvinningscentraler. Vid större utrensning av exempelvis möbler kan grovavfallsflak beställas.

4.4 Fastighet och lokalvård

Kommunernas fastighetsbestånd består till största delen av förskolor och skolor men även olika vårdboenden och andra kommunala verksamheter som exempelvis restauranger, campingar, badhus och kontor. Dessa fastigheter förvaltas i Nyköping av Kommunfastigheter och i Oxelösund av Kustbostäder. Kustbostäder sköter även städning i alla skolor, förskolor och äldreboenden i Oxelösund. Vid städning ställs krav på att miljövänliga produkter ska användas i första hand. Både Kommunfastigheter och Kustbostäder genomför fastighetsskötsel och mindre renoveringar då det kan uppkomma mindre mängder bygg- och rivningsavfall och farligt avfall, som exempelvis lysrör, batterier och målarfärgsburkar. I Nyköping transporteras detta till Björshults avfallsanläggning eller så omhändertas det av entreprenör. Vissa kommunala verksamheter har även miljöstationer där farligt avfall kan lämnas som sedan hämtas av entreprenör. Vid större renoveringar och andra projekt anlitas oftast entreprenör som också tar hand om det avfall som uppkommer, exempelvis bygg- och rivningsavfall och farligt avfall. I Oxelösund inkommer allt insamlat avfall från Kustbostäder till verksamhetens egna containrar på deras centralförråd för vidare sortering och transporteras sedan till återvinningscentralen på Föreningsgatan.

All lokalvård i Nyköpings kommuns fastigheter utförs av entreprenör. Verksamheterna sorterar själva sitt avfall i olika fraktioner men städentreprenören ansvarar för att lämna det sorterade avfallet på angiven plats, exempelvis i ett miljörum, där det sedan hämtas av kommunen. Städentreprenören tar hand om sitt eget avfall som uppkommer vid städning. Vid upphandling ställs det också krav på att miljövänliga produkter ska användas i första hand.

Kommunala fastigheter i båda kommunerna, som exempelvis restauranger och campingar, ska ha fettavskiljare. Dessa töms av entreprenör. Verksamheter som har oljeavskiljare som ska tömmas ansvarar hyresgästen själv för.

Det kommunala fastighetsbolaget Nyköpingshem i Nyköping ger upphov till trädgårdsavfall. Detta slängs i en container som sedan transporteras till Björshults avfallsanläggning. Farligt avfall, elavfall och metallskrot som uppkommer i verksamheten tas omhand av entreprenör enligt avtal. Nyköpingshem genomför sandupptagning i egen regi som transporteras till Björshults avfallsanläggning. Vid renoveringar anlitas entreprenörer som också tar hand om det avfall som uppkommer, exempelvis bygg- och rivningsavfall och farligt avfall. Nyköpingshem behöver också ta hand om mycket avfall som lämnats på fel platser i bostadsområden och fastigheter av hyresgäster. Detta slängs i containrar som sedan transporteras till Björshults avfallsanläggning av renhållningen i Nyköpings kommun. Farligt avfall som lämnas på fel plats lämnas till entreprenör.

4.5 Vatten- och avloppsreningsverk

Brandholmens avloppsreningsverk i Nyköping samt Oxelösunds avloppsreningsverk ger upphov till avfall i form av grovrens och slam. Grovrens uppkommer också vid pumpstationerna på Brandholmens ledningsnät som grovrensar bräddat avloppsvatten från ledningsnätet innan det släpps ut i Östersjön. Grovrens tvättas och transporteras av entreprenör till behandlingsanläggning för förbränning. Avloppsvattnet behandlas med mekanisk, biologisk och kemisk rening innan utsläpp till Östersjön. I Oxelösund finns dessutom ett fjärde reningssteg i form av en våtmark vid Brannäs före utsläpp till Östersjön. Slammet mellanlagras på Björshults avfallsanläggning i Nyköping innan det avyttras av entreprenör.

Förutom Brandholmens avloppsreningsverk har Nyköping Vatten 11 mindre avloppsreningsverk och Kommunfastigheter 6 mindre avloppsreningsverk i Nyköpings kommun. Slam från dessa anläggningar körs till Brandholmen medan grovrens hämtas direkt av entreprenör.

Mängden avvattnat slam från kommunala avloppsreningsverk uppgick år 2021 till 5 746 ton, inkl. avvattnat slam från små avloppsanläggningar. Slammet är i nuläget inte Revaq-certifierat vilket gör det svårare att hitta avsättning på åkermark. 2021 spreds inget slam på åkermark utan den största delen gick till deponitäckning och en del till jordtillverkning.

4.6 Gata och park

I Nyköping ansvarar Gata Park för drift och underhåll av kommunens gator och parker. Park- och trädgårdsavfall i form av exempelvis växter, buskar, kvistar, löv och jordrester som uppstår vid underhåll av kommunens parker transporteras till Brandholmen. Om avfallet innehåller invasiva arter går det till förbränning, annars transporteras det till Björshults avfallsanläggning där det

flisas eller komposteras. Löv samlas in i egen regi i Nyköping och transporteras till Björshults avfallsanläggning där det komposteras. Papperskorgar i kommunen töms löpande och omlastas på Björshults avfallsanläggning innan det transporteras vidare till behandlingsanläggning för förbränning, energin utvinns i form av el och fjärrvärme.

I Oxelösund tar Kustbostäder hand om gator, vägar, parker, grönområden, båtplatser, skog och jaktmarker. Insamlat avfall från fältgruppen (gata/park) inkommer till verksamhetens egna containrar på centralförrådet för vidare sortering och transporteras sedan till återvinningscentralen på Föreningsgatan. Park- och trädgårdsavfall kan också lämnas på kommunens ristippar eller direkt på kommunens återvinningscentral. Invasiva arter går till förbränning.

Halk- och snöbekämpning ger upphov till avfall i form av grus, sand och snö. Grus och sand samlas in i egen regi i Nyköping och av det kommunala bostadsbolaget Kustbostäder i Oxelösund. Grus och sand siktas och återanvänds. Endast en mindre mängd transporteras till Björshults avfallsanläggning där det används som brandbekämpning och till anläggningsändamål. I Oxelösund mellanlagras sopsand som samlas in efter vinterhalvåret inom Kustbostäders centralförråd för att sedan transporteras vidare av entreprenör till Björshult. Snö samlas in både i egen regi samt av entreprenör och transporteras till snöupplag, bland annat på Brandholmen i Nyköping och Isbergsbacken i Oxelösund. Smältvattnet avrinner mot ytvattendiken och i Oxelösund filtreras smältvattnet dessutom genom en våtmark innan det når Östersjön.

4.7 Administration

På de flesta kommunkontor i båda kommunerna finns möjlighet till utsortering av mat- och restavfall, returpapper samt förpackningar av glas, papper, plast och metall. Det kan också uppkomma mindre mängder farligt avfall som då hanteras enligt verksamheternas egna rutiner. I vissa verksamheter förekommer sekretesstunnor som verksamheterna beställer tömning av direkt från ett företag.

IT-hårdvara i kommunerna, som exempelvis datorer, surfplattor, skrivare och telefoner, som inte kan återbrukas skickas av upphandlad leverantör till återvinningsföretag specialiserade på återvinning av elektronikskrot.

4.8 Evenemang

När evenemang anordnas i kommunerna uppkommer olika typer av avfall beroende på typ av evenemang men större delen utgörs av avfall från matservice såsom papperstallrikar, muggar, plastglas, plastflaskor, bestick och matrester. I Nyköpings kommun beställs kärl från renhållningen som också samlar in avfallet efter evenemangen. I Oxelösunds kommun samlar entreprenör, på uppdrag av Oxelö Energi, in avfallet. Glas samlas in separat men övrigt avfall hanteras som restavfall. I Oxelösund kan arrangörerna själva

vid större evenemang anordna avfallshantering av ytterligare fraktioner. Nyköpings Arenor, som genomför evenemang i Nyköpings kommun, har tagit fram en lista att följa för att arrangera hållbara evenemang som bland annat innefattar att minska avfallet.

5 Avfall som omfattas av producentansvar

I Sverige tillämpas producentansvar, vilket innebär att den som producerar en vara har miljöansvaret för produkten. Det betyder att producenterna ska se till att varan tas omhand på ett miljörätt sätt efter konsumenternas slutanvändning. Producenterna ansvarar därför för att samla in och ta hand om uttjänta produkter, vilket innebär att det ska finnas lämpliga insamlingsystem och behandlingsmetoder för återvinning. Producentansvaret omfattar förpackningar, fiskeredskap, vissa tobaksvaror och filter, våtservetter, elutrustning, batterier, ballonger, däck, bilar, läkemedel och radioaktiva produkter. Vad som ingår i ett producentansvar kan skilja sig åt mellan olika producentansvar.

5.1 Avfallslag och mängder

I Tabell 5 redovisas insamlade mängder avfall som omfattas av producentansvar 2021.

Tabell 5 Insamlade mängder avfall som omfattas av producentansvar 2021. Källa: Avfall Sverige (Avfall Web).

	Nyköpings kommun, kg/invånare	Oxelösunds kommun, kg/invånare	Sverige, kg/invånare
Förpackningar totalt, varav:	51,4	46,3	56,2
- pappersförpackningar	21	21	21
- plastförpackningar	9	8	10,7
- glasförpackningar	19,8	15,9	22
- metallförpackningar	1,7	1,5	2,2
Elavfall totalt, varav:	5,6	4,5	6,8
- elavfall, exkl. batterier ¹	5,3	4,1	6,5
- bärbara batterier	0,3	0,4	0,3
Bilbatterier	1	1	0,9
Däck	Ingen uppgift	Ingen uppgift	8,7 ²
Bilar	Ingen uppgift	Ingen uppgift	Ingen uppgift
Läkemedel	Ingen uppgift	Ingen uppgift	Ingen uppgift

¹ Avser El-Kretsens fraktion *Diverse elektronik*. I denna fraktion ingår inte vitvaror, kyl och frys, batterier, lysrör och lågenergilampor samt övriga ljuskällor.

² Avser statistik för 2020 från Svensk Däckåtervinning.

Statistiken avseende avfall som omfattas av producentansvar för Nyköping och Oxelösund baseras på underlag från FTI och El-Kretsen. Denna statistik visar att Nyköping och Oxelösund i regel ligger något under de nationella genomsnitten för insamlad mängd avfall per invånare. För däck, bilar och läkemedel saknas statistik.

5.2 Förpackningar

Insamling av förpackningar sker framför allt vid återvinningsstationer. I Nyköpings och Oxelösunds kommuner finns 32 respektive 7 återvinningsstationer för insamling av hushållens förpackningsmaterial (glas, kartong, plast och metall). I Nyköpings kommun finns ytterligare 4 återvinningsstationer där det enbart samlas in glasförpackningar. Återvinningsstationerna är placerade på allmänna platser, till exempel vid butiker.

Det förekommer även att förpackningar samlas in fastighetsnära i separata kärl i avfallsutrymmen i flerbostadshus, samfälligheter och verksamheter. I

Nyköpings kommun bedöms anslutningsgraden till denna fastighetsnära insamling vara cirka 70 %. I Oxelösunds kommun bedöms anslutningsgraden vara cirka 40 %. I Nyköping sker den fastighetsnära insamlingen av förpackningar genom att kommunen erbjuder detta som en tilläggstjänst till fastighetsägaren men fastighetsägaren kan även vända sig till entreprenörer på marknaden. I Oxelösund erbjuder inte Oxelö Energi dessa tjänster utan fastighetsägarna är hänvisade till entreprenörer på marknaden.

Förpackningar som samlas in, både i egen regi och av entreprenör, omlastas på Björshults avfallsanläggning. Insamlade förpackningar återvinns i huvudsak genom materialåtervinning. En del insamlade plastförpackningar återvinns genom energiåtervinning.

Från 1 januari 2024 tar kommunerna över insamlingsansvaret för förpackningar och kommunerna kan då också komma att ta över ansvaret för återvinningsstationerna. Kommunerna behöver också bygga ut den fastighetsnära insamlingen av förpackningar fram till 1 januari 2027.

5.3 Däck

Däck från hushåll samlas in via återförsäljare av däck samt på återvinningscentralerna. Däcken mellanlagras på Björshult innan de transporteras bort av en entreprenör på uppdrag av Svensk Däckåtervinning, som ansvarar för omhändertagandet. Däck på fälg omhändertas av aktör³ för återvinning. Däck omhändertas ofta genom förbränning där energin används till uppvärmning alternativt omhändertas däcken genom materialåtervinning.

5.4 Batterier

Småbatterier från hushåll samlas in via ett flertal platser, i huvudsak i batteriholkar på återvinningsstationer, återvinningscentraler och hos återförsäljare. Det är också möjligt att lämna batterier via en särskild behållare så kallad "Samlaren" i några utvalda livsmedelsbutiker och insamlingen sker i samarbete med lokala handlare. Insamling sker av kommunerna på uppdrag av Elkretsen. Småbatterierna sorteras, materialet separeras och återvinns genom materialåtervinning och energiåtervinning. Farligt avfall omhändertas separat.

Blybatterier tyngre än tre kilogram samlas in via återförsäljare eller återvinningscentraler. Blybatterierna transporteras till en anläggning som krossar batterierna, neutraliserar batterisyran och utvinns bly, som säljs vidare som råvara till blybatteritillverkare.

³ Kuusakoski Sverige när detta skrivs.

5.5 Bilar

En bil som ska skrotas lämnas till ett mottagningsställe för uttjänta bilar eller till en auktoriserad bilskrotningsfirma.

Övergivna skrotbilar på kommunal mark faller under kommunalt avfallsansvar, om skrotbilen bedöms utgöra en olägenhet för människors hälsa och miljön. Övergivna skrotbilar kan också anses vara nedskräpning om den finns på en plats som allmänheten har tillträde till eller insyn till. På enskild mark eller tomtmark är det markägaren som ansvarar för att den förvaras säkert ur miljösynpunkt, om markägaren godkänt placeringen. På allmän vägmark, det vill säga allmänna vägar utanför tätort samt parkeringsfickor och rastplatser längs dessa, är Trafikverket ansvarig för skrotbilar. På övrig allmän mark är det kommunen som beslutar om hämtning och skrotning av uttjänta fordon. Med uttjänta fordon menas fordon som är i dåligt skick, övergivet samt har ett mycket lågt värde.

Efter omhändertagande återanvänds vissa delar av bilen, andra delar materialåtervinns och en liten del förbränns.

5.6 Avfall från elektriska och elektroniska produkter

Avfall från elektriska och elektroniska produkter (elavfall) från hushåll och mindre verksamheter samlas in via återvinningscentralerna. Lågenergilampor och lysrör lämnas till återvinningscentraler eller till försäljningsställe som tar emot sådant avfall. Det finns också möjligheten att lämna glödlampor samt lågenergilampor via en särskild behållare så kallad "Samlaren" i ett urval av livsmedelsbutiker och insamlingen sker i samarbete med lokala handlare. Insamling sker av kommunerna via en överenskommelse med El-Kretsen som ombesörjer omhändertagandet. Elavfallet sorteras, demonteras och materialåtervinns. En mindre del förbränns.

5.7 Läkemedel

Överblivna läkemedel och kanyler lämnas till apotek. Kommunerna tar ej emot läkemedel eller dylikt avfall, dock tillhandahåller kommunerna behållare för kanyler via apoteken.

6 Övrigt avfall

Övrigt avfall avser avfall som inte omfattas av kommunalt ansvar eller producentansvar utan utgörs av avfall från företag och andra verksamheter och som uppkommer i samband med en verksamhets produktion av varor eller tjänster. Avfallet samlas in av entreprenörer på uppdrag av den enskilda verksamheten och transporteras till en av verksamheternas avtalade anläggningar för omhändertagande.

6.1 Avfallslag och mängder

Utifrån beskrivningen av kommunernas näringslivsstruktur bedöms avfallsmängderna från tillverkningsindustri och då särskilt från kategorin metallframställning och metallvarutillverkning vara betydande. SSAB:s stålverk i Oxelösund bedöms vara av särskild betydelse. Produktionsspill återvinns i hög grad och SSAB har även två aktiva deponier, där deponeras de restprodukter som idag inte kan recirkuleras eller återvinnas.

Livsmedelsindustrin i kommunerna är begränsad, varför inte några större mängder industriellt livsmedelsavfall bedöms uppstå. Idbäckens Kraftvärmeverk i Nyköping ger upphov till avfall i form av askor och slagg. Region Sörmland ger upphov till många olika avfallsfraktioner, till exempel brännbart verksamhetsavfall, matavfall och förpackningsavfall samt farligt avfall såsom läkemedel och lysrör. Studsvik i Nyköping arbetar med hantering, lagring och bearbetning av radioaktivt avfall. I kommunerna finns även myndigheter till exempel Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen, som främst ger upphov till brännbart verksamhetsavfall, matavfall samt förpackningsavfall.

Inom några år kommer Trafikverket att påbörja byggandet av höghastighetsbanan Ostlänken i Nyköpings kommun och projektet kommer att generera stora överskott av berg- och jordmassor.

Uppgifter om avfall från företag och verksamheter och som inte omfattas av kommunalt avfallsansvar eller producentansvar har inte inventerats eller sammanställts, varför uppgifter saknas om dessa avfallsmängder. Men i Tabell 6 redovisas de företag med fler än 100 anställda i Nyköpings och Oxelösunds kommuner och som därför bedöms kunna generera större mängder verksamhetsavfall.

Tabell 6 Företag med fler än 100 anställda i Nyköpings och Oxelösunds kommuner.

Bransch	Verksamhet
Metallframställning och metallvarutillverkning	Svenskt Stål AB (SSAB)
Tjänster inom tandvård	Folktandvården Sörmland
Tjänster inom kärnkraftsindustrin	Studsvik Nuclear AB
Tjänster inom logistik och transport	Oxelösunds Hamn AB
Omvårdnad och hushållsnära tjänster	Invita omvårdnad AB
Övrig kollektivtrafik	Nobina Sverige AB
Produktion av produkter till fordonsindustrin	Purem Nyköping AB
Ståltillverkning	Proplate
Detaljhandel med dagligvaror	Ica Maxi Nyköping
Förpackning, städ- och fastighetsskötsel	Lokalvård och Produktion Mm
Försäkringsbolag och bank	Länsförsäkringar Södermanland

6.2 Hantering av avfall från företag och andra verksamheter

Privata verksamheter måste själva se till att det avfall som inte omfattas av kommunalt avfallsansvar kan transporteras och behandlas på ett miljöriktigt sätt.

Alla handels- och industriföretag måste idag källsortera sitt avfall. Först sorteras farligt avfall ut och lämnas separat. Flertalet företag sorterar ut återvinningsbart avfall såsom trä, skrot, plast, papper och så vidare. Alla företag har skyldighet att sortera ut förpackningar, däck med mera som anges i förordningen om producentansvar. Det avfall som återstår delas slutligen upp i brännbart och icke brännbart avfall. Avfallet hanteras i traditionella avfallsbehållare, exempelvis kärl eller containrar, och transporteras till mottagande anläggningar för sortering, behandling och återvinning.

7 Anläggningar för återvinning och bortskaffande av avfall

I det följande kapitlet beskrivs översiktligt de viktigaste anläggningarna som nyttjas för hantering av avfall från kommunerna.

7.1 Avfallsanläggningar i kommunerna

7.1.1 Återvinningscentraler

I Nyköpings kommun finns sex återvinningscentraler:

- Björshults avfallsanläggning, tillsammans med Oxelösunds kommun
- Nävekvärn
- Tystberga
- Stigtomta
- Jönåker
- Mobil återvinningscentral, som besöker 14 platser centralt och på landsbygden.

I Oxelösunds kommun finns en återvinningscentral placerad på Föreningsgatan.

Återvinningscentralernas öppettider är utformade på ett sådant sätt att det ska finnas minst en central öppen varje dag. Under perioder då behovet av att lämna avfall bedömts vara större är minst två centraler öppna samtidigt, exempelvis på lördagar.

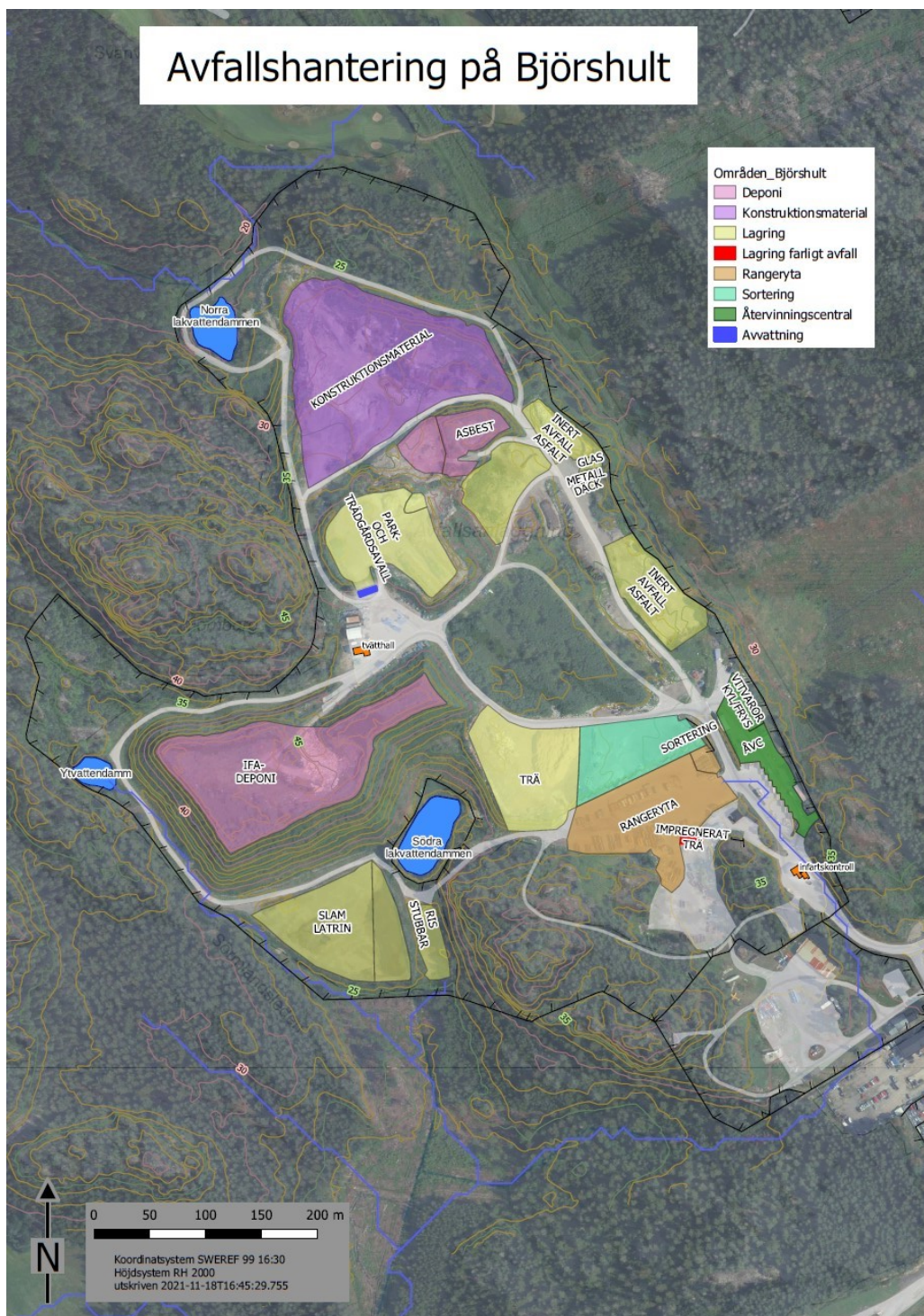
Återvinningscentralerna tar emot grovavfall, farligt avfall och elavfall från hushåll och mindre verksamheter. På återvinningscentralerna finns även återvinningsstationer för förpackningar och returpapper. År 2021 tog återvinningscentralerna emot cirka 10 500 ton avfall. De dominerande avfallsfraktionerna var trä och övrigt brännbart (cirka 4 000 ton) samt återvinningsbart material i form av wellpapp och metallskrot (cirka 2 700 ton). Deponimängderna har minskat kraftigt (cirka 40 ton år 2021 jämfört med 2 200 ton år 2010). Trädgårdsavfall hanteras inte i någon större utsträckning på återvinningscentralerna utan merparten tas emot vid obemannade mottagningsplatser för trädgårdsavfall.

7.1.2 Björshults avfallsanläggning

Björshults avfallsanläggning är den anläggning som är av störst betydelse för avfallshanteringen i Nyköpings och Oxelösunds kommuner. Se Figur 2 för en karta över Björshults avfallsanläggning. Oxelö Energi äger knappt 20 %⁴ av

⁴ Ägarandel i relation till antal invånare i respektive kommun.

Björshults avfallsanläggning som i övrigt ägs och drivs av Nyköpings kommun och är lokaliserad 3 km söder om Nyköpings tätort.

Figur 2 Översiktlig kartbild över Björshults avfallsanläggning.

På anläggningen bedrivs bland annat följande verksamhet:

- Omlastning av kommunalt avfall.

- Mellanlagring och grovsortering av farligt avfall och batterier.
- Mellanlagring av mat- och restavfall, hushållens farliga avfall, slam, elavfall och latrin samt metallskrot, trä, betong och sand/grus från kommunal halkbekämpning.
- Kompostering av trädgårdsavfall.
- Sortering av grovavfall och industriavfall.
- Deponigasutvinning i en kompressorstation och fackling av gas.
- Flisning av trä.
- Deponering av inert, icke-farligt avfall och asbest från hushåll och industri.
- Krossning av asfalt och betong.
- Mottagning av sorterat grovavfall, förpackningar, returpapper och farligt avfall samt mindre föremål och textilier för återanvändning vid återvinningscentralen.
- Tvätt av fordon och maskiner i tvätthall.

Avfallsanläggningen har en yta på cirka 30 ha. Deponeringsverksamheten vid anläggningen har pågått sedan mitten av 1960-talet. Sluttäckning av deponin pågår och beräknas vara klar år 2037. Gasutvinning har pågått sedan mitten av 1980-talet. Deponigasen levereras till Idbäcksverket för förbränning och blir fjärrvärme. Gas som inte kan nyttiggöras facklas bort. Projektering av utbyggnad och renovering av befintligt deponigassystem inklusive flytt av kompressorstation och fackla pågår, med syfte att utvinna mer deponigas och säkerställa deponigassystemet innan sluttäckning. Lakvatten samlas upp i två dammar och leds vidare till Brandholmens avloppsreningsverk. Det pågår en utredning om hur lakvattnet ska behandlas nu och på lång sikt.

År 2021 mottogs cirka 65 000 ton avfall på anläggningen. De dominerande avfallsfraktionerna som togs emot var mat- och restavfall (14 700 ton), schaktmassor till sluttäckning av deponin (7 600 ton), blandat avfall (6 500 ton), slam (5 700 ton), returträ (4 500 ton), park- och trädgårdsavfall (2 700 ton) och grovavfall (2 500 ton).

7.1.3 Övriga anläggningar

Nedan beskrivs de avfallsanläggningar som bedöms som de viktigaste (utöver Björshults avfallsanläggning) för avfallshanteringen i Nyköpings och Oxelösunds kommuner.

- STENA Recyclings anläggning i Nyköping tar emot farligt avfall och icke farligt avfall för mellanlagring, sortering, förbehandling och mekanisk bearbetning.
- Kuusakoski Sveriges anläggning i Oxelösund tar emot farligt avfall, till exempel elavfall, och icke farligt avfall, till exempel metallskrot, för mellanlagring.
- SSAB i Oxelösund har två aktiva deponier, där deponeras de restprodukter som idag inte kan recirkuleras eller återvinnas.

- Idbäckens Kraftvärmeverk i Nyköping tar främst emot returträflis och CCA-impregnerat virke till förbränning.

Utöver dessa finns ett antal avfallsanläggningar av mindre betydelse för avfallshanteringen i Nyköpings och Oxelösunds kommuner. Det handlar exempelvis om mindre avfallsanläggningar som hanterar, och framför allt mellanlagrar, trädgårdsavfall, metallskrot, farligt avfall, icke farligt avfall och radioaktivt avfall.

7.2 Anläggningar utanför kommunerna

Utanför kommunerna finns flera anläggningar som handlas upp för återvinning och bortskaffande av avfall från kommunerna. När detta skrivs är dessa de viktigaste:

- Gärstadverket i Linköping, Tekniska Verken i Linköping. Hit transporteras restavfall, grovavfall och annat avfall som samlats in till energiåtervinning. Avfallet förbränns och energin utvinns i form av el och fjärrvärme. I biogasanläggningen behandlas matavfallet biologiskt genom rötning och biogas samt biogödsel produceras.
- Finspångs Tekniska verk i Finspång, Tekniska Verken i Linköping. Vid enstaka tillfällen transporteras det insamlade restavfallet till Finspång där det förbränns i Finspångs värmeverk och energin utvinns i form av fjärrvärme.
- Ekokem, Kumla. Behandling av farligt avfall.
- STENA Recyclings anläggning i Lanna. Hit transporteras kommunernas insamlade kommunplast för materialåtervinning.
- Himmerfjärdsverket, reningsverk i Grödinge som ägs och drivs av Syvab. Slam från fettavskiljare som samlas in av entreprenör i båda kommunerna transporteras hit där det rötas och blir till biogas och biogödsel.

7.2.1 Övriga anläggningar

Övriga anläggningar som nyttjas är ett antal anläggningar för exempelvis återvinning av industriavfall eller avfall som omfattas av producentansvar. Sådana anläggningar kan vara till exempel sorteringsanläggningar, industrier som använder återvunna materialråvaror i produktionen (glasbruk, stålverk, kartongbruk med mera) samt förbränningsanläggningar.

Bilaga 3

Nedlagda deponier

13 juni 2023

1 Bakgrund

I Nyköpings och Oxelösunds kommuner finns ett antal nedlagda deponier. Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6) ska avfallsplanen innehålla uppgifter om nedlagda deponier inklusive en bedömning av risken för olägenheter för människors hälsa eller miljön. För de deponier där kommunen varit verksamhetsutövare ska även uppgifter om planerade och vidtagna åtgärder redovisas.

I de fall kommunen har varit verksamhetsutövare är kommunen ansvarig för att miljöbalkens regler efterlevs. Tillsynsansvarig nämnd är tillsynsmyndighet både när det gäller deponier som drivits av kommunen och andra deponier. I något enstaka fall är länsstyrelsen tillsynsmyndighet.

År 2020 ersatte begreppet "kommunalt avfall" den tidigare termen "hushållsavfall" i den svenska miljölagstiftningen. Detta för att anpassa begrepp och definitioner till EU:s lagstiftning. I det här dokumentet används dock fortfarande begreppet "hushållsavfall" eftersom det användes vid inventering och riskklassning av deponierna. För att göra det tydligt för läsaren har vi i det här dokumentet också valt att inte blanda begreppen.

1.1 Genomförd inventering och riskklassning

Inför avfallsplanen år 1994 utförde Miljökontoret i Nyköping en inventering och riskbedömning (tabell 1) av de då kända deponierna i kommunen. Man inventerade även de avfallsupplag som fortfarande användes till schaktmassor och trädgårdsavfall.

Som metodik användes i huvudsak Naturvårdsverkets rapport nr 3857 "Gamla avfallsupplag, metodik för inventering och klassificering".

Tabell 1. Riskklassning enligt Naturvårdsverkets rapport nr 3858 och 4918.

Riskklass	Bedömd risk
1	Mycket stor risk
2	Stor risk
3	Måttlig risk
4	Liten risk

I samband med revideringen av avfallsplanen år 2011 genomförde Miljöenheten en ny bedömning av riskerna med de nedlagda deponierna i Nyköpings kommun. Den nya bedömningen medförde en lägre riskklass, d.v.s. risken med deponierna bedömdes vara högre än vid tidigare bedömning. Dessutom hade ytterligare åtta nedlagda deponier tillkommit till listan.

Sedan år 1999 används en metodik för inventering och riskklassning av förorenade områden (Naturvårdsverkets rapport 4918). Metodiken inbegriper två faser, där fas 1 omfattar en orienterande studie och resulterar i en riskklassning, och fas 2 omfattar en översiktlig undersökning och en ny riskklassning. Inventeringen och riskbedömningen av nedlagda deponier som utfördes år 1994 samt år 2011 bedöms utgöra MIFO fas 1.

Under år 2016 utfördes en miljöteknisk undersökning och riskklassning enligt MIFO fas 2 av sex nedlagda deponier i Nyköpings kommun. Utöver dessa deponier har Kungshagen och Spelshagen genomgått en rad undersökningar och bedömningen är att MIFO fas 2 är uppfylld.

Resultatet från undersökningen 2016 medförde att vidare undersökningar behövdes på några av deponierna. År 2017 pekade Renhållningen i Nyköpings kommun ut vilka deponier som behöver undersökas vidare, dels för att verifiera riskklassningen, dels för att undersöka behov av kontroll- och åtgärdsprogram. Prioriterade deponier är Nävekvärns deponi, Stigtomta deponi, Ålberga deponi, Tystberga deponi och Runtuna deponi.

Under år 2021 har vidare undersökning skett av Ålberga deponi, där mark-, yt- och grundvattenprover analyserats på föroreningsinnehåll. Bedömning av proverna pågår. Detta underlag kommer ligga till grund för beslut om kontrollprogram behöver tas fram. Under 2021 har också åtgärder vidtagits på Ålberga deponi för att förbättra täckningen av deponerat avfall och jämna av slänterna. Deponislänterna har täckts med jordmassor och besåtts med gräs. Inom de närmsta åren ska arbetet gå vidare med Nävekvärns deponi.

I Oxelösunds kommun gjordes en inventering av nedlagda avfallsupplag år 1992. Upplagen klassificerades i riskklasser 1-4 enligt följande:

- Riskklass 1 efterbehandling eller andra skyddsåtgärder behövs.
- Riskklass 2 skyddsåtgärder kan behövas.
- Riskklass 3 upplag där relativt enkla åtgärder behövs.
- Riskklass 4 åtgärder bedöms inte nödvändiga.

Kommunerna kommer att fortsätta undersöka och riskbedöma de nedlagda deponierna enligt Naturvårdsverkets MIFO-metod.

2 Resultat av inventering och riskklassning

I Nyköpings kommun finns i dagsläget 33 nedlagda deponier (tabell 2). Av dessa har 24 inventerats enligt MIFO fas 1 och 8 inventerats enligt MIFO fas 2. En deponi saknar riskklassning. Kommunen är verksamhetsutövare för 24 nedlagda deponier.

I Nyköping har två deponier bedömts tillhöra riskklass 1 *Mycket stor risk* och det gäller Kungshagen samt Spelshagen. Det finns sex deponier som tillhör

riskklass 2 *Stor risk*. Av resterande deponier bedöms 20 deponier tillhöra riskklass 3 *Måttlig risk* och 4 deponier tillhöra riskklass 4 *Liten risk*.

Där tabellen redovisar deponering av hushållsavfall i Nyköpings kommun deponerades även industriavfall från verksamheter i närheten, vanligen inte separerat från annat. Även sådant som idag kallas farligt avfall lades fram till 1980-talet vanligtvis på deponierna, ibland separerat i "oljegropar". Där det står fyllnadsmassor kan man räkna med att även annat deponerades medvetet eller olovandes. Vid rivning separerades inte elinstallationer och så vidare från avfallet.

Tabell 2. Nedlagda deponier i Nyköpings kommun. Fetmarkerade objekt anger var kommunen är verksamhetsutövare.

Namn	Avfallslag	Fastighetsbeteckning	Undersökningsstatus	Planerade/ genomförda åtgärder
Anderslund , gamla lertäkter	Hushållsavfall, tidigt 1900-tal	Exakt placering okänd.	Riskklass 3 (MIFO 1).	Inga åtgärder planerade i dagsläget.
Barkdeponi	Bark från Sjösa träimpregnering.	Sjösa 1:3	Riskklass 2 (MIFO 1)	
Brandholmen	Schaktmassor, sprängsten, trädgårds- och parkavfall	Brandholmen 1:2 m.fl.	Riskklass 3 (MIFO 1). Undersökningar gjorda i kvarteret Korvetten och nära reningsverket.	Markytan iordningställs. Inga åtgärder planerade i dagsläget.
Brandkärr	Hushållsavfall, tidigt 1900-tal	Exakt placering okänd.	Riskklass 3 (MIFO 1).	Inga åtgärder planerade i dagsläget.
Bönsta	Sprängsten, schaktmassor, byggavfall	Bönsta 6:1	Riskklass 4 (MIFO 1). Inga undersökningar genomförda.	Inga åtgärder planerade i dagsläget.
CEWE/ABB vid Spelhagen	Gjuterisand mm	Ribban 6	Riskklass 3 (MIFO 1).	Marken mot Kilaån har fyllts ut med bl.a. gjuterisand. Översiktliga undersökningar har gjorts på Ribban 5 då

Namn	Avfallslag	Fastighetsbeteckning	Undersökningsstatus	Planerade/ genomförda åtgärder
				gjuteriverksamheten var belägen där. Nya undersökningar från 2021/22 visar på diverse avfall samt petroleum på Ribban 6. Ingår i planprogrammet för Ribban 5, 6 och 7. Ytterligare provtagning ska ske under 2022.
Hovra	Hushållsavfall	Hovra 3:5	Riskklass 3 (MIFO 1). Inga undersökningar är genomförda.	Täckt med huvudsakligen finkornig jord, beväxt med gräs och träd. Tänkbar åtgärd är kontroll av grundvatten i brunnar. Inga åtgärder planerade i dagsläget.
Jönåker	Hushållsavfall, fyllnadsmassor	Lunda-Tybble 16:7	Riskklass 3 (MIFO 2). Provtagning av mark och ytvatten år 2016.	Inga fler undersökningar föreslås med nuvarande markanvändning som motorbana för motorcyklar. Behov av åtgärder har inte uppmärksamrats i dagsläget.
Krikonbacken, utmed ån	Fyllnadsmassor	Exakt placering okänd.	Riskklass 4 (MIFO 1).	Innan eller i samband med att området bebyggdes på 1970-talet fylldes marken ut. Inga åtgärder planerade i dagsläget.

Namn	Avfallslag	Fastighetsbeteckning	Undersökningsstatus	Planerade/ genomförda åtgärder
Kråkberget , södra sidan	Hushållsavfall, tidigt 1900-tal	Exakt placering okänd.	Riskklass 3 (MIFO 1).	Inga åtgärder planerade i dagsläget.
Kungshagen	Hushållsavfall, industriavfall, rivningsavfall, fyllnadsmassor	Brandholmen 1:1 och kvartersmark i kvarteret Hjälmen, Kungshagen m.fl.	Riskklass 1 (MIFO 2). Omfattande undersökningar har utförts.	Fortsatta utredningar med avseende på deponigaser pågår under år 2017. Används idag till industritomt, gräsyta och gator. Inga åtgärder planerade i dagsläget.
Näveklarn	Hushållsavfall, gjuterisand, schaktmassor, bygg- och trädgårdsavfall	Kungstorp 3:1	Riskklass 2 (MIFO 2). Provtagning av mark, ytvatten, sediment och grundvatten år 2016.	Kompletterande undersökningar ska utföras. Därefter klargörs vilka åtgärder som bör vidtas.
Näveklarn	Hushållsavfall	Näveklarn 3:3	Riskklass saknas. Inga kända undersökningar.	Lite information finns. Deponin är övertäckt, dock är avfall synligt. Inga planerade åtgärder i dagsläget.
Oppeby gård , mellan bebyggelsen och ån	Fyllnadsmassor och sprängsten	Exakt placering okänd.	Riskklass 4 (MIFO 1).	Innan eller i samband med att området bebyggdes på 1960- och 1970-talen fylldes marken ut. Inga åtgärder planerade i dagsläget.
Ringvägen	Latrin	Exakt placering okänd.	Riskklass 3 (MIFO 1).	Inga åtgärder planerade i dagsläget.
Runtuna , sockenskogen	Hushållsavfall 1960/70-talet, schaktmassor,	Skarpåker 4:1	Riskklass 3 (MIFO 2). Provtagning av mark, ytvatten och sediment år 2016.	Deponin är bristfälligt täckt med sand. Inga omedelbara åtgärder bedömdes

Namn	Avfallslag	Fastighetsbeteckning	Undersökningsstatus	Planerade/ genomförda åtgärder
	rivnings- och trädgårdsavfall			behövas, men uppföljande undersökning rekommenderades.
Ryssbergen	Schaktmassor, sprängsten, slagg från SSAB mm	Arnö 1:3	Riskklass 3 (MIFO 1). Inga kända undersökningar.	Området används till slalombacke. Inga åtgärder planerade i dagsläget.
Sjösa Gruvor	Deponi till Sjösa såg/ impregn.	Sjösa 1:3	Riskklass 2 (MIFO 1)	
Spelhagen	Hushållsavfall, fyllnadsmassor	Ana 8 m.fl.	Riskklass 1 (MIFO 2). Omfattande undersökningar gjorda inför planläggning och exploatering.	Används som industriområde och bostadsområde. Stadens soptipp omkring 1900 till 1950. Ett planarbete pågår och åtgärdsprogram finns i planhandlingarna.
Starrflodeponin	Industrideponi	Lunda-Tybble 11:1	Riskklass 2 (MIFO 1)	Närhet till bebyggelse och stor spridningsrisk till yt- och grundvatten. Ursprungligen en barkdeponi för Lövhamra såg inklusive doppning. Därefter "vild tippning".
Stavsjö gamla tipp , väster om samhället	Hushållsavfall fram till 1970, schaktmassor, sprängsten	Stavsjö 2:1	Riskklass 3 (MIFO 1). Inga undersökningar är genomförda.	Deponin är täckt med mestadels grovt grus och sand, beväxt med buskar och högt gräs. Inga planerade åtgärder i dagsläget.
Stavsjö gamla fyllnadstipp , NO om samhället	Hushållsavfall, fyllnadsmassor, trädgårdsavfall	Stavsjö 2:1	Riskklass 4 (MIFO 1).	Täckt med avrösningsmassor från intilliggande grustäkt, beväxt med örter och

Namn	Avfallslag	Fastighetsbeteckning	Undersökningsstatus	Planerade/ genomförda åtgärder
			Undersöktes vid anläggningen av ny vattentäkt.	gräs. Inga planerade åtgärder i dagsläget.
Stigtomta gamla tipp	Hushållsavfall, schaktmassor, trädgårdsavfall	Tängsta 1:46 och Stigtomta-Rogsta 1:17	Riskklass 3 (MIFO 2). Provtagning av jord, sediment, yt- och grundvatten år 2016.	År 2022 har åtgärder vidtagits för att förbättra täckningen av synligt avfall på deponin. Delar av slänten har täckts med schaktmassor mindre än ringa risk (MRR) och schaktmassor upp till riktvärdet för MKM. Sedan tidigare är avslutade delar täckta med lerblandad sand. Lägre delen igenväxt. För att bekräfta låga föroreningshalter kan provtagningen kompletteras. Inga åtgärder planerade i dagsläget.
Studsvik- två deponier finns på området: Kolaskedeponin Industriavfallsdeponin	Aska och andra fyllnadsmassor	Hånö Säteri 1:9	Riskklass 2 (MIFO 1). Vissa undersökningar har gjorts. Kontrollprogram har tagits fram.	Inga ytterligare åtgärder är planerade i dagsläget.
Svalsta gamla tipp, västra	Hushållsavfall	Anderbäck 1:3	Riskklass 3 (MIFO 1). Miljöteknisk markundersökning utförd år 2012.	Återfyllt till marknivå. Utifrån planerad markanvändning i detaljplan bedöms inga eller mycket låga risker för människors hälsa eller miljö föreligga. Inga åtgärder är planerade.

Namn	Avfallslag	Fastighetsbeteckning	Undersökningsstatus	Planerade/ genomförda åtgärder
Svalsta gamla tipp, östra	Hushållsavfall	Bergshammar 5:18	Riskklass 3 (MIFO 1). Provtagning genomförd år 2011/2012.	Återfyllt till marknivå, gräsbeväxt. Inga åtgärder planerade i dagsläget.
Svalsta biodammar	Schaktmassor, trädgårds- och parkavfall	Jogerstad 3:11	Riskklass 3 (MIFO 1). Provtagning genomförd år 2011/2012.	Efter att dammarna slutat användas för avloppsrening omkring år 1970 har de fyllts med jordmassor mm. Inga ytterligare åtgärder är planerade.
Tystberga	Hushållsavfall fram till 1975. Schaktmassor, bygg- och trädgårdsavfall till 2009	Sulsta 3:6	Riskklass 3 (MIFO 2). Provtagning av jord och ytvatten år 2016.	Merparten av deponin är avslutad, täckning har skett med sand. Kompletterande undersökning av mark och ytvatten föreslås. Inga åtgärder är planerade i dagsläget, dock föreslås avstädning av ytligt avfall och täckning av otäckta ytor.
Valsta	Deponi till Sjösa såg	Valsta 3:1	Riskklass 2 (MIFO 1)	
Vrena , vid bron för väg 52 över järnvägen	Hushållsavfall ca 1910-1970. Schaktmassor, bygg- och trädgårdsavfall	Vrenaby 1:26	Riskklass 3 (MIFO 1). Undersöktes vid avvecklingen av mineralullsfabriken. Höga zinkhalter antas bero på läckage från denna tipp.	Tänkbara åtgärder är avstädning av ytligt avfall och täckning.
Vrena gamla tipp , nära badet	Hushållsavfall, schaktmassor, trädgårdsavfall	Vrenaby 14:2	Riskklass 3 (MIFO 1).	Deponin har avslutats på ett godtagbart sätt.

Namn	Avfallslag	Fastighetsbeteckning	Undersökningsstatus	Planerade/ genomförda åtgärder
			Inga ytterligare undersökningar krävs.	Inga planerade åtgärder i dagsläget.
Vrena mineralullstipp	Kasserad mineralull	Vrenaby 14:93	Riskklass 3 (MIFO 1). Kontrollprogram finns.	Plan för sluttäckning håller på att tas fram av verksamhetsutövare.
Ålberga	Hushållsavfall ca 1910-1970. Schaktmassor, bygg- och trädgårdsavfall	Ålberga Gård 3:3333	Riskklass 3 (MIFO 2). Provtagning av jord, sediment, yt- och grundvatten.	År 2021 har åtgärder vidtagits för att förbättra täckningen av deponin. Synligt avfall har städats bort och deponins slänter har täckts med rena schaktmassor. Slänterna har besåtts med gräs. Inga fler åtgärder är planerade.

I Oxelösunds kommun finns i dagsläget 14 nedlagda deponier. Tre deponier bedöms tillhöra riskklass 1, varav en har marksanerats och slutrapport inkom 2009. Tre deponier bedöms tillhöra riskklass 3 och åtta bedöms tillhöra riskklass 4. Ingen deponi tillhör riskklass 2. Kommunen eller de kommunala bolagen är verksamhetsutövare för tio av dessa nedlagda deponier.

Tabell 3. Nedlagda deponier i Oxelösunds kommun.

Namn	Avfallslag	Fastighetsbeteckning	Undersökningsstatus	Planerade/ genomförda åtgärder
Aspa	Hushållsavfall, latrin, berg- och lermassor	Stjärnholm 5:37	Riskklass 4. Inga undersökningar är genomförda.	Inga åtgärder vidtagna.
Brannäs (bef. Hanteringsyta)	Inert slaggdeponi med muddermassor	Stora Hummelvik 1:8	Riskklass 1 (MIFO 1)	Avslutad deponi på en del av SSAB:s verksamhetsområde. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet.
Brannäs	Sprängsten, muddermassor, m.m	Brannäs 1:2	Riskklass 4. Inga undersökningar är genomförda.	Inga åtgärder vidtagna.
Centrifugalrör	Hytt slam, stenmassor, cementslam, slagg mm	Gösen 2	Riskklass 1. Området är undersökt och efterbehandlat.	Marksanering har genomförts, slutrapport inkom 2009. Området används idag som industritomt.
Frösäng	Hushållsavfall	Oxelö 7:13	Riskklass 4. Inga undersökningar är genomförda.	Inga åtgärder vidtagna.
Frösäng	Rivningsavfall bostadshus	Gulsippan 2, Snödroppen 1, Konvaljen 6	Riskklass 3. Inga undersökningar är genomförda.	Inga åtgärder vidtagna.

Namn	Avfallslag	Fastighetsbeteckning	Undersökningsstatus	Planerade/ genomförda åtgärder
Föreningsgatan	Rivningsavfall bostadshus	Poppeln 15	Riskklass 3. Inga undersökningar är genomförda.	Inga åtgärder vidtagna.
Lotsängen	Inert och IFA deponi med hyttslam och hyttsot	Stora Hummelvik 1:8	Riskklass 1 (MIFO 1)	Avslutad deponi på en del av SSAB:s verksamhetsområde. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet.
Lövgölet 12	Hushållsavfall	Stjärnholm 5:37	Riskklass 4. Inga undersökningar är genomförda.	Inga åtgärder vidtagna.
	Latrin	Oxelö 7:50	Riskklass 4. Okänt.	Inga åtgärder vidtagna.
	Latrin	Stjärnholm 5:37	Riskklass 4. Okänt.	Inga åtgärder vidtagna.
Ramdalshöjden	Rivningsavfall bostadshus	Oxelö 8:53	Riskklass 3. Området är undersökt.	Rivningsavfall borttaget.
Vallsund	Hushållsavfall	Stjärnholm 5:37	Riskklass 4. Inga undersökningar är genomförda.	Inga åtgärder vidtagna.
Vattentornet	Latrin	Oxelö 7:32	Riskklass 4. Inga undersökningar är genomförda.	Inga åtgärder vidtagna.

Källhänvisning

Miljökontorets utredning, rapport 1994-5. Faktadel II Gamla soptippar. Avfallsplan för Nyköpings kommun. Rapporten bygger på intervjuer med personer som varit delaktiga och på arkivforskning.

Deponi Ålberga, Nyköpings kommun. Miljöteknisk undersökning och riskklassning enligt MIFO fas 2. 2016-09-21

Deponi Tystberga, Nyköpings kommun. Miljöteknisk undersökning och riskklassning enligt MIFO fas 2. 2016-09-21

Deponi Näveksvarn, Nyköpings kommun. Miljöteknisk undersökning och riskklassning enligt MIFO fas 2. 2016-09-21

Deponi Stigtomta, Nyköpings kommun. Miljöteknisk undersökning och riskklassning enligt MIFO fas 2. 2016-09-21

Deponi Runtuna, Nyköpings kommun. Miljöteknisk undersökning och riskklassning enligt MIFO fas 2. 2016-09-21

Deponi Jönåker, Nyköpings kommun. Miljöteknisk undersökning och riskklassning enligt MIFO fas 2. 2016-09-21

Källa Oxelösund - uppgifter från bilaga 2 till Avfallsplan 2002 för Nyköpings och Oxelösunds kommuner samt arbetsmaterial från påbörjad revidering av avfallsplanen år 2005.

Bilaga 4

Uppföljning av tidigare avfallsplan

13 juni 2023

1 Uppföljning av mål och åtgärder

Vid revidering av en avfallsplan ska mål och åtgärder i föregående avfallsplan följas upp. Den föregående avfallsplanen antogs av Kommunfullmäktige i Nyköpings och Oxelösunds kommuner i oktober 2017 och var styrande i utvecklingen av avfallshanteringen åren 2017-2021.

År 2020 ersatte begreppet "kommunalt avfall" den tidigare termen "hushållsavfall" i den svenska miljölagstiftningen, detta för att anpassa begrepp och definitioner till EU:s lagstiftning. I det här dokumentet används dock fortfarande begreppet "hushållsavfall" eftersom det användes i föregående avfallsplan som är det dokument som här följs upp. För att göra det tydligt för läsaren har vi i det här dokumentet också valt att inte blanda begreppen.

1.1 Sammanfattning

En rad åtgärder har genomförts i kommunerna under åren 2017-2021. Nedan sammanfattas ett urval av genomförda åtgärder och större förändringar som skett inom avfallshanteringen.

Nyköping

- Genomfört kontinuerliga informationsinsatser till hushållen rörande sortering av matavfall, återanvändning, återvinning, nedskräpning med mera i flera olika kanaler. Några exempel: Den digitala sorteringsguiden på kommunens webbplats har fyllts på löpande och foldern "Lätt att kasta rätt" har gått ut till kommunens invånare två gånger per år.
- Deltagit i projekt som syftar till att minska avfallsmängderna och öka återanvändningen, exempelvis Minimeringsmästarna och ett matsvinnprojekt i samarbete med måltidsservice (kommunens organisation för tillagning av mat i förskola, skola och äldreomsorg).
- Arbetat med planering av en ny återvinningscentral i Nyköping. Förprojektering och miljö tillstånd är klart och under 2023 påbörjas detaljprojektering och därefter byggnation.
- Arbetat för ökad återanvändning och materialåtervinning. Exempelvis så finns det på Björshults återvinningscentral sedan 2021 möjlighet att lämna elektronik för återanvändning och fraktionen deponi har tagits bort vilket möjliggör utökad sortering och materialåtervinning och minskade deponimängder.
- Arbetat för ökad återanvändning och minskat avfall inom kommunens verksamheter, exempelvis genom Ta-Ge-hyllor på arbetsplatser och förskolor samt återbruk av exempelvis IT-utrustning, material vid ny- och ombyggnationer, olika emballage, sopsand och möbler.
- Genomfört en inventering för att få köken i kommunens skolor, förskolor och äldreboenden att sortera sitt avfall i högre utsträckning. I samband med inventeringen har samtliga kök kompletterats med avfallskärl för matavfall och förpackningar där det har saknats.
- Anordnat en klädbyttardag i samarbete med Naturskyddsföreningen för att främja en ökad återanvändning av textilier och minska det textila avfallet. Fler klädbyttardagar, och även prylbyttardag, har varit inplanerade men har

behövt ställas in på grund av coronapandemin 2020-2021. Informerat via olika kommunikationskanaler om textilavfall och miljövinster med återanvändning och återvinning av textil och kläder.

- Arrangerat de årliga skräpplockardagarna i samarbete med stiftelsen Håll Sverige Rent och i samband med detta uppmärksammat problemen med nedskräpning. Kampanjen har årligen haft stor uppslutning trots att det genomförts med lite annorlunda upplägg under coronapandemin.
- Kommunen arbetar löpande med att se över placering av papperskorgar och fimpmöjligheter och har även haft samarbeten med exempelvis restauranger för att tillsammans jobba med problematiken kring nedskräpning av fimpar.
- Påbörjat arbetet med att vidare undersöka några av kommunens nedlagda deponier. Detta grundar sig i resultatet från undersökningen enligt MIFO fas 2 som gjordes 2016. Åtgärder har vidtagits för att förbättra täckningen av deponerat avfall på en av deponierna.
- Förbättrat dialogen med andra verksamheter i kommunen vid planering för ny bebyggelse för att säkerställa att mark avsätts för avfallshanteringens behov och för att skapa förutsättningar för kommunens invånare att kunna källsortera sitt avfall.
- Sedan hösten 2021 tankar alla renhållningens fordon det förnyelsebara bränslet HVO100, vilket bidrar till minskad miljöpåverkan från insamlingen av hushållsavfall.

Oxelösund

- Oxelö Energi har genomfört kontinuerliga informationsinsatser till hushållen rörande hantering av farligt avfall, sortering av mat- och restavfall samt hur sortering på en återvinningscentral går till. Arbetet har syftat till att få en förbättrad sortering av hushållsavfallet samt på återvinningscentralen för en optimerad återvinning där vi arbetar för att klättra uppåt i avfallstrappan samt att minimera avfallsströmmarna till deponi och förbränning.
- På Oxelö Energis webbplats finns en sorteringsguide som uppdateras kontinuerligt. Bolaget har även periodvis delat ut sorteringsguiden som en tryckt folder till allmänheten.
- Under 2018 startades Benjamins återbruk på återvinningscentralen för att främja återanvändning av material. Besökare välkomnas att lämna eller hämta möbler, inredningsdetaljer och husgeråd.
- Under 2021/2022 deltog Oxelösunds kommun via Oxelö Energi i Minimeringsmästarna, ett nationellt projekt som syftar till att minska avfallsmängderna och öka återanvändningen.
- Oxelö Energi har utökat möjligheten för invånare att sortera ut fler fraktioner på återvinningscentralen, bland annat har fraktionen hårdplast tillkommit samt utsortering av mjukplast från energiåtervinning.
- Under 2021 infördes ett nytt arbetssätt "töm och sortera säcken" vid fraktionen energiåtervinning, vilket innebär att vi inte längre tar emot osorterat avfall på återvinningscentralen. I och med att osorterade sopsäckar inte längre slängs i fraktionen energiåtervinning så sorteras

plasten ut och alla all LDPE plast skickas till materialåtervinning. Antalet tömningar för fraktionen energiåtervinning har minskat med cirka 40 %.

- Avfallstaxan har utvecklats för att fungera som ett styrmedel mot en förbättrad sortering av avfall och genom det minimera avfallsmängderna och öka återvinningen.
- Renhållningsfordon i kommunen tankas enbart med de förnyelsebara drivmedlen HVO100 och RME och bidrar på så vis till minskad miljöpåverkan vid insamlingen av hushållsavfall.
- Oxelö Energi har varit delaktiga i planeringen vid nybyggnationer i kommunen för att främja en bättre sortering av avfall via miljöhus. I samarbete tillsammans med Kustbostäder får nya hyresgäster sorterings-kit som ska bidra till bättre källsortering och en miljötratt som förenklar insamlingen av matfett och matolja. Miljötratten delas även ut till andra fastighetsägare samt vid olika evenemang och aktiviteter.
- Ett miljösåp har satts upp på Järntorget för insamling av matfett och matolja
- Deltagit i Håll Sverige Rents nationella kampanj Beach Clean Day och Skräpplockardagarna som riktar sig mot skolor och idrottsföreningar för att uppmärksamma nedskräpningen i kommunen.
- Kampanjen har fått stor uppslutning under åren och medvetenheten kring nedskräpning i naturen och längs med havskusten har ökat.
- Årligen arrangerat en Hållbarhetsdag i enlighet med Oxelö Energis ägardirektiv. Under Coronapandemin har upplägget varit en månadslång hållbarhetsjakt som genomförts med stort engagemang från kommuninvånarna, digitalt och via print.
- "Loppis på torget" startades tidigare av Oxelö Energi och genomförs nu av Oxelösunds Företagarförening. Det skapas även årliga bokbytardagar både internt på företaget och externt via exempelvis Koordinaten.
- Oxelö Energi har tagit fram en målgruppsanpassad kommunikationsplan för hur avfallsplanens aktiviteter ska genomföras. Arbetet med avfallsplanens aktiviteter har skett från 2017 och framåt med syftet att få ökade miljövinster genom ökad återanvändning och återvinning.
- Sett över placeringen av papperskorgar och fimpmöjligheter. Oxelö Energi och kommunen har tillsammans delat ut 200 fickaskkoppar till kommuninvånarna samt även satt upp en Fimpomat, en roligare variant av askkopp där de som fimpar kan rösta på två alternativ när de slänger sin fimp, allt för att bidra till en minskad nedskräpning av fimpar i naturen.
- Oxelö Energi har delat ut "Safe clip" i samverkan med apoteken då plockanalysen från 2018 visade att det fanns kanyler i restavfallet.
- Oxelö Energi har sponsrat Natur- och Miljöboken som används som utbildningsmaterial i skolorna runt om i kommunen.
- Oxelö Energi har tagit beslut om att införa avgift för företag som lämnar avfall på återvinningscentralen.

Gemensamt för Nyköping och Oxelösund

- Under 2021 genomfördes en plockanalys på mat- och restavfall i kommunerna för att få en bild av avfallets sammansättning.
- Oxelö Energi och Nyköpings kommun har tillsammans genomfört en förstudie kring ett nytt insamlingssystem för att möta framtidens krav på fastighetsnära insamling. Ett mer utvecklat och lättillgängligt system för insamling av hushållsavfall fastighetsnära kommer hjälpa kommunerna att främja sin källsortering.
- I kommunerna erbjuds matavfallspåsar gjorda av 100 % återvunnen plast för att möta framtidens krav på plastförbrukning. Invånarna erbjuds även papperspåsar till matavfallsinsamling.
- Oxelö Energi och Nyköpings kommun har placerat ut insamlingskåp i kommunerna för att främja återvinning av matolja och matfett och för att förhindra att fett hamnar i våra ledningsnät. I samband med monteringen av nya insamlingskåp genomfördes det en kampanj för insamling av matfett då miljötrattar delades ut.
- Både Nyköping och Oxelösund har tagit fram en informationslapp som kan hängas på kärnen och används för att kommunicera med kunder för att påvisa exempelvis felsortering eller för att ge bra feedback för en god utsortering.

1.2 Måluppfyllelse

Föregående avfallsplan innehöll övergripande mål samt mål och åtgärder inom fyra prioriterade målområden. Det fanns 4 övergripande mål, 8 mål och totalt 48 åtgärder för att uppnå målen. Till de övergripande målen fanns också en eller flera indikatorer som skulle visa på trender och ge en indikation på hur arbetet mot de övergripande målen fortgick. Som nollreferens användes värden från år 2015 och därför har vi i denna uppföljning jämfört de senaste tillgängliga värdena med värden från 2015 för att se utvecklingen över tid.

Måluppföljningen baseras på resultatet från plockanalyser av mat- och restavfall, statistik över insamlade avfallsmängder, kundenkäter och underlag från olika verksamheter och bolag inom kommunerna. Detta innebär att åtgärder kan vara genomförda trots att målet inte har uppnåtts eller att målet är uppfyllt trots att inte alla åtgärder är genomförda. Vissa mål har varit svåra att följa upp då exempelvis jämförbar statistik från olika år har saknats eller varit svåra att jämföra av olika skäl. I dessa fall har en bedömning gjorts utifrån genomförda åtgärder kopplat till målen.

I Nyköping bedöms 5 mål vara uppfyllda, 6 mål är delvis uppfyllda och 1 mål är inte uppfyllt. Av totalt 48 åtgärder är 23 genomförda, 19 är delvis genomförda eller pågående och 6 är inte genomförda.

I Oxelösund bedöms 5 mål vara uppfyllda, 6 mål är delvis uppfyllda och 1 mål är inte uppfyllt. Av totalt 48 åtgärder är 35 genomförda, 11 är delvis genomförda eller pågående och 2 är inte genomförda.

Måluppfyllelsen illustreras med följande symboler:

- mål uppfyllt/åtgärder genomförda
- mål delvis uppfyllt/åtgärder delvis genomförda eller pågående
- mål inte uppfyllt/åtgärder inte genomförda

1.2.1 Människan i fokus

Övergripande mål	Nyköping	Oxelösund
<p>Insamlingsystemet präglas av service, nytta för medborgaren och omtanke om människan. Estetiskt tilltalade lösningar med god tillgänglighet är viktiga förutsättningar för att uppnå samhällets mål på avfallsområdet. Det ska vara lätt att göra rätt!</p>		
<p>Indikatorer</p> <ul style="list-style-type: none"> • SCB:s medborgarundersökning med frågan "Sophämtningen i din kommun?" (index) • SCB:s medborgarundersökning med frågan "Tillgängligheten till återvinningscentraler i din kommun?" (index) 		
<p>Nyköpings kommun</p> <p>Målet är delvis uppfyllt.</p> <p>I Nyköpings kommun har SCB:s medborgarundersökning genomförts varje år. Jämfört med 2015 fick kommunen 2020 samma resultat på frågan om "sophämtningen i din kommun" och högre resultat på frågan om "tillgängligheten till återvinningscentraler i din kommun". Resultatet på båda frågorna klassas enligt SCB som "nöjd".</p> <p>Dialogen mellan olika kommunala verksamheter har förbättrats vid planering för ny bebyggelse för att säkerställa att mark avsätts för avfallshanteringens behov. Kommunen arbetar också med att skapa lösningar med god tillgänglighet för olika målgrupper, exempelvis genom att tillgänglighetsanpassa kommunens webbplats, använda Sopsamlarmonster i kommunikation kring källsortering för barn och hänvisa till informationsblad på olika språk. Resterande åtgärder har dock bara delvis genomförts. Till exempel så pågår arbetet med en ny återvinningscentral i Nyköping och under 2023 påbörjas detaljprojektering och därefter byggnation. Information går löpande ut till kommunens invånare med olika teman och med målet att främja återanvändning och materialåtervinning, men informationen går ut till breda målgrupper och det har inte genomförts så många riktade informationsinsatser. Den digitala sorteringsguiden på kommunens webbplats fylls på löpande och foldern "Lätt att kasta rätt" går ut till kommunens invånare två gånger per år, men mer information behövs exempelvis om vad som händer med restavfall, tidningar och förpackningarna som samlas in.</p>		

Oxelösunds kommun

Målet är delvis uppfyllt.

Oxelö Energi försöker alltid att vara delaktig vid planeringen av nybyggnationer i kommunen för att främja en bra källsortering av samtliga fraktioner och skapa goda förutsättningar för miljöhus.

Via de kanaler som Oxelö Energi använder sig av går det kontinuerligt ut information både till privatpersoner och verksamheter hur avfall hanteras och sorteras på bästa sätt inom kommunen och hur vi arbetar för att nå våra kommunala och nationella mål.

Oxelö Energi arbetar med att skapa lösningar med god tillgänglighet och estetiska lösningar för olika målgrupper, exempelvis källsortering för barn, andra kommunala verksamheter samt miljöstationer i småbåtshamnar.

Vid de två senaste mätningarna 2016 och 2019 fick Oxelösunds kommun likartat resultat på frågan om "sophämtningen av hushållsavfall vid din fastighet" där 87-89 % var nöjda eller mycket nöjda med avfallshanteringen. Gällande frågan om "tillgänglighet till återvinningscentraler" var 91-93 % nöjda eller mycket nöjda.

1.2.2 Minskad avfallsmängd och ökad återanvändning

Övergripande mål	Nyköping	Oxelösund
Hushåll och verksamheter bidrar till att minska avfallsmängderna och öka återanvändningen. Förhållandet mellan konsumtion och avfallsmängder förändras genom miljömedvetna val.		
Indikatorer <ul style="list-style-type: none">Total mängd hushållsavfall (kg/person/år).SCB:s medborgarundersökning med frågan "Hur medveten är du om miljökonsekvenserna av dina inköp" (index)		
Nyköpings kommun <p>Målet är delvis uppfyllt.</p> <p>I Nyköpings kommun har den totala mängden insamlat hushållsavfall per person och år minskat under åren 2017-2019, men 2020 och 2021 ökade det igen och är uppe på nästan samma nivåer som 2016. Det är grovavfallet och mer specifikt trä och trädgårdsavfall som ökat mest. Några anledningar till ökningen är rättningar i inrapporterad statistik, ett arbete med att tömma kommunens ristippar, ökad insamling av fallfrukt samt att coronapandemin lett till att fler personer varit hemma och renoverat och arbetat i sina trädgårdar. Insamlade mängder hushållsavfall, exklusive trädgårdsavfall, per person minskade också under åren 2017-2019, låg 2020 kvar på samma nivå som 2019 och ökade 2021. Insamlade mängder</p>		

restavfall per person har minskat sedan 2017 medan insamlade mängder matavfall har ökat.

Frågan om medvetenhet är inte längre med i SCB:s medborgarundersökning, och kan därför inte följas upp. Kommunen har dock genomfört flera åtgärder som kopplar till målet, bland annat uppmärksammat verksamheter som säljer begagnat, lagar, lånar eller hyr ut saker i kommunens olika kanaler, exempelvis i samband med den årliga kampanjen "Europa minskar avfallet". Kommunen har också deltagit i Minimeringsmästarna, där målet är att minska avfallsmängderna, och medverkat i klädbyttardagar (dock har klädbyttardagar och även prylbyttardagar ställts in under coronapandemin).

Det finns också många goda exempel på hur olika kommunala verksamheter försöker öka återanvändningen och minska avfallet. Några exempel är Ta-Ge-hyllor på arbetsplatser, återbruk av exempelvis IT-utrustning, olika emballage och sopsand, samt att porslin, möbler och annat skickas till Returen, som är kommunens egen återvinningservice, i hopp om att det kan användas i en annan verksamhet. Dock lyfts det att Returen borde kunna utvecklas och användas mer. Förskolor i kommunen använder i viss utsträckning återbrukat pedagogiskt material som har lämnats i en särskild container på Björshults återvinningscentral.

Vid ny- och ombyggnationer i kommunen görs en återanvändningsanalys där det bedöms om något material kan återanvändas. Krav på nybyggnadsregler gällande exempelvis brandsäkerhet gör dock att mycket tyvärr inte kan återanvändas. Det brukar också ställas krav i miljöprogram som entreprenörer förhåller sig till att avfallet som slängs ska källsorteras och andelen avfall som går till deponi ska vara under 20 %. Det finns även exempel vid ombyggnation där möbler har återanvänts, antingen som de är eller efter att de genomgått möbeltvätt, klätts om eller lackats om, samt att när nya möbler köpts in har de försökt köpa återbrukade möbler. Detta sker dock inte i alla byggprojekt och system för återanvändning behöver utvecklas mer. Det finns inte heller något strukturerat förfarande av att öka återanvändningen och minska avfallet via upphandlingar i nuläget, det arbetas dock med att få in standardkrav gällande detta framöver.

Långt ifrån alla kommunens verksamheter och bolag känner till målen och åtgärderna i avfallsplanen. De jobbar inte aktivt med dem och har inte kunskap om hur deras egna verksamheter påverkar och påverkas av målen i avfallsplanen. Det är ett fåtal personer som har utbildats om avfallsminimerande lösningar.

Oxelösunds kommun

Målet är delvis uppfyllt.

I Oxelösunds kommun har den totala mängden insamlat hushållsavfall per person och år ökat mellan 2017 och 2021. Ökningen kopplas till grovavfallet och mer specifikt fraktionerna trä och trädgårdsavfall. Ökningen kan bero på en ökad konsumtion och coronapandemin som lett till att fler personer renoverat både hem och trädgård. Insamlade mängder hushållsavfall, exklusive trädgårdsavfall, per person har också ökat från 2017 till 2021. Insamlade mängder matavfall per person har ökat mellan 2017 och 2021 medan insamlad mängd restavfall per person har minskat jämfört med 2017, även om det har ökat igen under 2020 och 2021. Ökningen av matavfallet beror troligtvis på en miljöstyrande taxa där Oxelö Energi har infört åtgärder för att öka insamlingen av matavfall.

Trots många kommunikativa insatser så har inte avfallets mängd minskat i större utsträckning. Oxelö Energi har dock genomfört flera åtgärder som går att koppla till det övergripande målet. Bland annat har återvinningscentralen nu ett fungerande återbruk med cirkulation av saker som kommer in varje dag för att bidra till den cirkulära konsumtionen. Oxelö Energi har deltagit i Europa minskar avfallet och under 2021–2022 även varit delaktig i Minimeringsmästarna, ett nationellt projekt för att öka medvetenheten om konsumtionens påverkan på miljön.

Oxelö Energi har årligen arrangerat en Hållbarhetsdag i enlighet med Oxelö Energis ägardirektiv. Under Coronapandemin har upplägget varit en månadslång hållbarhetsjakt som genomförts med stort engagemang från kommuninvånarna digitalt eller via print. Sedan 2019 delar Oxelö Energi även ut ett hållbarhetspris. Priset instiftades för att belöna en person eller en verksamhet som ses som en god förebild och inspiratör i omställningen till ett hållbart samhälle.

Ta- och Ge-skåp har införts på förskolor i kommunen. Skolorna uppger att de jobbar mycket med återbruk och återbrukar det som är möjligt i Benjamins återbruk på kommunens återvinningscentral. I flera verksamheter finns även möjligheten för de anställda att lämna utlästa böcker och låna nya. Kommunen återanvänder också exempelvis IT-utrustning och sopsand. Kommunen har dessutom ett intranät som samtliga anställda inom kommunen har tillgång till. Intranätet ger möjlighet för anställda att återbruka kontorsmöbler.

Mål	Nyköping	Oxelösund
År 2020 ska 2 % av det grovavfall som inkommer till återvinningscentraler återanvändas.		

Nyköpings kommun

Målet är delvis uppfyllt.

År 2020 gick 1 % av det grovavfall som inkom till återvinningscentraler till återanvändning, vilket är samma andel som 2015. Mängden insamlat material till myrorna har ökat, men det har också den totala mängden insamlat grovavfall. Myrornas insamling har också varit stängd i perioder under 2020–2021 på grund av coronapandemin, vilket kan ha påverkat mängderna. Det har också genomförts åtgärder efter 2020 men det saknas i dagsläget mätningar på vilken effekt dessa åtgärder har gett.

Idag har Myrorna mottagning av textilier och mindre prylar på nästan alla Nyköpings fasta återvinningscentraler men ingen tar emot möbler. Sedan 2021 finns det även möjlighet att lämna elektronik på Björshults återvinningscentral och som hämtas av en lokal aktör för återanvändning. På Björshults återvinningscentral finns också en särskild container där Nybygget tar emot material som kan återanvändas i kommunens förskolor. Dessutom arbetas det med att utveckla återbruksdelen på den planerade nya återvinningscentralen i Nyköping. Kommunen har också genomfört åtgärder för att uppmana medborgare att sälja eller skänka saker i stället för att kasta dem, men eftersom mycket lämnas till andra återbruksaktörer har kommunen ingen statistik över dessa mängder. Det har inte genomförts någon plockanalys av den brännbara fraktionen grovavfall.

Oxelösunds kommun

Målet är uppfyllt.

Fel mängder har rapporterats i Avfall web vad gäller insamlat material till återanvändning under 2020, vilket innebär att det inte går att göra en tillförlitlig jämförelse. Mängderna till återvinningscentralens återbruk och till containern från Myrorna har dock varit väldigt omfattande, trots att både containern från Myrorna och Oxelö Energis eget återbruk på återvinningscentralen varit stängd under perioder åren 2020 och 2021 på grund av coronapandemin, vilket kan ha haft en påverkan på resultatet.

I Oxelö Energis eget återbruk tas det emot husgeråd, elektronik, cyklar, möbler med mera med en väldigt stor omsättning på materialet. Det har inte genomförts någon plockanalys på fraktionen energiåtervinning under de senaste åren på grund av brist på resurser. Däremot har "Töm säcken" införts, vilket innebär att personal på återvinningscentralen dagligen kontrollerar vad som slängs i energiåtervinning och det tas inte längre emot osorterat avfall.

På återvinningscentralen och på ytterligare 6 insamlingsstationer runt om i Oxelösund finns möjligheten för kommuninvånarna att lämna in textilier till Myrorna för återanvändning. Information om dessa insamlingsstationer finns på Oxelö Energis webbplats. Personalen på återvinningscentralen brukar även tipsa besökare om One More Time, Röda Korset och andra lokala verksamheter där man kan lämna in material och även handla saker tillverkade av återbrukat material.

Mål	Nyköping	Oxelösund
Mängden matsvinn ska minska genom ökad medvetenhet om matsvinn.		

Nyköpings kommun

Målet är uppfyllt.

Det har genomförts en plockanalys på mat- och restavfallet 2021 och matsvinnet var då i genomsnitt 13 %. Detta är en minskning jämfört med plockanalysen som gjordes 2018, då matsvinnet var i genomsnitt 19 %. Kommunen har dessutom genomfört flera insatser för att öka medvetenheten om matsvinn. Exempelvis har ett matsvinnprojekt genomförts i samarbete med måltidsservice (som är kommunens organisation för tillagning av mat i förskola, skola och äldreomsorg) där matsvinnet minskat med 42 %. Det har även varit tema matsvinn inom Minimeringsmästarna och på bomässan 2019. Kommunen har deltagit i Nyköpings restabud 2017 och även gått ut med information i flera av kommunens kanaler.

Oxelösunds kommun

Målet är uppfyllt.

Det har genomförts en plockanalys på mat- och restavfallet 2021. Det har inte tidigare gjorts plockanalyser på matavfallet, vilket innebär att en jämförelse inte går att göra. Målet bedöms ändå som uppfyllt eftersom kommunen har genomfört flera insatser för att öka medvetenheten om matsvinn.

Det har genomförts flertalet projekt och kampanjer till olika målgrupper, bland annat förskolor, skolor och vård- och omsorg. Syftet med insatserna har varit att öka medvetenheten om matsvinn och synliggöra problematiken. Med samma syfte har kampanjerna FörResten och KliMat genomförts i kommunen med stöd av kostenheten. I det genomförda nationella projektet Minimeringsmästarna var Oxelö Energi ansvariga för träffen på temat matsvinn. Återvinningscentralen är en plats som nyttjas för informations-spridning till kommunens invånare där Oxelö Energi vid ett antal tillfällen bjudit på "Hållbarhetsfika" med syfte att minska matsvinnet genom att öka förståelsen och vikten av att känna, lukta och smaka på maten innan den kastas. Oxelö Energi använder även renhållningsbilarna som kommunikationsbärare genom att ha budskap på dem. Oxelö Energi erbjuder alltid kommunala verksamheter en möjlighet till att sortera bättre. Informationsinsatser på SFI i Oxelösunds kommun har genomförts under åren för att utbilda nyanlända om hur avfallshantering sker i Sverige.

Mål	Nyköping	Oxelösund
Mängden textil till återanvändning ska öka.		

Nyköpings kommun

Målet är uppfyllt.

Mängden textilavfall i mat- och restavfallet har minskat enligt plockanalys gjord 2021. Detta i kombination med att de flesta av åtgärderna har genomförts gör att målet bedöms som uppfyllt.

Myrorna har idag skåp för insamling av textil på alla Nyköpings fasta återvinningscentraler och 2021 samlades det in 66 ton textil. Kommunen har uppmuntrat till Ta-Ge-skåp på förskolor och anordnat klädbytdagar i samarbete med Naturskyddsföreningen. Klädbytdagarna har dock blivit inställda under 2020 och 2021 på grund av coronapandemin. Kommunen har utvecklat informationen om textilavfall, hållbar textilkonsumtion samt återvinning och återanvändning av textil på kommunens webbplats. Kommunen har också genomfört informationsinsatser som exempelvis uppmuntrat till att handla varor av kvalitet, lappa och laga samt gett tips på lagningstekniker i olika kanaler, exempelvis i foldern "lätt att kasta rätt", under kampanjen "Europa minskar avfallet", inom projektet Minimeringsmästarna och i Nyköpings tidning. Kommunen har dock inte ställt krav på aktörer med behållare för textilinsamling.

Oxelösunds kommun

Målet är delvis uppfyllt.

Mängden textilavfall i restavfallet har minskat enligt plockanalys gjord 2021. På återvinningscentralen och på ytterligare 6 insamlingsstationer runt om i Oxelösund finns möjligheten för kommuninvånarna att lämna in textilier till Myrorna för återanvändning. Information om dessa insamlingsstationer finns på Oxelö Energis webbplats. Oxelö Energi har via informationsinsatser uppmuntrat förskolor till Ta-Ge-Skåp med gott resultat. Dock har övriga informationsinsatser kopplat till textil bara delvis genomförts, varför målet bedöms som delvis uppfyllt.

1.2.3 Minskad miljöbelastning

Övergripande mål	Nyköping	Oxelösund
<p>Avfallets farlighet minskar och hanteringen av farligt avfall säkras. Miljöbelastningen från avfallshanteringssystemet och nedskräpning minskar.</p>		
<p>Indikator</p> <ul style="list-style-type: none"> • Årlig bränsleförbrukning per insamlat ton mat- och restavfall (liter/ton). 		
<p>Nyköpings kommun</p> <p>Målet är delvis uppfyllt.</p> <p>Årlig bränsleförbrukning per insamlat ton mat- och restavfall har minskat sedan 2015. Det har under några år varit svårt med tankmöjligheter för HVO100 för renhållningsfordon i kommunen och därför har det tankats mest diesel. Men sedan hösten 2021 tankar återigen alla renhållningens fordon det förnyelsebara bränslet HVO100.</p> <p>Det digitala systemet för ruttoptimering är på plats men används inte än, eftersom taggning av kärl och körlistor inte är helt klart.</p> <p>Kommunen har vid upphandling av extern avfallsmottagning ställt krav på att avfallet hanteras på ett korrekt sätt för att minska miljöbelastningen, däremot har inte kraven aktivt följts upp.</p> <p>Oxelösunds kommun</p> <p>Målet är delvis uppfyllt.</p> <p>Renhållningsfordonen i Oxelösund drivs med de förnyelsebara drivmedlen HVO100 samt RME och bränsleförbrukningen har varit på samma nivå under ett par år då rutten för mat- och restavfall inte har ändrats. I nuläget används det inte ett digitalt system för ruttoptimering då avtal inte har förhandlats om. Däremot kommer det ställas som krav i kommande upphandling.</p> <p>Kommunen har inte aktivt jobbat med att vid upphandling av extern avfallsmottagning säkerställa att avfallet hanteras på ett korrekt sätt för att minska miljöbelastningen, detta är något som kommer lyftas i nästa upphandling.</p> <p>Oxelösund är en skärgårdskommun, men erbjuder inte ö-hämtning av avfall. I stället arbetar Oxelö Energi med att försöka främja sortering och mottagning av avfall genom bra sorteringsmöjligheter vid samtliga hamnar och badplatser.</p>		
Mål	Nyköping	Oxelösund
<p>Mängden farligt avfall ska minska i mat- och restavfallet.</p>		

Nyköpings kommun

Målet är delvis uppfyllt.

Jämfört med 2015 samlade kommunen under 2020 in mer utsorterat farligt avfall i kg per person. Plockanalyser från 2015 och 2021 har också jämförts men det går dock inte att säkerställa att mängden farligt avfall i mat- och restavfallet har minskat. Detta är svårt att följa upp då det handlar om väldigt små mängder. Det är därför viktigt att fortsätta arbetet med att minska mängden farligt avfall i mat- och restavfallet.

Insamlingsystemet för farligt avfall har inte utvärderats. Efter plockanalysen som gjordes 2018 genomfördes informationsinsatser kring batterier och annat farligt avfall i restavfallet men i övrigt har information med fokus på smått elavfall mest handlat om återbruk. Farligt avfall har varit ett av fem teman inom projektet Minimeringsmästarna och kommunen har kommunicerat hur man kan minska användningen av produkter som ger uppkomst till farligt avfall.

Oxelösunds kommun

Målet är delvis uppfyllt.

Jämfört med 2015 samlade kommunen under 2020 in mer utsorterat farligt avfall i kg per person. Plockanalyser från 2015 och 2021 har också jämförts men det går inte att säkerställa att mängden farligt avfall i mat- och restavfallet har minskat då det handlar om väldigt små mängder. Det är därför viktigt att fortsätta arbetet med att minska mängden farligt avfall i mat- och restavfallet.

I plockanalysen som genomfördes 2018 konstaterades det att det i Oxelösund förekom kanyler i mat- och restavfallet. Det har därför genomförts kampanjer avseende "Safe Clip" som delas ut på apoteken. I två livsmedelsaffärer i kommunen har Oxelö Energi placerat ut Samlare för elektronikavfall för att minimera att elektronikavfallet hamnar i restavfallet. Återvinningscentralen i Oxelösund har två containrar för fraktionen farligt avfall att underlätta för kunden att göra rätt. Personalen på återvinningscentralen är informativa gentemot besökare gällande farligt avfall och det är en stor tillgång för verksamheten. Säsongsbetonad information avseende farligt avfall kommuniceras ut i Oxelö Energis kanaler för att påminna invånarna att göra sig av med sitt farliga avfall på ett korrekt sätt. Senaste mätningen, för Kritik på Teknik som gjordes 2021 visade att 90 % av Oxelösundarna var nöjda med information om var de ska lämna sitt farliga avfall.

Mål	Nyköping	Oxelösund
Nedskräpningen ska minska.		

Nyköpings kommun

Målet är uppfyllt.

Skräpmätning har genomförts i Nyköpings tätort under sommaren 2021 med ett liknande resultat som från tidigare år. Frågan om "Medborgarnas syn på renhållningen av parker och allmänna platser" från SCB:s medborgarundersökning visar också att medborgarna är

nöjda. Kommunen har årligen deltagit i Håll Sverige rent, strandstädning och skräpplockardagarna och i samband med detta genomfört informationsinsatser i exempelvis Sörmlands Nyheter och på sociala medier. Kommunen arbetar ständigt med att se över var det behövs papperskorgar och fimpmöjligheter och har även haft samarbeten med exempelvis restauranger för att tillsammans jobba med problematiken kring nedskräpning av fimpar. Det har även gjorts försök med att införa källsortering i offentliga miljöer. Det är dock svårt att få dessa fraktioner rena.

Oxelösunds kommun

Målet är uppfyllt.

Oxelösund har årligen deltagit i Håll Sverige Rent kampanjen och i Beach Clean Day. I samband med kampanjerna har Oxelö Energi informerat kommuninvånarna kring nedskräpning. Att minimera nedskräpning av fimpar är något kommunen årligen arbetar med. Oxelö Energi har delat ut 200 fickaskoppar till kommuninvånarna samt även satt upp en Fimpomat (en roligare variant av askkopp där de som fimpar kan rösta på två alternativ när de slänger sin fimp).

Den fysiska förbättringen i kommunen har handlat om att öka tillgängligheten på utvalda platser vad gäller papperskorgar och hundlatriner. Detta gör gata/parkenheten via löpande inventering. På ett fåtal allmänna platser runt om i Oxelösund finns det möjlighet för källsortering av avfall, men här finns en problematik med att inte fraktionerna sorteras ut optimalt. För att minska nedskräpningen är det även viktigt att redan vid planeringen av om- och nybyggnationer möjliggöra mark för byggnation av miljöhus.

Enligt den senaste undersökningen Kritik på teknik från 2022 framgår det att 80 %, och därmed majoriteten av kommuninvånarna är mycket positiva och tycker att det är rent och snyggt på torg och trottoarer i kommunen.

Mål	Nyköping	Oxelösund
Nedlagda deponier ska riskklassas och där behov finns ska åtgärds- och kontrollprogram tas fram.		

Nyköpings kommun

Målet är inte uppfyllt.

Sedan undersökning och riskklassning enligt MIFO fas 2 genomfördes år 2016 har inga fler deponier riskklassats. Det har heller inte identifierats vilka deponier som behöver riskklassas enligt MIFO. Kommunen har dock genomfört andra åtgärder som rör nedlagda deponier än just de som varit med i avfallsplanen. Resultatet från utredningen år 2016 medförde att vidare undersökningar behövdes på några av deponierna och år 2017 pekade Renhållningen ut vilka deponier som behöver undersökas vidare, dels för att verifiera riskklassningen, dels för att undersöka behov av kontroll- och åtgärdsprogram. År 2021 har vidare undersökning skett av Ålberga deponi, där mark-, yt- och grundvattenprover analyserats på föroreningsinnehåll. Under året har åtgärder vidtagits för att förbättra täckningen av deponerat avfall och jämna av slänterna. Deponislänterna har

täckts med jordmassor och besåts med gräs. Inom de närmsta åren ska arbetet gå vidare med Nävekarvans deponi.

Oxelösunds kommun

Målet är inte uppfyllt.

Avseende kommunens deponier har inga fler deponier riskklassats än de som återfinns i avfallsplanens bilaga om nedlagda deponier. Det finns i nuläget inga uppdaterade åtgärds- och kontrollplaner för berörda deponier i kommunen.

1.2.4 Ökad återvinning

Övergripande mål	Nyköping	Oxelösund
Hushåll och verksamheter sorterar det avfall som uppstår, så att det kan återvinnas på bästa sätt för en hållbar utveckling. Återvinningen av material och näringsämnen ökar.		
Indikatorer <ul style="list-style-type: none"> • Mängden insamlat restavfall (kg/person/år). • Andelen hushållsavfall till materialåtervinning, exklusive biologisk behandling (%). • Andelen slam från avlopp som sprids på åkermark (%). 		
Nyköpings kommun <p>Målet är delvis uppfyllt.</p> <p>Mängden insamlat restavfall per person och år har minskat i kommunen sedan 2015, vilket är positivt. Andelen hushållsavfall till materialåtervinning, exklusive biologisk behandling, har dock också minskat. Det var en tydlig minskning mellan 2018-2019, vilket har visat sig vara åtminstone delvis på grund av fel i statistiken från Förpackningsinsamlingen (FTI), men det har minskat även mellan 2019-2021, vilket är en utveckling i fel riktning. Insamlad mängd förpackningar och returpapper har totalt sett minskat sedan 2015, men ökat något igen mellan 2020-2021. Insamlad mängd förpackningar och returpapper i kg per person har dock minskat kontinuerligt sedan 2015 och ligger 2021 på samma nivå som 2020.</p> <p>På Björshults återvinningscentral har fraktionen deponi tagits bort vilket möjliggör utökad sortering och materialåtervinning. Det genomförs också viss eftersortering på Björshult som gör att mer avfall återvinns i stället för att deponeras. Kommunens avfallstaxa är utformad för att styra mot ökad återvinning och den digitala sorteringsguiden på kommunens webbplats fylls på löpande för att underlätta sortering och därmed möjliggöra ökad materialåtervinning.</p> <p>Under 2019 och 2020 genomfördes en inventering och informationskampanj till skolor, förskolor och äldreboenden i kommunen om att sortera matavfall och andra material till återvinning. Där sortering saknades infördes det. Det har också genomförts enstaka informationsinsatser och besök hos fastighetsägare för att öka källsorteringen, exempelvis</p>		

samarbete med det kommunala bostadsbolaget Nyköpingshem, men det har inte genomförts riktade informationsinsatser till andra målgrupper. Nyköpingshem informerar också kontinuerligt sina hyresgäster om avfallshantering och sortering samt arbetar för att det ska vara skyltat och organiserat i deras miljörum för att det ska vara tydligt och enkelt för hyresgästerna att göra rätt.

År 2021 spreds 0 % slam på åkermark eftersom kommunens slam sedan sommaren 2019 inte längre är Revaq-certifierat och därför "konkurreras ut" av andras Revaqslam när det gäller spridning på åkermark. Det arbetas dock med att inför ny upphandling av slamentreprenör få in i avtalet att slammet i första hand ska återföras till produktiv mark när kvaliteten är tillräckligt bra, vilket den ofta är. Sedan kommunen gick ur Revaq och på grund av hög belastning på Nyköping Vatten har uppströmsarbete inte utförts enligt Revaq. Innan 2019 har dock uppströmsarbete, till största del i form av informationsinsatser av olika slag, genomförts.

Oxelösunds kommun

Målet är delvis uppfyllt.

Mängden insamlat restavfall per person och år har minskat i kommunen sedan 2015, men varierat under åren. Den största minskningen skedde mellan 2018 och 2019, för att sedan öka igen under 2020 och 2021. Andelen hushållsavfall till materialåtervinning, exklusive biologisk behandling, har ökat sedan 2015. Insamlad mängd förpackningar och returpapper har varierat under åren men totalt sett minskat sedan 2015. Insamlad mängd förpackningar i kg per person följer samma utveckling.

Taxan i kommunen har utvecklats för att fungera som ett styrmedel mot ökad återvinning. Det har under åren genomförts olika kommunikativa insatser inom bland annat sortering av matavfall och förpackningar. Vid nybyggnationer har fastighetsägarna möjlighet att kontakta Oxelö Energi och få hjälp med planering och vägledning om hur miljöhus ska utformas och vilka fraktioner som är nödvändiga för att öka materialåtervinningen av hushållsavfallet.

På återvinningscentralen finns det en god möjlighet för materialåtervinning. Under 2021 infördes ett nytt arbetssätt "töm och sortera säcken" vid fraktionen energiåtervinning på återvinningscentralen, vilket innebär att vi inte längre tar emot osorterat avfall på återvinningscentralen. Allt avfall ska sorteras i rätt fraktion och den LDPE plast som blir över skickas till materialåtervinning. På återvinningscentralen erbjuds även besökare att sortera ut hårdplast som en egen fraktion och det finns inte längre en container för deponiavfall.

Oxelö Energi har under åren bidragit med informationsinsatser gällande källsortering hos förskolor och skolor i kommunen. Informationen har bland annat handlat om att minska matsvinn och hur avfall ska sorteras för att öka materialåtervinningen i kommunen.

Under 2021 genomfördes en kampanj med syfte att få de verksamheter och privatpersoner i kommunen som idag inte använder ett brunt kärl för sortering av matavfall, att införa det. Detta för att få renare restavfallsfraktion och möta kommande krav om utsortering av matavfall som träder i kraft 2024. Kampanjen gav bra resultat.

Tidigare har ett avtal funnits med Revaq avseende slam från Oxelösund, vilket avvecklades under 2020. Inget slam sprids därför på åkermark.

Mål	Nyköping	Oxelösund
År 2024 ska minst 60 % av matavfallet sorteras rätt.	●	●
<p>Nyköpings kommun</p> <p>Målet är uppfyllt.</p> <p>Enligt plockanalysen som genomfördes 2021 sorterar Nyköpings kommuns invånare ut 86 % av tillgänglig mängd matavfall, vilket är en stor ökning jämfört med 2015 då det var 54 %. Även renheten i utsorterat matavfall har blivit bättre om plockanalyserna från 2015 och 2021 jämförs. Plockanalysen från 2021 visar att renheten i det utsorterade matavfallet för lägenheter är 94 % och för villor 98 %. Målet att år 2024 ska minst 60 % av matavfallet sorteras rätt bedöms redan vara uppfyllt efter en sammanvägning av dessa två mätningar. Det kan dock bli ännu bättre då det fortfarande förekommer avfall i matavfallet som inte hör hemma där.</p> <p>Kommunen har genomfört flera informationsinsatser för ökad utsortering och renhet i matavfallet, bland annat genom utökad information på kommunens webbplats, i foldern "Lätt att kasta rätt" och tagit fram en film. Kommunen har också tagit fram en informationslapp som kan hängas på kärlen och används för att kommunicera med kunder ifall det exempelvis är fel sorterat i deras kärl. Kommunen har under 2017 börjat samla in matolja separat på olika platser i kommunen och ändrat distributionen av matavfallspåsar till hushåll för att de ska användas på rätt sätt. Kommunen har dock inte jobbat aktivt mot butiker och restauranger för att öka deras matavfallsinsamling utan snarare fokuserat på information till hushåll.</p> <p>Oxelösunds kommun</p> <p>Målet är uppfyllt.</p> <p>Information om hur invånarna kan öka sin sortering av avfall finns på Oxelö Energis webbplats där även en tydlig beskrivning av avfallstrappans olika steg finns presenterade. Under 2020 togs en informationslapp fram för renhållarna att använda hos kunder. Informationslappen kan hängas på kärlen för att påvisa felsortering eller för att ge bra feedback för en god utsortering. Under 2021 placerades det ut ett insamlingsskåp av matolja på Järntorget i Oxelösund och i samband med det genomfördes en kommunikationsinsats och utdelning av miljötrattar för att minimera att oönskat matfett och matolja hamnar i ledningsnätet. Inne på livsmedelsbutikerna, där matolja finns på butikshyllan finns det informationslappar om hur matolja och matfett ska hanteras samt var en Miljötratt kan hämtas. Det har inte arbetats aktivt mot restauranger avseende minimering av matolja i ledningsnäten, utan där ligger fokus på fettavskiljare.</p> <p>Enligt plockanalysen som genomfördes 2021 sorterar Oxelösunds kommuns invånare ut 81 % av tillgänglig mängd matavfall, vilket är en stor ökning jämfört med 2015 då det var 53 %. Även renheten i utsorterat matavfall har blivit bättre om plockanalyserna från 2015 och 2021 jämförs. Plockanalysen från 2021 visar att renheten i det utsorterade matavfallet för lägenheter är 94 % och för villor 98 %. Målet att år 2024 ska minst 60 % av matavfallet sorteras rätt bedöms redan vara uppfyllt efter en sammanvägning av dessa två mätningar.</p>		

Det kan dock bli ännu bättre då det fortfarande förekommer avfall i matavfallet som inte hör hemma där.

Mål	Nyköping	Oxelösund
År 2020 ska hushållen sortera ut minst 65 % av allt returpapper, alla förpackningar, och lämna dessa till återvinning.		

Nyköpings kommun

Målet är uppfyllt.

Enligt plockanalysen från 2021 sorterar hushållen i kommunen ut 65 % av allt returpapper och alla förpackningar, vilket är en ökning från 59 % år 2015. Kommunen genomför också informationsinsatser för att öka källsortering genom exempelvis webbplats, facebook, bomässan och foldern "Lätt att kasta rätt". Dock riktar sig insatserna inte till specifika målgrupper utan snarare till samtliga medborgare i kommunen.

Kommunen har löpande avstämningar med Förpackningsinsamlingen (FTI) för att säkerställa god tillgänglighet och bra skötsel av kommunens återvinningsstationer. Kommunen undersöker också framtida system för kommunal, fastighetsnära insamling av returpapper och förpackningar samt omvärldsbevakar lagar som rör avfallsområdet.

Oxelösunds kommun

Målet är uppfyllt.

Enligt plockanalysen sorterar hushållen i kommunen ut 63 % av allt returpapper och alla förpackningar. Med en utsortering på 63 % samt att flertalet av aktiviteterna i avfallsplanen för detta mål genomförts bedöms målet som uppfyllt.

Oxelö Energi genomför informationsinsatser för att öka källsortering via budskap på till exempel renhållningsbilarna, webben, återvinningscentralen och intranätet. Informationen riktar sig inte till en specifik målgrupp utan till samtliga kommuninvånare. Cirka en gång per år har Oxelö Energi avstämning med Förpackningsinsamlingen (FTI) för att se över hantering och fyllnadsgrad av återvinningsstationerna runt om i kommunen. Fokus ligger även på att omvärldsbevaka och nätverka med andra kommuner för att få en inblick kring hur sorteringen kan främjas. I övrigt är det svårt att få fram exakta siffror på den mängd som återvinns från hushållen baserat på det insamlingsystem kommunen har idag, men med hjälp av Förpackningsinsamlingen (FTI) får vi fram siffror som visar på mängd förpackningar som kommer till deras stationer.

Bilaga 5

Framtida avfallshantering och avfallsflöden

13 juni 2023

1 Inledning

I denna bilaga presenteras viktiga utvecklingstendenser som påverkar avfallsmängderna, en prognos över avfallsmängder i Nyköpings och Oxelösunds kommuner fram till 2030, en bedömning av framtida behov av insamlingssystem och behandlingsanläggningar och investeringar kopplat till dessa samt avfallshanteringens koppling till fysisk planering. Prognosen fokuserar på avfall som omfattas av kommunalt ansvar samt i relevanta delar även avfall som omfattas av producentansvar. Resonemang förs även om industrins avfall.

Redovisningen av statistik görs i denna bilaga gemensamt för båda kommunerna. Detta eftersom kommunerna har ett tätt samarbete och delvis delar avfallsflöden. Det ger också samordningsvinster och har bedömts resultera i en mer sammanhållen avfallsplan.

2 Utvecklingstendenser

2.1 Befolkningsprognos

Befolkningen i kommunerna visar en uppåtgående trend. Enligt kommunernas prognoser för befolkningsutveckling väntas antalet invånare öka med cirka 600 personer per år. Fram till år 2030 skulle detta betyda en befolkningstillväxt från dagens cirka 70 000 invånare till cirka 75 000 invånare i båda kommunerna, vilket motsvarar en ökning på cirka 7 %. Den förväntade befolkningsökningen i Nyköpings och Oxelösunds kommuner innebär även att mängden avfall förväntas öka och därmed i viss mån behovet av förbättrade möjligheter att lämna och sortera avfall vid bland annat återvinningscentralerna.

2.2 Avfall som omfattas av kommunalt ansvar eller producentansvar

Statistik från Avfall Sverige visar att den behandlade mängden kommunalt avfall i Sverige uppgick till nästan 5 miljoner ton år 2021. Utslaget på hela befolkningen innebär det att varje svensk gav upphov till 475 kg kommunalt avfall 2021. Detta är en ökning jämfört med 2020. Trenden mellan 2017-2020 var att avfallsmängderna per person minskade, men avfallsmängderna ökade alltså återigen 2021. Denna trend är återkommande vid högkonjunkturer då både konsumtionen och avfallsmängderna ökar. Avfall som samlas in och går till energiåtervinning har ökat mest, både när det gäller total mängd och i kg per person.

Starka ekonomiska intressen på marknaden och fokus på konsumtion av varor och tillväxt i ekonomin riskerar att medföra att denna trend av ökande avfallsmängder per invånare även fortsättningsvis håller i sig. Hur konjunkturen kommer se ut under planperioden är dock osäkert. Osäkerheter kring brist på

råvaror och energi är också något som kan påverka avfallsmängderna. Enligt nationella avfallsprognoser beror avfallsmängderna till stor del på den ekonomiska utvecklingen men mycket tyder på att avfallsmängderna kommer öka till 2030. Men trots ökade avfallsmängder finns det positiva trender och exempel som visa på motsatt utveckling, bland annat från avfallsbranschen, men även andra samhällsaktörer och genom en generellt ökad medvetenhet hos allmänheten om vikten av att leva och konsumera mer hållbart. Bland annat har den insamlade mängden mat- och restavfall per person minskat med 9 % år 2021 jämfört med år 2017 och insamling av material och textil till återanvändning har ökat med över 50 % år 2021 jämfört med år 2017. Avfallsplanens mål och aktiviteter gällande förebyggande av avfall och matsvinn samt ökat återbruk är viktiga för att denna positiva utveckling ska fortsätta.

I Nyköpings och Oxelösunds kommuner behandlades år 2021 cirka 480 kg kommunalt avfall per person, vilket är strax över det nationella genomsnittet. Detta är en ökning jämfört med år 2020 och efter att ha minskat under några år är mängden avfall per person återigen på 2015 års nivåer. År 2021 behandlades cirka 53 % av det insamlade kommunala avfallet genom energiåtervinning, 27 % genom materialåtervinning och 17 % genom biologisk återvinning. Enligt avfallstrappan bör materialåtervinning eller biologisk återvinning prioriteras framför annat omhändertagande. Delar av det avfall som behandlas genom energiåtervinning bedöms kunna behandlas genom materialåtervinning eller biologisk återvinning. Enligt nationella avfallsprognoser förväntas en annan fördelning av hur avfallet behandlas i framtiden. Om utsorteringen ökar förväntas framför allt mer avfall behandlas genom materialåtervinning och biologisk återvinning och mindre genom energiåtervinning. Detta förutsätter ökad sortering vid källan, vid återvinningscentraler eller eftersortering av främst plast, kartong och metaller.

Generellt gäller att hushållens och företagens agerande är avgörande för hur väl sorteringen fungerar och i vilken utsträckning avfall kan omhändertas på annat sätt än genom förbränning eller deponering. För att nå önskat resultat är det viktigt att förbättra de fysiska förutsättningarna och öka tillgängligheten så det blir lätt att göra rätt. Kommunikation med hushåll och företag är också viktigt. Utbildning av personal som arbetar på återvinningscentraler är en viktig del i detta, då de kan stötta medborgare och företag att sortera sitt avfall rätt och för att få mer kunskap om varför det ska sorteras på ett visst sätt. Utsorteringen av fraktioner för biologisk återvinning, materialåtervinning och i viss mån energiåtervinning samt insamling av farligt avfall skulle kunna utvecklas. Nedan följer några exempel:

- Mängden grovavfall till energiåtervinning kan komma att minska till förmån för återanvändning och materialåtervinning. I grovavfallet som lämnas till energiåtervinning återfinns till exempel textilier och andra produkter som kan styras mot återanvändning eller materialåtervinning

i stället för att förbrännas. Omfattningen av återvinningen av grovavfall beror bland annat på antalet avfallsfraktioner som tas emot vid återvinningscentralerna, hur väl hushållen sorterar vid återvinningscentralerna samt hur stora mängder som sorteras ut genom eftersortering på Björshult.

- Plockanalyser av restavfallet i Nyköpings och Oxelösunds kommuner visar att det innehåller stora mängder återvinningsbart avfall i form av exempelvis förpackningar, returpapper och matavfall. Här finns stor potential att öka materialåtervinningen, bland annat genom att säkerställa fysiska förutsättningar för källsortering, bättre uppföljning och kommunikationsinsatser.
- Plockanalyser visar även att mat- och restavfallet innehåller små mängder elavfall, batterier och annat farligt avfall. Mängden felsorterat elavfall och farligt avfall förväntas minska till följd av förbättrad kommunikation samt förbättrade möjligheter att lämna denna typ av avfall.
- Bedömningen är att det finns potential för att öka andelen utsorterat matavfall. Insamlad mängd matavfall per invånare i Nyköpings och Oxelösunds kommuner ligger visserligen över det nationella genomsnittet, men de insamlade mängderna bedöms komma att öka till följd av genomförandet av aktiviteter i handlingsplanen.

2.3 Övrigt avfall från verksamheter

I takt med en förväntad befolkningsökning förväntas även näringslivet utvecklas med bland annat fler arbetstillfällen. Eftersom näringslivet i kommunerna domineras av verksamheter inom stål- och tillverkningsindustrin, offentlig sektor och olika typer av maritima verksamheter kan avfallsmängder från dessa typer av verksamheter antas öka. En stor del av detta avfall omfattas inte av kommunalt renhållningsansvar men genom att företag kan lämna avfall till Björshults avfallsanläggning och kommunernas återvinningscentraler kan tillförseln av avfall från industrier och verksamheter till kommunernas anläggningar väntas öka fram till 2030 och även fortsättningsvis. Samtidigt finns en tydlig trend mot en växande tjänstesektor och besöksnäring, vilket innebär att mängden avfall från tillverkningsindustrin förväntas vara stabil under planperioden fram till 2030. Kommunerna som fastighetsägare och verksamhetsutövare i olika typer av verksamheter kan på olika sätt föregå med gott exempel och inspirera andra verksamheter att arbeta för minskade avfallsmängder och att utveckla sin källsortering. I takt med att kommunerna utvecklas förväntas också hanteringen av schaktmassor från kommunala och privata projekt att öka. Det finns ett behov av att arbeta mer strategiskt med planering för framtida uppkomst av schaktmassor i kommunerna. Det behöver tas fram planer och möjliggöras för lagring av massor för att minska behovet av transporter över kommungränserna och möjliggöra för återanvändning av massor. Av tidigare utredningar som genomförts framgår också att det finns ett

behov av en deponi för lerhaltiga massor eftersom det i dag går många transporter med lermassor till andra kommuner.

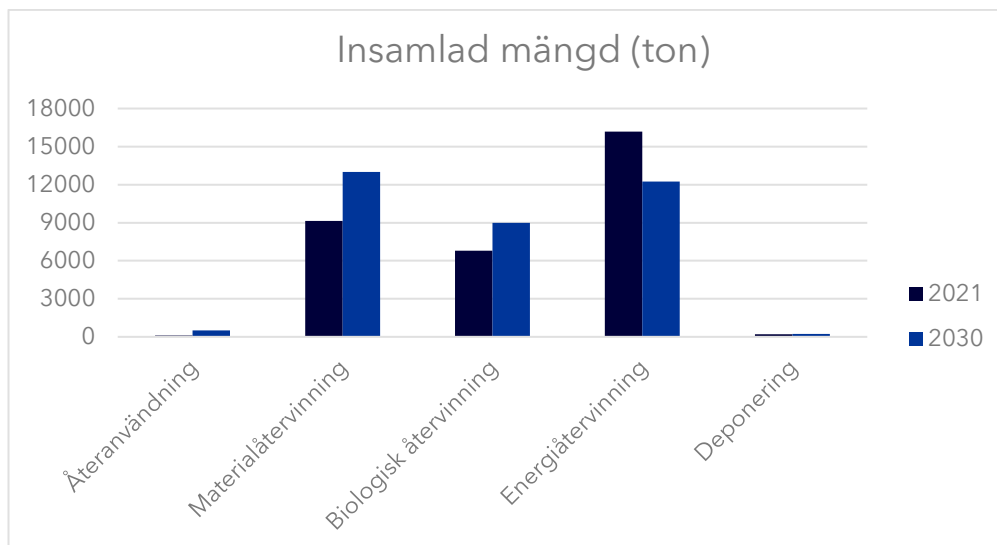
Det kan konstateras att mängden industriavfall, bygg- och rivningsavfall och så vidare i hög grad påverkas av konjunkturen. Till följd av ökad sortering av såväl industriavfall som bygg- och rivningsavfall kan andelen utsorterat avfall från dessa kategorier förväntas öka. De avfallsflöden som i dagsläget omhändertas på annat sätt än genom kommunernas hantering förutsätts även fortsättningsvis hanteras vid sidan av de kommunala systemen, då det för dessa flöden bedöms finnas ett etablerat omhändertagande. Detta gäller exempelvis SSAB i Oxelösund, vars avfallsmängder i hög grad är beroende av den globala efterfrågan på stål.

Mängden farligt avfall från industrier och bygg- och anläggningsverksamhet med mera kan komma att öka. Skälen till detta är främst att trenden är att alltmer avfall definieras som farligt avfall och att byggnation kan kräva sanering av förorenade områden som genererar förorenade massor som måste behandlas. Ökningen av mängden farligt avfall från industrier kan motverkas av företagens interna miljöarbete som bidrar till miljöanpassning av produktionen.

3 Prognos över avfallsmängder

I det följande redovisas översiktligt en prognos för utvecklingen av avfallets mängd och fördelning på behandlingsmetoder fram till 2030, se Figur 1. Prognosen baseras på nuvarande avfallsmängder (2021), förväntad befolknings- och näringslivsutveckling samt en bedömning av hur avfallet kommer att fördelas på behandlingsmetoder till följd av att avfallsplanens mål nås och aktiviteter genomförs. Prognosen fokuserar på kommunalt avfall som hanteras genom kommunerna.

Mängden avfall förväntas öka med cirka 10 % fram till 2030 (cirka 35 000 ton) jämfört med 2021 (cirka 32 000 ton). Den bedömda ökningen är osäker utifrån bland annat hur avfallsproduktionen per invånare i praktiken kommer att utvecklas och hur stor effekt avfallsförebyggande aktiviteter kommer att få. Hur avfallsmängderna kommer att utvecklas efter 2030 kan bedömas först efter att mål och aktiviteter i avfallsplanen stämts av och eventuella nya målnivåer fastställts. Att prognostisera för en längre tidsperiod än till 2030 bedöms inte som meningsfullt eftersom osäkerheterna kring avfallshanteringens utveckling blir för stora.

Figur 1 Insamlade mängder kommunalt avfall från Nyköping och Oxelösund. Insamlat 2021 och prognos för 2030 ungefärligen fördelat på olika behandlingsmetoder, ton.

Den totala ökningen av avfallsmängden i kombination med genomförande av aktiviteter enligt Bilaga 1 i denna avfallsplan bedöms kunna resultera i de mängder avfall som presenteras i Tabell 1 (avfall som omfattas av kommunalt renhållningsansvar) och Tabell 2 (avfall som omfattas av producentansvar).

Tabell 1 Översiktlig prognos för mängd kommunalt avfall (ton) som omfattas av kommunalt ansvar och som hanteras genom Nyköpings och Oxelösunds kommuner år 2030. Inom parentes redovisas mängderna 2021 enligt Bilaga 2.

	Återan- vändning	Material- återvinning	Biologisk återvinning	Energi- återvinning	Depone- ring	Totalt
Mat- och restavfall		15 (9)	6 000 (4 121)	7 400 (10 553)		13 415 (14 683)
Returpapper		900 (1 055)				900 (1 055)
Grovavfall	500 (113)	5 000 (3 615)		3 300 (4 272)	40 (39)	8 840 (8 039)
Trädgårds- avfall			3 000 (2 679)	700 (625)		3 700 (3 304)
Farligt avfall				840 (721)	200 (176)	1 040 (897)
Summa	500 (113)	5 915 (4 679)	9 000 (6 800)	12 240 (16 171)	240 (215)	27 895 (27 978)
Förändring 2021-2030	+ 342 %	+ 26 %	+ 32 %	- 24 %	+ 12 %	+/- 0 %

Kommentarer

- Biologisk återvinning avser storskalig behandling av matavfall från hushåll, restauranger och andra verksamheter. Avfall som hemkomposteras ingår inte i redovisade uppgifter.
- Mängden avfall till energiåtervinning bedöms minska trots ökande befolkning. Detta förklaras till stor del av ökad utsortering av matavfall och grovavfall enligt Tabell 1 samt förpackningar enligt Tabell 2.
- Grovavfall som styrs bort från energiåtervinning för att i stället återanvändas eller materialåtervinnas bedöms kunna uppgå till cirka 1 400 ton.
- Andelen avfall som deponeras bedöms vara relativt oförändrad, vilket innebär att ökningen av mängden avfall till deponi beror på en förväntad befolkningsökning och en generell ökning av avfallsmängderna.
- Totala mängden avfall som omfattas av kommunalt ansvar är oförändrat mellan 2021-2030 men eftersom mängden avfall som omfattas av producentansvar väntas öka enligt Tabell 2 är prognosen för totala avfallsmängder en ökning på 10 %.

Av Tabell 1 framgår att mängden avfall till återanvändning ökar mest, vilket förklaras av flera aktiviteter i handlingsplanen som syftar till att förbättra förutsättningarna för återbruk. Även materialåtervinning och biologisk återvinning väntas öka, vilket förklaras av att större mängd grovavfall styrs till materialåtervinning i stället för energiåtervinning samt ökad insamling av matavfall. När fastighetsnära insamling av hushållens förpackningar införs väntas dessutom utsorteringen av förpackningar enligt Tabell 2 förbättras. Erfarenheter från andra kommuner visar nämligen att mindre mängd förpackningar och returpapper slängs i restavfallet vid fastighetsnära insamling. Detta sammanvägt ger konsekvensen att mängden avfall till energiåtervinning beräknas minska med 24 % under perioden fram till 2030.

Mängden textil som sorteras ut för återanvändning eller materialåtervinning och minskat matsvinn är andra, ur miljösynpunkt, viktiga förändringar under perioden, men inverkan på de totala mängderna är begränsad.

I Tabell 2 redovisas en prognos avseende mängd avfall som omfattas av producentansvar i Nyköpings och Oxelösunds kommuner 2030. Prognosen bygger på förbättrad insamling enligt uppställda målnivåer i denna avfallsplan samt förväntad befolkningstillväxt.

Tabell 2 Översiktlig prognos för avfallsmängder (ton) som omfattas av producentansvar i Nyköpings och Oxelösunds kommuner år 2030. Inom parentes redovisas mängderna 2021 enligt Bilaga 2.

	Mängd
Förpackningar	6 000 (3 599)
Däck	Ingen uppgift
Batterier	110 (93)
Bilar	Ingen uppgift
Elavfall totalt	890 (768)
Summa	7 000 (4 460)
Förändring 2021-2030	+ 57 %

Med undantag för avfall som omfattas av producentansvar saknas mängdstatistik för avfall som kommunen inte ansvarar för. Sådant avfall är till exempel industriavfall, bygg- och rivningsavfall och park- och trädgårdsavfall från verksamheter. Någon prognos för dessa avfallsslag har därför ej kunnat göras.

4 Behov av insamlingsystem och anläggningar

4.1 Avfall som omfattas av kommunalt ansvar eller producentansvar

Baserat på de trender och prognoser som beskrivits ovan kan konstateras att behovet av att utöka befintlig behandlingskapacitet bedöms som litet. Av det avfall som omfattas av kommunalt ansvar eller producentansvar bedöms förändringen i avfallsmängder rymmas inom befintliga tillstånd för de externa behandlingsanläggningar som handlas upp. Det finns dock behov av att bygga en ny avfallsanläggning eftersom Björshults avfallsanläggning ska sluttäckas, vilket beräknas vara klart år 2037.

Det finns behov av att flytta återvinningscentralen i Oxelösunds kommun då den är trång. Återvinningscentralerna i båda kommunerna behöver också utvecklas mot ökad resurshushållning och förbättra förutsättningarna för återbruk.

Den 1 januari 2024 tar kommunerna över ansvaret för att samla in förpackningsavfall från hushåll. Insamlingen ska ske fastighetsnära senast 1 januari 2027. Med fastighetsnära menas att ett hushåll ska kunna lämna sitt förpackningsavfall på samma ställe som de idag lämnar sitt mat- och restavfall. Att kommunerna tar över insamlingsansvaret för hushållens förpackningar innefattar bland annat insamling från återvinningsstationer och befintlig fastighetsnära insamling, utbyggnad av fastighetsnära insamling, säkerställa omlastningsstation, upphandlingar och kommunikation. Nyköpings och Oxelösunds kommuner har genomfört en utredning om vilket fastighetsnära insamlingsystem som är bäst lämpat för kommunerna. Slutsatsen från utredningen är att fyrfackskärl är det system som rekommenderas för villor och fritidshus med enskild hämtning och separata kärl för lägenheter och fritidshus med gemensamhetslösning. Kommunstyrelserna i båda kommunerna har fattat inriktningsbeslut som innebär att kommunerna ska fortsätta utreda, planera och göra beräkningar för ett insamlingsystem med fyrfackskärl. Producenternas ekonomiska ansvar kvarstår och kommunerna kommer att ersättas för insamlingen av hushållens förpackningar enligt en särskild modell som beslutas av Naturvårdsverket. Från 1 januari 2026 ska kommunerna också ordna möjligheter att källsortera förpackningar på större populära platser utomhus, till exempel torg och parker av viss storlek, och plastförpackningar ska samlas in separat på fler platser utomhus.

4.2 Övrigt avfall från verksamheter

För verksamhetsavfall, vilket inte omfattas av kommunalt renhållningsansvar, finns begränsat med information om mängder som uppkommer inom Nyköping och Oxelösund kommuner. Även information om kapaciteten i befintliga anläggningar för behandling av verksamhetsavfall är begränsad. Dock finns inga uppgifter om att mängden verksamhetsavfall drastiskt skulle

ändras under planperioden och därmed ändra behovet av behandlingsanläggningar. Utöver privata avfallsanläggningar som finns i kommunerna, finns även Björshults anläggning som i dagsläget tar emot verksamhetens avfall. Befintlig kapacitet på anläggningen bedöms täcka behandlingsbehovet för verksamhetsavfall under planperioden.

5 Koppling till fysisk planering

I det hållbara samhället är avfallshanteringen en grundläggande infrastruktur. Det är därför viktigt att planera för avfallshantering i den fysiska planeringsprocessen så att det ska finnas ändamålsenliga, tilltalande och praktiska ytor och anläggningar för återanvändning, sortering och övrig avfallshantering. Utgångspunkten är att samla in och få bort avfall på ett effektivt sätt så att samhället kan fungera och att öka materialåtervinningen genom att ge möjlighet till källsortering.

I översiktsplaner framgår visioner och mål för avfallshanteringen på sikt och det kan exempelvis lyftas fram framtida behov av platser för avfallshantering inklusive förebyggande av avfall. I detaljplaneprocesser behöver det avsättas platser för återbruk, återvinningscentraler, återvinningsstationer och fastighetsnära insamling. Vid detaljplanläggning och vid bygglovsärenden ska bebyggelse lokaliseras och utformas med hänsyn till möjligheterna att hantera avfall.

6 Investeringar kopplade till nya insamlingsystem och anläggningar

Flera aktiviteter i handlingsplanen handlar om att kommunerna tar över ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll. Detta innefattar bland annat att ta över insamlingen från återvinningsstationer och befintlig fastighetsnära insamling, ta fram en plan för och bygga ut ett nytt fastighetsnära insamlingsystem, säkerställa omlastningsstation, upphandlingar och kommunikation. Detta kräver investeringar i exempelvis kärl, renhållningsfordon och omlastningsstation i kommunerna. Även fastighetsägare kommer behöva göra investeringar för att utveckla avfallsutrymmen.

Det krävs också investeringar för att bygga en ny avfallsanläggning samt för att flytta återvinningscentralen i Oxelösunds kommun. Det kan också krävas vissa investeringar till följd av utveckling av kommunernas återvinningscentraler, exempelvis när förutsättningarna för återbruk och servicenivån ska utvecklas samt när sorteringsmöjligheter enligt nya krav ska säkerställas. Investeringarna kommer kostnadsberäknas först då det är aktuellt att genomföra aktiviteterna.

Bilaga 6

**Miljöbedömning med
miljökonsekvensbeskrivning
(MKB) av avfallsplan för
Nyköpings och Oxelösunds
kommuner**

21 december 2022

Icke-teknisk sammanfattning

Nyköping och Oxelösunds kommuner har tagit fram en gemensam avfallsplan. Avfallsplanen beskriver bland annat nuvarande avfallshantering, mål för framtidens avfallshantering, aktiviteter för att nå målen och hur uppföljning ska ske för att målen ska uppnås.

Avfallsplanen bygger på prioriteringarna som anges i EU:s avfallshierarki, det vill säga att man i första hand bör minska avfallsmängden, i andra hand återanvända produkter, i tredje hand återvinna material, i fjärde hand utvinna energi och bara som sista utväg deponera.

Avfallsplanens mål bidrar till att uppfylla Sveriges nationella miljö kvalitetsmål, etappmål och de globala målen.

Avfallsplanens genomförande bedöms inte leda till att relevanta miljö kvalitetsnormer överskrids.

Positiv miljö påverkan bedöms främst uppstå till följd av att avfallstaxan utvecklas som styrmedel mot ökad återvinning, att säkerställa att matavfall samlas in genom uppföljning samt genom att kommunerna ställer krav i relevanta upphandlingar. Det är även viktigt att de utredningar och informations- och kommunikationsinsatser som föreslås i avfallsplanen omsätts i förändrade vanor och rutiner så att mängden avfall verkligen minskar och att mängden som materialåtervinns verkligen ökar. Det är viktigt att kommunerna föregår med gott exempel. Alla kommunernas verksamheter har ett ansvar för att minska avfallet och vara förebilder för kommuninvånarna.

Negativ miljö påverkan bedöms som liten vid genomförande av avfallsplanens aktiviteter. Negativ miljö påverkan bedöms kunna uppstå främst om mängden transporter ökar, vilket ger upphov till klimatpåverkande gaser och buller.

Sammanfattningsvis bedöms genomförandet av avfallsplanen främst medföra positiv miljö påverkan. Det som bedöms vara viktigast att beakta vid genomförande av planens aktiviteter är att ha uthållighet beträffande kommunikationsinsatser kring exempelvis förebyggande av avfall och ökad sortering för återvinning, eftersom det tar lång tid att förändra beteenden.

Innehåll

1 Inledning	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Behov av och syfte med miljökonsekvensbedömning	6
1.3 Beslut om betydande miljöpåverkan	6
1.4 Avgränsningssamråd	6
2 Avfallsplan för Nyköping och Oxelösunds kommuner	7
2.1 Avfallsplanens syfte.....	7
2.2 Avfallsplanens innehåll	7
2.3 Avfallsplanens förhållande till andra planer och program.....	10
3 Metod för miljöbedömning av avfallsplanen	10
3.1 Bedömningsgrunder och avgränsningar	10
3.1.1 Miljöaspekter och huvudområde	11
3.1.2 Geografisk och tidsmässig avgränsning	11
3.1.3 Klimatanpassning	12
3.1.4 Svårigheter i samband med MKB.....	12
3.2 Alternativ	12
3.2.1 Nollalternativet, om avfallsplanen inte genomförs	13
3.3 Miljökvalitetsnormer	13
3.4 Globala mål för hållbar utveckling	14
3.5 Miljömål inom EU	14
3.6 Miljökvalitetsmål.....	14
3.7 Nationella etappmål	14
3.7.1 Avfallsområdet (inklusive cirkulär ekonomi och matsvinn)	15
3.7.2 Begränsad klimatpåverkan	15
3.7.3 Luftföroreningar	15
3.8 Nationell avfallsplan.....	15
3.9 Uppfyllelse av miljökvalitetsmål.....	15
3.9.1 Begränsad klimatpåverkan	16
3.9.2 Giffri miljö	16
3.9.3 God bebyggd miljö	16
4 Betydande miljöpåverkan	16
4.1 Människors hälsa	16

4.1.1 Nuläge och förutsättningar	16
4.1.2 Negativ miljöpåverkan.....	17
4.1.3 Positiv miljöpåverkan.....	17
4.1.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	18
4.2 Materiella tillgångar och resurshushållning	18
4.2.1 Nuläge och förutsättningar	18
4.2.2 Negativ miljöpåverkan.....	18
4.2.3 Positiv miljöpåverkan.....	19
4.2.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	20
4.3 Bebyggelse och kulturmiljö	20
4.3.1 Nuläge och förutsättningar	20
4.3.2 Negativ miljöpåverkan.....	20
4.3.3 Positiv miljöpåverkan.....	21
4.3.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	21
4.4 Luft- och klimatfaktorer.....	21
4.4.1 Nuläge och förutsättningar	21
4.4.2 Negativ miljöpåverkan.....	22
4.4.3 Positiv miljöpåverkan.....	23
4.4.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	25
4.5 Förorening och exploatering av mark och vatten	25
4.5.1 Nuläge och förutsättningar	25
4.5.2 Negativ miljöpåverkan.....	26
4.5.3 Positiv miljöpåverkan.....	26
4.5.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	26
4.6 Inbördes förhållande mellan ovanstående miljöaspekter.....	27
5 Sammanfattande bedömning.....	27
5.1 Betydande miljöpåverkan	27
5.2 Nationella och internationella miljömål.....	27
5.3 Åtgärder mot negativ påverkan	28
5.4 Sammanfattande bedömning.....	28

6 Uppföljning	28
7 Referenser	29

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den avfallsplan som denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) avser är för Nyköping och Oxelösunds kommuner och är en avfallsplan enligt 15 kap. 41 § miljöbalken (1998:808).

1.2 Behov av och syfte med miljökonsekvensbedömning

Behovet av en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) utvärderas vid framtagandet av en avfallsplan enligt miljöbalken och miljöbedömningsförordningen. Syftet med MKB är att integrera miljöaspekter i framtagandet och antagandet av planen. Bedömningen om avfallsplanen innebär betydande miljöpåverkan genomförs utifrån 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966).

Miljöpåverkan kan vara både positiv och negativ. Nyköping och Oxelösunds kommuners nya gemensamma avfallsplan bedöms komma att påverka avfallsanläggningar i kommunerna och har ambitioner att förändra beteende i en omfattning som bedöms medföra en betydande positiv miljöpåverkan.

Med ovanstående resonemang som grund görs bedömningen att avfallsplanen kommer att ha stor betydelse för hållbar utveckling inom såväl resursanvändning som avfallshantering i Nyköping och Oxelösunds kommuner. Genomförandet av avfallsplanen bedöms innebära betydande positiv miljöpåverkan.

1.3 Beslut om betydande miljöpåverkan

Beslut om betydande miljöpåverkan togs i samband med antagande av avfallsplanen.

1.4 Avgränsningssamråd

Enligt 6 kap 10 § miljöbalken ska ett avgränsningssamråd hållas med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen.

2022-12-07 skickades ett underlag för ett avgränsningssamråd till Länsstyrelsen i Södermanlands län. 2023-02-14 meddelade Länsstyrelsen i Södermanlands län att de höll med om bedömningen att avfallsplanen kommer innebära betydande miljöpåverkan och att en MKB därmed skulle tas fram. Länsstyrelsen bedömde att förslaget till begränsning var relevant för MKB:n till avfallsplanen och uttryckte att det var särskilt positivt att klimatförändringar tas upp. Länsstyrelsen uttryckte att kommunens verksamhetsavfall så som bygg- och anläggningsavfall och massor som uppstår på uppdrag av kommunens byggnationer bör beröras i MKB:n.

2 Avfallsplan för Nyköping och Oxelösunds kommuner

2.1 Avfallsplanens syfte

Syftet med avfallsplanen är att:

- Ange mål och åtgärder för minskade avfallsmängder och ökad återanvändning och återvinning.
- Minska avfallets farlighet, säkra hanteringen av farligt avfall och minska miljöbelastningen från avfallshanteringssystemet och nedskräpning.
- Stärka avfallsfrågan som en del av kommunens fysiska planering.
- Vara ett aktivt och tydligt ramverk som bidrar till kunskap och engagemang för det gemensamma arbetet med avfallsfrågor i kommunerna.
- Skapa förutsättningar för att kommunala planer och styrmedel strävar i samma riktning så att en hållbar avfallshantering främjas.

2.2 Avfallsplanens innehåll

Avfallsplanen innehåller fyra målområden med tillhörande mål och aktiviteter:

Målområdena för avfallsplanen är:

- Minskade avfallsmängder och ökad återanvändning
- Ökad återvinning
- Minskad miljöbelastning
- Människan i fokus

Ur miljösynpunkt bedöms de enskilt viktigaste aktiviteterna i avfallsplanen vara att:

- Följa upp att matavfall sorteras ut och genomföra kommunikation/uppmaning om det inte görs samt vid behov utveckla befintliga rutiner kring uppföljning.
- Utveckla avfallstaxan som styrmedel mot ökad återvinning.
- I varje upphandling, där så är möjligt, ställa krav på exempelvis förebyggande av avfall, återbruk och möjlighet till reparation och materialåtervinning. Använda interna eller externa resurser med miljö- eller annan relevant kompetens som stöd för att kunna ställa relevanta och rimliga krav.
- Planera och förbereda för att kommunerna övertar ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll, exempelvis ta fram plan för utbyggnad av fastighetsnära insamling, säkerställa omlastningsstation, upphandlingar och kommunikation.
- Säkerställa att samtliga hushåll har tillgång till fastighetsnära insamling av förpackningar samt insamling av skrymmande förpackningar på lättillgängliga insamlingsplatser.

Avfallsplanen innehåller även följande aktiviteter:

- Utveckla förutsättningarna för återbruk på kommunernas återvinningscentraler.
- Utveckla samarbeten med återbruksaktörer gällande exempelvis insamling, försäljning och reparationer.
- Vid bygg- och rivningsåtgärder göra en materialinventering för att identifiera vilka byggprodukter som kan återanvändas och hur dessa ska tas om hand.
- Undersöka hur kommunerna kan möjliggöra och underlätta för återbruk av bygg- och rivningsavfall, exempelvis genom insamling, försäljning och samarbeten med andra aktörer.
- Minska avfallet och öka återbruket i kommunala verksamheter och bolag genom att exempelvis se över möjligheter till flergångsalternativ i stället för engångsprodukter, använda kranvatten i stället för buteljerat vatten och se över arbetssätt för att minska användningen av produkter.
- Utveckla kommunernas möjligheter att återbruka befintliga material och produkter internt samt skapa en organisation för hanteringen.
- Arbeta med att förebygga matsvinn i kommunernas verksamheter, framför allt på skolor, förskolor, fritidshem och inom omsorgen.
- Sprida goda exempel i befintliga kommunikationskanaler på vad kommunerna gör för att minimera avfall och bidra till mer återbruk och återvinning. Inspirera andra internt men också utanför kommunerna.
- Ta fram utbildningsmaterial om exempelvis förebyggande, återbruk och återvinning för att stötta både kommunala verksamheter, externa aktörer och privatpersoner.
- Genomföra utbildningsinsatser inom kommunernas verksamheter, exempelvis utbilda barn och lärare/pedagoger i förskolor och skolor om exempelvis förebyggande, återbruk och återvinning.
- Säkerställa att det finns källsorteringsmöjligheter på kontor, sammankomstsalar och andra utrymmen i kommunala verksamheter samt följa upp att dessa används.
- Utveckla samarbete med fastighetsägare för att skapa förutsättningar för bättre sorteringsmöjligheter i bostaden, exempelvis genom att ge tips och råd till fastighetsägare hur de kan förbättra de fysiska förutsättningarna eller inspirera sina hyresgäster.
- Vid ny- och ombyggnation säkerställa att det skapas fysiska förutsättningar för avfallshantering och källsortering, säkerställa att detta beaktas i översiktlig planering, detaljplaner och bygglov samt utveckla och kommunicera riktlinjer gällande storlek, placering och annan utformning av avfallslösningar.
- Ta fram ett koncept för sortering och avfallshantering i samband med större evenemang.
- Utöka antal skåp för insamling av matolja och matfett.

- Utveckla kommunikationen i olika kanaler med sorteringstips, varför avfall ska sorteras på ett visst sätt, hur olika typer av avfall återvinns, sorteringsresultat och vad återvinningen ger för miljövinster.
- Ha tätare dialoger med företag och organisationer för att förbättra avfallshanteringen samt öka utsortering och renhet i avfallet. Exempelvis genom kommunikation, rådgivande inspektioner, följa upp utsortering av matavfall och särskild kommunikation kring hantering av farligt avfall.
- Utredda hur insamling, återanvändning och återvinning av textilier kan utvecklas utifrån nya lagkrav.
- Vid bygg- och rivningsåtgärder kontrollera att det i kontrollprogrammet finns information om hur bygg- och rivningsavfallet ska tas om hand för att möjliggöra materialåtervinning av hög kvalitet och säker hantering av farliga ämnen.
- Inte tillåta osorterade säckar på återvinningscentralerna.
- Aktivt arbeta för en hållbar masshantering i kommunerna.
- Genomföra plockanalyser av mat- och restavfall.
- Undersöka möjligheten till alternativa insamlingssystem för farligt avfall och elavfall i samband med planering för införande av fastighetsnära insamling av förpackningar från hushåll.
- Minska nedskräpningen av fimpar genom samarbete med producentansvarsorganisation, exempelvis genom kommunikationsinsatser, uppsättning av askkoppar och utdelning av fickaskoppar.
- Delta i nationella kampanjer och lokalt samordna aktiviteter som exempelvis Håll Sverige Rent och strandstädning.
- Genomföra riktade kommunikationsinsatser om nedskräpning till olika målgrupper, exempelvis förskolor och skolor samt allmänheten.
- Minska nedskräpningen på populära platser, exempelvis genom att öka antalet eller ändra placeringen av papperskorgar och hundlatriner samt säkerställa insamling av förpackningar på populära platser.
- Effektivisera och minska miljöpåverkan från avfallstransporter. Exempelvis ruttoptimering, utreda hur avfallstransporter kan samordnas bättre, upphandla fordon som uppfyller senaste miljöklassning, användning av förnybara drivmedel samt se över andra möjliga bränslen som el eller gas.
- Upprätta ett samlat program för åtgärder, exempelvis städning och förbättrad täckning, och vid behov kontrollprogram för samtliga nedlagda deponier där kommunen varit verksamhetsutövare.
- Bedriva ett aktivt uppströmsarbete för att identifiera och eliminera föroreningskällor gällande slam.
- Utveckla servicenivån på återvinningscentralerna i kommunerna. Exempelvis genom att se över skyltning, utbilda personal i kundbemötande och se över platser och frekvenser för mobil återvinningscentral (Nyköping).

- Utredda hur servicen kan utökas gällande avfallshantering på offentliga platser, exempelvis i hamnar, naturområden, campingplatser, på öar eller badplatser.
- Utveckla samarbetet med fastighetsägare för att skapa en välfungerande avfallshantering i områden med särskilda utmaningar, som exempelvis låg sorteringsgrad och dumpning av avfall.
- Ta över ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll, inklusive ta över insamlingen från återvinningsstationer och befintlig fastighetsnära insamling samt säkerställa att kraven på sorteringsmöjligheter på kommunernas återvinningscentraler uppfylls.
- Riktade kommunikationsinsatser till särskilda målgrupper eller inom ett visst tema för att minska avfallsmängderna och öka återanvändning och materialåtervinning, exempelvis till flerbostadshus, nyinflyttade, medverka i olika kampanjer och erbjuda studiebesök på exempelvis återvinningscentraler.
- Utveckla tydlig och lättillgänglig information om exempelvis avfallshantering, förebyggande av avfall, återbruk och materialåtervinning samt använda mer bilder.

2.3 Avfallsplanens förhållande till andra planer och program

I arbetet med att ta fram avfallsplanen har hänsyn tagits till kommunernas översiktsplaner, miljömål och program för miljö- och hållbarhetsfrågor.

Nyköpings kommuns översiktsplan, Nyköping 2040, baseras på antagna globala, nationella, regionala och kommunala mål. Det övergripande syftet med översiktsplanen är att genom god mark- och vattenanvändning bidra till en långsiktig hållbar utveckling utifrån både ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv.

I Oxelösunds översiktsplan, Oxelösund 2030, som antogs 2018 tas bland annat avfall och återvinning upp samt att kommunen ska verka för att gällande avfallsplan efterföljs. Målen och strategierna i översiktsplanen är bland annat grundade i de globala hållbarhetsmålen, Agenda 2030.

3 Metod för miljöbedömning av avfallsplanen

3.1 Bedömningsgrunder och avgränsningar

Syftet med kommunala avfallsplaner är att främja hållbar utveckling. Föreliggande avfallsplan bidrar i huvudsak till positiv miljöpåverkan. Åtgärder i planen syftar till att främja hushållningen med naturresurser genom ökade möjligheter till förebyggande, återanvändning och materialåtervinning av avfall.

3.1.1 Miljöaspekter och huvudområde

I denna MKB fokuseras redovisningen på de mest väsentliga miljöaspekterna och miljöeffekterna av dessa, se nedan. Dessa miljöaspekter är de aktiviteter eller tjänster som omfattas av avfallsplanen och som väsentligen kan påverka miljön. I MKB:n har även hänsyn tagits till kumulativa (samverkande) effekter där det bedömts relevant. Tyngdpunkten i MKB:n ligger på de avfallsfrågor där kommunerna har rådighet över hanteringen och behandlingen av avfallet.

I miljöbalkens 6 kap. 2 § anges de miljöaspekter som ska beaktas vid framtagande av en strategisk MKB. Av dessa bedöms följande miljöaspekter, och därmed miljöeffekterna, vara väsentliga eller eventuellt kunna vara väsentliga för genomförande av avfallsplanen:

- Människors hälsa; här behandlas främst åtgärder för att förbättra hanteringen av farligt avfall, insamlingens påverkan genom buller samt minskad nedskräpning.
- Materiella tillgångar och resurshushållning; här behandlas främst åtgärder för att minska mängden avfall, förebyggande av avfall, ökad återanvändning och materialåtervinning.
- Bebyggelse och kulturmiljö; här behandlas främst eventuella om- och tillbyggnationer på grund av ändrade insamlingssystem eller liknande, på en övergripande nivå.
- Luft och klimatfaktorer; här behandlas främst eventuell gas från aktiva och nedlagda deponier, utsläpp från transporter och förebyggande av avfall.
- Mark och vatten; här behandlas främst åtgärder vid aktiva och nedlagda deponier, återvinningscentraler och återvinningsanläggningar.

Enligt 6 kap. 7 § miljöbalken är det planens genomförande som ska miljöbedömas, alltså de aktiviteter som kommer genomföras för att nå avfallsplanens mål.

Påverkan beskrivs övergripande utifrån vad som har bedömts rimligt med hänsyn till planens innehåll och detaljeringsgrad och den kunskap som finns tillgänglig. Det görs ingen djupgående beräkning av konsekvenser, som det exempelvis görs i en livscykelanalys (LCA).

Miljöpåverkan från de anläggningar i drift som finns inom kommunerna beskrivs inte i detalj utan detta hanteras inom ramen för tillståndsprövning/anmälningssärende och tillsyn för dessa anläggningar.

3.1.2 Geografisk och tidsmässig avgränsning

MKB:n fokuserar på den lokala påverkan i kommunerna. Avfallshanteringen är dock inte enbart lokal. Transporter till anläggningar utanför kommunerna förekommer i stor utsträckning. Dessa transporters miljöpåverkan bedöms dock endast generellt som en del i beskrivningen av transporterna.

Miljöpåverkan som kan antas uppstå till följd av behandling av avfall vid behandlingsanläggningar i andra kommuner eller länder hanteras i tillståndsansökan till dessa anläggningar och berörs inte här.

Bedömningen görs i huvudsak av genomförandet av planen fram till det år som ges av tidsperspektivet för de mål som formulerats i avfallsplanen.

3.1.3 Klimatanpassning

Även om arbetet med att minska klimatförändringarna fortsätter bör anpassning i samhället göras för att kunna hantera de klimatförändringar som redan har skett och som kan komma att ske. I arbetet med framtagande av avfallsplanen för kommunerna samt därtill tillhörande MKB har följande climateffekter identifierats som på olika sätt kan komma att innebära problem för avfallshanteringen:

- Problem med vägar (bärighet) på grund av förändrade vattenförhållanden (exempelvis översvämningar, skred/ras) samt ökad risk för tjälskador.
- Problem med nedlagda deponier på grund av förändrade vattenförhållanden (framförallt markvattenförhållanden) som kan medföra exempelvis sättningar eller förorening av grundvatten.
- Problem med lukt, mögel och skadedjur på grund av högre temperaturer och även värmeböljor.
- Problem med invasiva arter. Vissa invasiva arter gynnas av högre temperaturer och fuktigare klimat.

I arbetet med avfallsplanen har hänsyn tagits till ovanstående climateffekter bland annat genom arbete avseende invasiva arter och hantering av vatten på avfallsanläggningarna.

3.1.4 Svårigheter i samband med MKB

Avfallsplanen är ett strategiskt dokument, i jämförelse med exempelvis en detaljplan som är en fysisk plan. Utfallet av genomförande av planen är därför svårare att kvantifiera och bedöma i jämförelse med exempelvis fysiska åtgärder i en detaljplan.

I ett längre perspektiv krävs genomgripande förändringar av samhällets produktions- och konsumtionsmönster, vilket troligtvis inte kan ske under de år som avfallsplanen gäller. Avfallsplanen är ett viktigt steg på vägen för att på längre sikt kunna uppfylla globala och nationella miljömål, och andra mål som har en koppling till förebyggande av avfall och avfallshantering.

3.2 Alternativ

Enligt 6 kap. 11 § miljöbalken, ska uppgifter om miljöförhållanden och miljöns sannolika utveckling om planen eller programmet inte genomförs, anges i MKB:n.

3.2.1 Nollalternativet, om avfallsplanen inte genomförs

Nollalternativet avser en situation som kan uppstå om föreslagen plan inte beslutas och inte genomförs. Om inte förslaget till ny avfallsplan antas skulle Nyköping och Oxelösunds kommuners tidigare gemensamma avfallsplan fortsätta att gälla. Den tidigare avfallsplanen gällde för perioden 2017–2024. Uppföljning av denna avfallsplan finns i bilaga 4 till avfallsplanen.

Det kan konstateras att med nollalternativet skulle ett viktigt verktyg saknas för att fortsätta arbeta för minskade avfallsmängder och ökad återvinning av avfall och flera av de positiva effekter som beskrivs skulle riskera att utebli eller försenas. Enligt avfallsförordningen ska kommunala avfallsplaner ses över minst vart fjärde år och vid behov revideras. Nollalternativet innebär därmed att föregående avfallsplaner inte skulle uppfylla nu gällande lagstiftning och är således ej ett relevant alternativ.

3.3 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt bindande styrmedel i miljöbalken som används för att förebygga eller åtgärda miljöproblem. Det finns miljökvalitetsnormer för:

- Fisk- och musselvatten (normer för gräns och riktvärden)
- Vatten (normer för statusklassificering)
- Omgivningsbuller (målsättningsnormer gällande kartläggning och rapportering av bullerkällor)
- Utomhusluft (normer för halter)

Miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsmål beaktas i avfallsplanen genom att planen som helhet syftar till att främja hållbar utveckling och att de aktiviteter som kommunerna väljer att göra, ska genomföras med syfte att främja en god miljö och människors hälsa.

Miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten bestäms i förordning SFS 2001:554. Genomförandet av avfallsplanen bedöms inte innebära att miljökvalitetsnormen för fisk och musselvatten överskrids.

Miljökvalitetsnormer för vatten (SFS 2004:660) bedöms ej överskridas till följd av planens genomförande.

Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller (SFS 2004:675) omfattar kartläggning och åtgärdsprogram för större kommuner och vägar för kommuner med över 100 000 invånare. Tillsammans har Nyköping och Oxelösunds kommuner strax under 70 000 invånare. Genomförandet av avfallsplanen bedöms inte bidra till att miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller överskrids.

Kraven på luftkvalitet i utomhusluft bestäms i "Luftkvalitetsförordningen" SFS 2010:477. Genomförandet av avfallsplanen bedöms inte bidra till att miljökvalitetsnormen för luft överskrids.

3.4 Globala mål för hållbar utveckling

I september 2015 antog FN:s generalförsamling 17 globala mål för hållbar utveckling, den så kallade Agenda 2030¹. Dessa globala mål ska genomföras i FN:s samtliga medlemsländer, däribland Sverige. Vid framtagande av nya nationella mål kommer hänsyn tas till de globala målen men det bedöms inte innebära behov av någon drastisk förändring av inriktningen på de nationella mål som finns i Sverige och som berör avfallshanteringen. I kapitel 3.5 - 3.9 anges därför de mål på både nationell nivå och EU-nivå som berör avfallshanteringen och som bedöms vara relevanta för Nyköpings och Oxelösunds kommuners avfallsplan.

3.5 Miljömål inom EU

Styrmedel och åtgärder på avfallsområdet utvecklas idag i många fall gemensamt inom EU. Målsättningar och strategier på övergripande europeisk nivå är av stor betydelse eftersom det finns direkta kopplingar till den svenska miljöpolitiken. I maj 2018 beslutades om en revidering av EU:s avfallslagstiftning. Ändringarna ska främja en mer cirkulär ekonomi genom minskade avfallsmängder, ökad återanvändning, ökad återvinning samt förbättrad avfallshantering. Bindande avfallsmål som ska uppnås till år 2025, år 2030 och år 2035 ingår också i beslutet.

3.6 Miljökvalitetsmål

Riksdagen har antagit 16 nationella miljökvalitetsmål. Miljöpåverkan från avfallshanteringen berör främst miljökvalitetsmålen:

- God bebyggd miljö
- Begränsad klimatpåverkan
- Giffri miljö

Uppfyllelse av miljökvalitetsmålen som en följd av Nyköping och Oxelösunds kommuners avfallsplan finns redovisat i kapitel 3.9

3.7 Nationella etappmål

För närvarande finns det ca 20 etappmål beslutade av regeringen. Etappmålen är tänkta att vara steg på vägen för uppfyllande av generationsmålet och miljökvalitetsmålen. De etappmål som är mest aktuella för denna MKB listas nedan. Dessa återfinns inom avfallsområdet, klimatpåverkan och luftföroreningar. Förutom de nedan listade etappmålen finns etappmål avseende genetisk mångfald och skydd av områden, etappmål angående hållbar stadsutveckling samt etappmål avseende farliga ämnen som syftar till förbättrad information om farliga ämnen i varor, utveckling och tillämpning av EU:s kemikaliereregler.

¹ www.globalamalen.se

3.7.1 Avfallsområdet (inklusive cirkulär ekonomi och matsvinn)

- Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning. Senast 2025 till minst 55 viktprocent, 2030 till minst 60 viktprocent och 2035 till minst 65 viktprocent.
- Mer bygg- och rivningsavfall materialåtervinns och förbereds för återanvändning till 2025 (minst 70 %).
- Ökad utsortering och biologisk behandling av matavfall till 2023. Senast år 2023 ska minst 75 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara.
- Återanvändning av förpackningar till 2030.
- Matsvinnet ska minska mätt i mängd livsmedelsavfall till 2025.
- Livsmedelsförlusterna ska minska och mer ska bli mat till 2025.

3.7.2 Begränsad klimatpåverkan

- Utsläpp av växthusgaser ska minska med ca 63 % till år 2030.
- Utsläpp av växthusgaser ska minska med ca 75 % till år 2040.
- Utsläpp av växthusgaser till år 2045 ska minska till nettonollutsläpp.
- Utsläpp av växthusgaser från inrikes transporter ska minska med minst 70 procent senast år 2030.

3.7.3 Luftföroreningar

- Minskning av nationella utsläpp av luftföroreningar till 2025.

3.8 Nationell avfallsplan

I december 2018 antogs den senaste versionen av den nationella avfallsplanen. Den nationella avfallsplanen reviderades under 2020, främst utifrån EU:s avfallspaket. I den nationella avfallsplanen konstateras att Sverige behöver öka takten i omställningen mot cirkulär ekonomi. Den nationella avfallsplanen innehåller inga nya mål, men anger områden som är fortsatt prioriterade att arbeta med; bygg- och rivningsavfall, matavfall, elektronikavfall, textilier, plast samt nedskräpning.

3.9 Uppfyllelse av miljö kvalitetsmål

Etappmålen till miljö kvalitetsmålen och strategierna i den nationella avfallsplanen har varit vägledande i processen att formulera mål och identifiera relevanta nyckeltal i avfallsplanen. Nedan sammanfattas avfallsplanens påverkan på de mest relevanta miljö kvalitetsmålen. Målen och aktiviteterna i avfallsplanen kan bidra till flera av miljö kvalitetsmålen. I sammanfattningen nedan anges de typer av aktiviteter i avfallsplanen som särskilt bidrar till uppfyllelse av de olika miljö kvalitetsmålen. Sammantaget bedöms de nationella målen påverkas i positiv riktning av avfallsplanens aktiviteter om de genomförs.

3.9.1 Begränsad klimatpåverkan

Miljö kvalitetsmålet "Begränsad klimatpåverkan" beaktas särskilt genom mål och aktiviteter för att minska avfallsmängderna och öka återbruk/återanvändning/återvinning och därmed främja en resurssnål livsstil.

3.9.2 Giftfri miljö

Miljö kvalitetsmålet "Giftfri miljö", beaktas särskilt genom mål och aktiviteter som syftar till att förbättra insamlingen av farligt avfall och minska nedskräpningen. Fortsatt arbete med ansvarsutredning och utredningar av föroreningsspridning för gamla deponier kommer att genomföras.

3.9.3 God bebyggd miljö

Miljö kvalitetsmålet "God bebyggd miljö" beaktas särskilt genom mål och aktiviteter för att minska nedskräpning och planera för en god avfallshantering i exempelvis detaljplaner samt minska avfallsmängderna och öka återvinningen.

4 Betydande miljöpåverkan

Här bedöms hur genomförandet av avfallsplanen för Nyköping och Oxelösunds kommuner påverkar miljön (miljöeffekterna) och de nationella miljömålen utifrån de föreslagna väsentliga miljöaspekterna för avfallshantering. Varje enskilt mål eller aktivitet kommenteras inte. Bedömningen görs utifrån hur mål och aktiviteter inom respektive område sammantaget påverkar miljön och de nationella målen.

4.1 Människors hälsa

Här behandlas främst arbete för att säkra hanteringen av farligt avfall, minskad nedskräpning samt insamlingens påverkan genom buller. Konsekvenser för människors hälsa till följd av negativ påverkan på luftkvalitet anges i kapitel 0. Avfallshantering ger även upphov till utsläpp till mark och vatten, vilket kan ge effekt på människors hälsa om det sker exponering av farliga ämnen. Hur avfallsplanen påverkar utsläpp till mark och vatten behandlas i kapitel 0.

4.1.1 Nuläge och förutsättningar

Farligt avfall innehåller ämnen som kan vara skadliga för människor och miljön. Om farligt avfall inte hanteras på ett säkert sätt finns risk för direkt eller diffus spridning av skadliga ämnen och risk för att människor påverkas negativt. Därför är en av avfallshanteringens viktigaste uppgifter att skapa förutsättningar för en säker hantering av farligt avfall.

Nedskräpning på offentliga platser upplevs idag vara ett problem i många kommuner och har därför lyfts fram i den nationella avfallsplanen och i föreskrifterna om kommunal avfallsplanering. En skräpig offentlig miljö kan

bidra till upplevelse av otrygga miljöer². Nedskräpning kan även bidra till diffus spridning av farliga ämnen.

Buller uppstår från avfallshantering i insamlingsledet på flera sätt, exempelvis från både insamlingsfordon och hantering av behållare. Bullret är i dessa fall dock kortvarigt. Buller kan generellt sett ge upphov till störning av människors hälsa genom stress och störd sömn, vilket i sin tur kan leda till irritation, trötthet, högt blodtryck och hjärt- och kärlsjukdomar. Det nationella miljö kvalitetsmålet "God bebyggd miljö" innefattar att störningar från trafikbuller ska minska.

4.1.2 Negativ miljöpåverkan

Negativ påverkan bedöms kunna uppstå på människors hälsa exempelvis genom ökade bullernivåer orsakade av avfallstransporter vid insamlingsplatser och på vägnät.

Omfattningen av den negativa miljöpåverkan vid genomförande av föreslagen avfallsplan bedöms som liten. Inga av aktiviteterna bedöms påverka bullernivåerna i någon betydande (se även kap 0).

4.1.3 Positiv miljöpåverkan

I avfallsplanen finns flera aktiviteter som handlar om farligt avfall, bland annat:

- Undersöka möjligheten till alternativa insamlingssystem för farligt avfall och elavfall i samband med planering för införande av fastighetsnära insamling av förpackningar från hushåll.
- Ha tätare dialoger med företag och organisationer för att förbättra avfallshanteringens samt öka utsortering och renhet i avfallet. Exempelvis genom kommunikation, rådgivande inspektioner, följa upp utsortering av matavfall och särskild kommunikation kring hantering av farligt avfall.

Om dessa aktiviteter genomförs och om de medför förändrade beteendemönster kan detta i sin tur medföra minskade mängder farligt avfall i restavfallet.

Positiv påverkan bedöms även kunna uppstå på människors hälsa genom minskad nedskräpning i kommunerna. Minskad nedskräpning innebär positiva effekter i bebyggd miljö och bidrar även till positiv upplevelse vid vistelse i naturen och andra områden, som är viktiga ur rekreationssynpunkt för boende, turister och andra besökande. Det bidrar även till upplevelse av ökad trygghet. Om de kommunikationsinsatser, kampanjer och lokala aktiviteter som planeras genomförs får önskat resultat kan detta medföra minskad nedskräpning. Arbetet med att öka antalet eller ändra placeringen av papperskorgar och hundlatriner i offentliga platser kan även ge positiva effekter.

² Stiftelsen Håll Sverige Rent, www.hsr.se

4.1.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan

För att minska risken för negativ påverkan på människors hälsa vid genomförande av planen bör det bland annat säkerställas att inga gifter som borde ha fasats ut ur kretsloppet återförs i produkter som återanvänds/återbrukas.

4.2 Materiella tillgångar och resurshushållning

Materiella tillgångar och resurshushållning omfattar hållbar konsumtion, återanvändning och materialåtervinning. Här behandlas främst:

- återbruk och avfallsförebyggande arbete
- utveckling av insamling av matavfall, förpackningar, returpapper och grovavfall

4.2.1 Nuläge och förutsättningar

Matavfall

Matavfall samlas in i Nyköping och Oxelösunds kommuner i grön plastpåse gjord av 100 % återvunnen plast eller papperspåse och läggs i separat kärl. Matavfallet omlastas på Björshults avfallsanläggning och körs därefter till biologisk behandling genom rötning, vilket producerar biogas samt biogödsel. Biogasen kan användas som fordonsbränsle och ersätter därmed fossilt bränsle, se kapitel 0 om påverkan på luft, där även minskad klimatpåverkan kopplat till minskat matsvinn tas upp. I röttningsprocessen bildas biogödsel som används som gödningsmedel. Biogödsel ersätter användning av en ändlig resurs i form av fosforgödselmedel.

Returpapper

Under 2021 insamlades i Nyköping och Oxelösunds kommuner 15 respektive 12 kg returpapper³ in per invånare. Insamlingen låg därmed i nivå eller något under riksgenomsnittet (15 kg/invånare). Samma år samlades cirka 51 respektive 46 kg förpackningar⁴ in per invånare i Nyköping och Oxelösunds kommuner, vilket var något under riksgenomsnittet (56 kg/invånare).

Upphandling

Kommunerna är viktiga aktörer när det gäller att minska miljöpåverkan genom att ställa miljökrav i upphandlingar och inköp.

4.2.2 Negativ miljöpåverkan

Föreliggande avfallsplan bedöms inte innebära någon negativ miljöpåverkan på materiella tillgångar och resurshushållning.

³ Avfall Sverige (Avfall Web)

⁴ Avfall Sverige (Avfall Web)

4.2.3 Positiv miljöpåverkan

Positiv påverkan på materiella tillgångar och resurshushållning kan uppstå om mängden avfall totalt sett minskar eller om mängden avfall till återanvändning samt återvinning ökar. Flera av avfallsplanens aktiviteter syftar till att bidra till detta.

Arbetet med att informera, kommunicera och underlätta återanvändning och återvinning kommer, under förutsättning att det genomförs, att ha en positiv inverkan. Det kommer innebära en positiv inverkan eftersom återanvändning och återvinning förhoppningsvis kommer att öka, exempelvis avseende minskat matsvinn samtidigt som kvalitet på det matavfall som ändå uppstår bibehålls.

Om föreslaget arbete med förbättring av Nyköping och Oxelösunds kommuners eget arbete med förebyggande, återanvändning och sortering av avfall inom de kommunala verksamheterna genomförs kan kommunerna vara förebilder och gå före i arbetet för att utveckla en mer cirkulär ekonomi. I detta arbete är upphandlingar ett viktigt verktyg och ett fokus på reparation, uppgradering, återanvändning och återvinning för telefoni och IT-utrustning är ett bra första steg. Krav på återbruk, upphandling vid exempelvis byggnationer och arbete med matsvinn är andra goda exempel. Avfallsplanen innehåller aktiviteter gällande utveckling av upphandlingar.

Utveckling av ÅVC, gällande förutsättningar för återbruk samt servicenivå, kan bidra till att material avsätts högre upp i avfallstrappan vilket kan göra skillnad på ett påtagligt sätt.

För insamlade och sorterade material, vid bland annat återvinningscentraler, behöver det säkerställas att de uppfyller de krav som återvinningsindustrin ställer för att återvinna materialen till ny råvara. Avfallsplanen innehåller aktiviteter kopplat till detta, exempelvis att utreda hur insamling, återbruk och återvinning av textilier kan utvecklas utifrån nya lagkrav och att vid bygg- och rivningsåtgärder kontrollera att det i kontrollprogrammet finns information om hur bygg- och rivningsavfallet ska tas om hand för att möjliggöra materialåtervinning av hög kvalitet och säker hantering av farliga ämnen.

Utveckling av återbruk och samarbeten med återbruksaktörer samt kommunikationsinsatser kan, om de genomförs, få stor inverkan på hushållningen med resurser. Om återanvändning och återvinning av material ökar, så kan behovet av att ta ut jungfruligt material från jordens ändliga resurser minska. Det är alltid mer resurseffektivt att använda ett material flera gånger än att förbränna det och tillverka nya produkter av jungfruligt material (se även kap 0).

Omfattningen av de positiva miljökonsekvenserna beror på i vilken utsträckning människors beteenden förändras. Beteendeförändringar tar tid, men på lång sikt bedöms de positiva miljökonsekvenserna kunna bli stora.

4.2.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan

I avfallsplanen lyfts arbete med tillsyn som ett av flera styrmedel. Erfarenhetsmässigt brukar det ofta föreligga svårigheter för kommuners tillsynsmyndighet att prioritera frågor om sortering och cirkularitet. Om målen ska uppnås och aktiviteterna genomföras behöver dessa frågor prioriteras hos tillsynsmyndigheten och resurser kan behöva tillföras för exempelvis utbildning och rutiner.

Resurser och kunskap behöver tillföras arbetet med offentliga upphandlingar för att kunna genomföra upphandlingar med krav som leder till återanvändning, återvinning och förebyggande av avfall. Arbetet med offentliga upphandlingar är ett viktigt verktyg för att nå bättre resurshushållning och bidra till ökad cirkularitet.

4.3 Bebyggelse och kulturmiljö

Här behandlas främst om- och tillbyggnationer på grund av ändrade insamlingssystem eller liknande, och hur dessa påverkar bebyggelse och kulturmiljö.

4.3.1 Nuläge och förutsättningar

Bebyggelsen i Nyköpings kommun är fördelad över flera större och mindre tätorter och mellan orterna finns en relativt stor landsbygd. Cirka 33 % av villorna (nära 4 000 hushåll) finns i andra tätorter än Nyköpings tätort och 26 % av villorna (drygt 3 000 hushåll) finns inom utpräglad landsbygd. Oxelösunds kommun består i huvudsak av tätortsbebyggelse. De större tätorterna (över 600 invånare) i kommunerna är Nyköping, Oxelösund, Jönåker, Tystberga, Nävekvarn, Vrena och Stigtomta.

Avfallsplanen har aktiviteter gällande insamling av förpackningar från hushåll samt verksamheter⁵ som har anmält att verksamheten vill ha kommunal insamling. Detta med anledning av ny lagstiftning.

Aktiviteterna, som kan innebära behov av om- och tillbyggnader, är bland annat att säkerställa att samtliga hushåll har tillgång till fastighetsnära insamling av förpackningar samt insamling av skrymmande förpackningar på lättillgängliga insamlingsplatser. Insamlingen av förpackningar tas upp i avfallsplanens bilaga om framtida avfallshantering.

4.3.2 Negativ miljöpåverkan

Föreliggande avfallsplan bedöms inte innebära någon betydande negativ miljöpåverkan på bebyggelse och kulturmiljö.

⁵ Gäller endast verksamheter som är samlokaliserade med hushåll.

4.3.3 Positiv miljöpåverkan

I avfallsplanen föreslås att det vid ny- och ombyggnation ska säkerställas att det skapas fysiska förutsättningar för avfallshantering och källsortering, säkerställas att detta beaktas i översiktlig planering, detaljplaner och bygglov samt utveckla och kommunicera riktlinjer gällande storlek, placering och annan utformning av avfallslösningar. Detta kan medföra positiv miljöpåverkan eftersom ombyggnationer i efterhand ofta blir svårare och dyrare att genomföra.

Aktiviteter såsom att utreda hur servicen kan utökas gällande avfallshantering på populära platser samt att utveckla samarbetet med fastighetsägare för att skapa en välfungerande avfallshantering i områden med särskilda utmaningar finns även med.

Föreliggande avfallsplan bedöms inte innebära någon ytterligare positiv miljöpåverkan på bebyggelse och kulturmiljö.

4.3.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan

Inga ytterligare åtgärder föreslås.

4.4 Luft- och klimatfaktorer

Luft- och klimatfaktorer omfattar de växthusgaser som bidrar till den globala uppvärmningen och övriga luftföroreningar som är farliga för människa och miljö. Här behandlas främst minskad mängd avfall, återvinning av avfall samt transporterens påverkan.

4.4.1 Nuläge och förutsättningar

Livsmedelsproduktionen står för en stor påverkan på miljön. Cirka en tredjedel av all mat som produceras äts inte upp utan blir svinn och har därmed producerats helt i onödan. I genomsnitt beräknas varje person kasta ca 44 kg mat per år⁶, mat som istället hade kunnat ätas upp, och som kallas matsvinn.

De vanligaste luftföroreningarna består av kväveoxider, marknära ozon samt luftburna partiklar av olika storlek. Luftföroreningar kan ställa till problem lokalt, till exempel för människors hälsa, när höga halter uppstår nära en föroreningskälla eller inom ett tätbefolkat område. I en studie som presenterades år 2018 uppskattades antalet dödsfall till följd av luftföroreningar (NO₂ och partiklar) till ca 7 600 i Sverige per år⁷.

⁶ Naturvårdsverket rapport "Matavfall i Sverige 2018", Hushåll kastar totalt ca 95 kg matavfall per person (varav ca 26 kg är flytande som går till avlopp och ca 69 kg är fast avfall), av detta är ca 44 kg onödigt matavfall, matsvinn. Av matsvinnet är ca 18 kg fast avfall och 26 kg flytande enligt rapporten.

⁷ IVL 2018, "Quantification of population exposure to NO₂, PM_{2.5} and PM₁₀ and estimated health impacts", C 317

Utsläpp från vägtrafik utgör, tillsammans med utsläpp från industrin, större delen av de totala utsläppen av klimatpåverkande gaser.

Avfallshanteringen är idag starkt beroende av transporter, främst med tyngre fordon för insamling av avfall och transporter till behandlingsanläggningar, men även av privatpersoners personbilstransporter för avlämning av avfall vid återvinningsstationer och återvinningscentraler. Det är dock bara en mycket liten del av utsläppen av klimatpåverkande gaser inom Nyköping och Oxelösunds kommuner som kommer direkt från avfallshanteringen. Avfallsplanen innehåller aktiviteter gällande effektivisering och minskning av miljöpåverkan av avfallstransporter, bland annat användning av förnybara bränslen.

I Nyköping och Oxelösunds kommuner finns för närvarande sammanlagt 7 stycken återvinningscentraler, varav en är mobil, som tar emot grovavfall, farligt avfall och el-avfall från hushåll och mindre verksamheter. Återvinningscentralernas öppettider är utformade på ett sådant sätt att det ska finnas minst en central öppen varje dag. Under perioder då behovet av att lämna avfall bedömts vara större är minst två centraler öppna samtidigt, exempelvis på lördagar.

Från de nedlagda deponier som finns i kommunerna avgår deponigas i olika grad beroende på vad som har deponerats. Deponigas innehåller bland annat metangas, som är en klimatpåverkande gas. Metangas är en kraftigare klimatpåverkande gas än koldioxid och det är viktigt att säkerställa att det inte sker betydande läckage till luft.

4.4.2 Negativ miljöpåverkan

Negativ miljöpåverkan bedöms kunna uppstå på luftkvalitet och klimat. Detta bedöms kunna ske om mängden transporter ökar när avfall (exempelvis grovavfall) i högre utsträckning sorteras i olika fraktioner som ska transporteras till olika platser för återvinning. Vid införande av fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper kan transporterna komma att öka eftersom de olika fraktionerna återvinns på olika ställen.

Miljöeffekterna av ökade transporter är ökat utsläpp av främst kväveoxider, koldioxid och partiklar till luft, vilket påverkar luftkvalitet och klimat negativt. Konsekvenser på människans hälsa kan bli exempelvis att fler får nedsättning av lungfunktion och cancer⁸. Konsekvenserna på miljön kan bli förhöjd temperatur och förändrat klimat. Miljökonsekvensernas omfattning av ökade

⁸Lunds Universitet, Medicinska fakulteten 2017, "Fine and ultrafine particle exposure: Health effects and biomarkers", ISBN 978-91-7619-386-0. Det har visats samband mellan exponering för partiklar, särskilt mycket små partiklar till sjukdomar i luftvägarna, astma, kronisk bronkit och cancer.

transporter bedöms dock som små med hänsyn till avfallshanteringens ringa andel av transportsektorns utsläpp av föroreningar.

4.4.3 Positiv miljöpåverkan

Positiv miljöpåverkan bedöms kunna uppstå på luftkvalitet och klimatfaktorer. Detta bedöms uppstå främst på grund av arbetet med aktiviteter som syftar till att:

- Minska mängden avfall som uppkommer
- Öka materialåtervinningen

Det finns också aktiviteter i avfallsplanen gällande nedlagda deponier och effektivisering och minskning av miljöpåverkan från avfallstransporter.

Minska mängden avfall

Genom att förebygga att avfall uppstår minskar miljöbelastningen genom minskade utsläpp, både vid tillverkning och vid behandling av avfall. Om mängden avfall som uppstår i Nyköping och Oxelösunds kommuner skulle minska med exempelvis 50 kg/person och år (totala mängden mat- och restavfall i Nyköping och Oxelösunds kommuner år 2021 var ca 210 kg/person), skulle den totala minskningen bli ca 3 490 ton avfall. Denna minskning skulle medföra minskade utsläpp av koldioxid från avfallshanteringens uppskattningsvis 7 670 ton koldioxidekvivalenter eller motsvarande nästan 6 000 000 mil bilkörning med en medelstor bensindriven personbil⁹.

Tabell 1 Minskning av klimatpåverkan vid förebyggande av 50 kg avfall per invånare avfall. Källa: Avfall Sveriges Rapport 2019:19

Material	Mängd förebyggt avfall per person, kg/år	Mängd förebyggt avfall, ton	Minskad mängd CO₂e, ton/år	Motsvarar mil/år (personbil, bensin)
Förebyggande generellt	50	3 490	7 670	5 930 000

Livsmedelsproduktionen står för en stor påverkan på miljön. Cirka en tredjedel av all mat som produceras äts inte upp utan blir matsvinn och har därmed producerats helt i onödan. I genomsnitt beräknas varje person ge upphov till

⁹ Folkmängd i Nyköping och Oxelösunds kommuner 2021: 69 765 personer. 50 kg x 69 765 personer = ca 3 490 ton. Enligt Avfall Sveriges rapport 2019:19 kan minskad mängd mat- och restavfall avfall ge minskade utsläpp av koldioxid med ca 2,2 kg koldioxidekvivalenter (motsvarar ca 17 km bilkörning) per kg avfall.

ca 44 kg matsvinn per år mat som istället hade kunnat ätas upp. Om arbetet med att minska matsvinnet skulle falla väl ut och det skulle innebära en minskning av mängden matavfall med 10 kg matavfall per invånare och år skulle detta kunna bidra till att CO₂-utsläppet (antalet koldioxidekvivalenter) minskar med totalt ca 1 540 ton, se Tabell 2 nedan¹⁰. Detta motsvarar i sin tur cirka 1 190 000 mils körning med en medelstor bensindriven personbil.

Tabell 2 Minskning av klimatpåverkan från matavfall om det istället förebyggs genom minskat matsvinn. Källa: Avfall Sverige Rapport 2019:19

Material	Mängd förebyggt matavfall per person, kg/år	Mängd förebyggt matavfall avfall, ton	Minskad mängd CO₂e, ton/år	Motsvarar mil/år (personbil, bensin)
Matsvinn, förebyggande	10	700	1 540	1 186 000

Bedömningen är att arbetet för ökad återanvändning och förebyggande av avfall som planeras kommer att ha stor positiv miljöpåverkan på luft och klimat när det får de effekter på människors beteenden som önskas.

Ökad materialåtervinning

Resultat från livscykelanalyser¹¹ visar att nyttan ur ett miljöperspektiv är större vid materialåtervinning än vid förbränning, trots att mängden transporter bedöms öka. Det är således bättre ur miljöhänsen att återvinna material så många gånger som möjligt innan det förbränns.

Miljöeffekterna av att öka mängden produkter och material som kan återanvändas respektive återvinnas, är minskade utsläpp till luft i hela produktionskedjan - från utvinning till tillverkning och distribution av varor samt vid behandling av avfallet.

Genom att öka mängden material som samlas in för återanvändning och återvinning kan behovet av att framställa produkter från jungfruliga råvaror minska, åtminstone på lång sikt. Därmed kan utsläppen minska vid nyproduktion av produkter.

¹⁰ Folkmängd i Nyköping och Oxelösunds kommuner 2021: 69 765 personer. 10 kg x 69 765 personer = ca 700 ton. Enligt Avfall Sveriges rapport 2019:19 kan minskad mängd matavfall ge minskade utsläpp av koldioxid med ca 2,2 kg koldioxidekvivalenter (motsvarar ca 17 km bilkörning) per kg avfall.

¹¹ Nordiska ministerrådets rapport 2015:547

Som exempel kan nämnas att de förpackningar och tidningar som samlades in i Nyköping och Oxelösunds kommuner under år 2021 skulle kunna bidra till att CO₂-utsläppet (antalet koldioxidekvivalenter) minskar med ca 2 100 ton om allt materialåtervinns, se Tabell 3 nedan. Detta motsvarar i sin tur cirka 1 820 000 mils bilkörning med en medelstor bensindriven personbil.

Tabell 3 Minskning av klimatpåverkan från förpackningar och returpapper som återvinns. Källa: Avfall Sverige Rapport 2019:19

Material	Mängd avfall, ton	Minskad mängd CO₂e, ton/år	Motsvarar mil/år (personbil, bensin)
Papper	1 496	300	299 000
Plast	625	380	312 500
Metall	118	210	165 200
Glas	1 358	480	407 400
Returpapper	1 055	740	633 000
Totalt	4 652	2 110	1 817 300

4.4.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan

De viktigaste aktiviteterna för att säkerställa att de beskrivna positiva effekterna uppstår, eller till och med blir större, är att säkerställa att de utredningar och de informationsaktiviteter som föreslås i avfallsplanen omsätts i förändrade vanor och rutiner så att mängden avfall verkligen minskar och att mängden som materialåtervinns verkligen ökar. Kommunerna råder över ett flertal aktiviteter inom sina egna verksamheter och kan påverka de upphandlingar som genomförs och de rutiner som tillämpas. Det är viktigt att kommunerna föregår med gott exempel. Alla kommunala verksamheter har ett ansvar för att minska avfallet och vara förebilder för kommuninvånarna.

4.5 Förorening och exploatering av mark och vatten

Här behandlas främst aktiviteter vid nedlagda deponier men även till viss del återvinningscentraler och andra avfallsanläggningar.

4.5.1 Nuläge och förutsättningar

Nedlagda deponier

Utsläpp till mark och vatten sker exempelvis i form av lakvatten från aktiva och nedlagda deponier. I Nyköping och Oxelösunds kommuner finns enligt förteckningen över nedlagda deponier i bilaga 3 till avfallsplanen sammanlagt

46 identifierade nedlagda deponier. Av dessa är 22 st i MIFO-riskklass (RK) 1, åtta st i RK2, tre st i RK3 och 11 st i RK4. Två deponier saknar riskklassning.

Återvinningscentraler och andra avfallsanläggningar

I Nyköping och Oxelösunds kommuner finns för närvarande sammanlagt 7 stycken återvinningscentraler, varav en är mobil, som tar emot grovavfall, farligt avfall och el-avfall från hushåll och mindre verksamheter.

Björshults avfallsanläggning är den anläggning som är av störst betydelse för avfallshanteringen i Nyköpings och Oxelösunds kommuner. Anläggningen drivs av Nyköpings kommun och är lokaliserad 3 km söder om Nyköpings tätort. På anläggningen sker bland annat omlastning av kommunalt avfall, mellanlagring av farligt avfall och batterier, sortering av grovavfall och industriavfall samt deponering av inert, icke-farligt avfall och asbest från hushåll och industri.

Övriga utsläpp till mark och vatten till följd av avfallshantering

När avfall förbränns, vilket sker med en stor del av det kommunala avfallet, uppstår olika sorters aska. En stor del av askan har använts till anläggningsändamål på deponier under många år. För att undvika att aska måste deponeras är det extra viktigt att det kommunala avfall som skickas till förbränning inte innehåller farligt avfall. Det är också viktigt att mängden avfall som förbränns minskar genom att ta vara på sådant som kan återanvändas, materialåtervinnas eller behandlas biologiskt.

Utsläpp till mark och vatten kan även ske till följd av olyckor och spill vid hantering av farligt avfall.

4.5.2 Negativ miljöpåverkan

Genomförandet av planen bedöms inte öka risken för utsläpp till mark och vatten.

4.5.3 Positiv miljöpåverkan

Genom att motverka en ökning av mängden avfall i samhället med hjälp av informationsinsatser gällande förebyggande av avfall och ökad återanvändning, kan mängden material som utvinns ur jordskorpan på lång sikt minska och därmed även tillförseln av mängden giftiga ämnen till omgivande natur och miljö. Den positiva miljöpåverkan av ökad återanvändning och ökad materialåtervinning kan därför på sikt bli stor.

Fortsatt arbete med ansvar för och utredningar avseende deponier kommer om arbetet ger konkreta resultat att minska risken för negativ miljöpåverkan.

4.5.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan

Vid aktiviteter och åtgärder gällande nedlagda deponier behöver hänsyn tas till följder av klimatförändringar som exempelvis ökad eller minskad vattenhalt i marken samt uppkomna mängder lakvatten.

4.6 Inbördes förhållande mellan ovanstående miljöaspekter

Miljöaspekterna ovan hänger tätt samman. En aktivitet kan påverka flera aspekter samtidigt, både positivt och negativt. Ett exempel på detta är att information om avfallshantering kan leda till ökad sortering och bättre behandling av farligt avfall, vilket kan bidra till positiv miljöpåverkan genom bättre resurshushållning och minskad risk för farligt avfall i restavfallet. Ökad källsortering skulle dock även kunna bidra till negativ miljöpåverkan på "Luft och klimatfaktorer" om transportererna vid insamling ökar. Miljövinsten med ökad källsortering är dock större än de negativa konsekvenserna av ökade transporter.

5 Sammanfattande bedömning

5.1 Betydande miljöpåverkan

De viktigaste aktiviteterna för att säkerställa att de beskrivna positiva effekterna uppstår, eller till och med blir större, är att säkerställa att de utredningar och de informationsinsatser som föreslås i avfallsplanen omsätts i förändrade vanor och rutiner så att mängden avfall verkligen minskar och att mängden som materialåtervinns verkligen ökar. Här råder kommunerna över ett flertal aktiviteter inom sina egna verksamheter och kan påverka exempelvis genom de upphandlingar som genomförs. Det är viktigt att kommunerna föregår med gott exempel. Alla av kommunernas verksamheter har ett ansvar för att minska avfallet och vara förebilder för kommuninvånarna.

Negativ miljöpåverkan bedöms som liten vid genomförande av avfallsplanens aktiviteter. Negativ miljöpåverkan bedöms kunna uppstå främst om mängden transporter ökar, vilket kan ge upphov till klimatpåverkande gaser och buller.

Det tar lång tid att förändra beteenden, men på lång sikt och om informationsinsatserna får genomslag kan det få stor positiv påverkan. De positiva effekterna kommer framför allt visas genom bättre resurshushållning och minskade diffusa utsläpp av miljö- och hälsoskadliga ämnen.

Sammanfattningsvis bedöms den negativa påverkan av genomförandet av avfallsplanen vara liten.

5.2 Nationella och internationella miljömål

Avfallsplanens mål och inriktning ligger i linje med hållbar utveckling och ansluter väl till globala miljömål samt nationella miljö kvalitetsmål och etappmål. Sammantaget bedöms de nationella miljö kvalitetsmålen påverkas i positiv riktning av genomförandet av avfallsplanen om målen uppnås.

5.3 Åtgärder mot negativ påverkan

Nedan beskrivs förslag att beakta vid genomförande av planen för att motverka negativ miljöpåverkan eller optimera positiv miljöpåverkan:

- För att minska risken för negativ påverkan på människors hälsa vid genomförande av planen bör det bland annat säkerställas att inga gifter som borde ha fasats ut ur kretsloppet återförs i produkter som återanvänds/återbrukas.
- I avfallsplanen lyfts arbete med tillsyn som ett av flera styrmedel. Om målen ska uppnås och aktiviteterna genomförs behöver dessa frågor prioriteras hos tillsynsmyndigheten och resurser kan behöva tillföras för exempelvis utbildning och rutiner.
- Resurser och kunskap behöver tillföras arbetet med offentliga upphandlingar för att kunna genomföra upphandlingar med krav som leder till återanvändning, återvinning och förebyggande av avfall.
- Det är viktigt att kommunerna föregår med gott exempel. Alla kommunala verksamheter har ett ansvar för att minska avfallet och vara förebilder för kommuninvånarna.
- Vid aktiviteter gällande nedlagda deponier behöver hänsyn tas till följder av klimatförändringar som exempelvis ökad eller minskad vattenhalt i marken samt uppkomna mängder lakvatten.

5.4 Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis bedöms miljökonsekvenserna av genomförandet av föreslagen avfallsplan vara positiva till följd av ökad återvinning och återbruk samt förebyggande av avfall. De negativa konsekvenserna av genomförandet av planen bedöms vara små och främst vara kopplade till risk för ökad mängd transporter av olika typer av avfall även om vinsten av återvinningen är större än dessa negativa konsekvenser av ökade transporter. Avfallsplanens inriktning ligger i linje med hållbar utveckling och ansluter till de nationella miljömålen.

6 Uppföljning

Uppföljning och utvärdering av avfallsplanens mål och aktiviteter sker årligen, och översyn av hela avfallsplanen påbörjas senast år 2026.

7 Referenser

Avfall Sverige. Nationell sammanställning av plockanalyser, rapport 2016:28.

Avfall Sverige. Klimatpåverkan från olika avfallsfraktioner, rapport 2019:19.

FN:s utvecklingsprogram, UNDP. De globala målen, www.globalamalen.se

Håll Sverige Rent, www.hsr.se

IVL 2018, Naturvårdsverket. "Quantification of population exposure to NO₂, PM_{2.5} and PM₁₀ and estimated health impacts", C 317

Miljöbalken med föreskrifter, www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/

Naturvårdsverket. "Att göra mer med mindre - Sveriges avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018-2023", www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket. "Matavfall i Sverige 2018", www.naturvardsverket.se

Nordiska ministerrådet. "Climate Benefits of Material Recycling: Inventory of Average Greenhouse Gas Emissions for Denmark, Norway and Sweden", Rapport 2015:547, www.norden.org

Nyköpings kommun, www.nykoping.se

Oxelösunds kommun, www.oxelosund.se

Regeringen, Nationella miljö kvalitetsmål